

30 november 2023 (update)

Oorspronkelijke taal: Nederlands

COI FOCUS

JEMEN

Veiligheidssituatie

Disclaimer:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.

De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vermeld worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding	4
1. Algemene context	5
1.1. Beknopte voorgeschiedenis	5
1.2. Recente gebeurtenissen	6
2. Actoren van geweld	9
2.1. al-Houthi's	9
2.2. Jemenitische regering	12
2.2.1. Algemeen	12
2.2.2. Legereenheden	12
2.3. Joint Forces	13
2.3.1. Guards of the Republic	13
2.3.2. Giant Brigades	14
2.3.1. Tihama Resistance	15
2.4. Islah	15
2.5. De Southern Transitional Council	15
2.6. Saoedi-geleide coalitie	17
2.7. Tribale militias	18
2.8. Al-Qaeda in the Arabian Peninsula – Ansar al-Sharia	21
2.9. Islamic State	22
2.10. Verenigde Staten van Amerika	23
3. Aard en intensiteit van het geweld	23
3.1. Noordwest-Jemen	24
3.1.1. Aantal incidenten	24
3.1.2. Militaire campagne al-Houthi's	25
3.1.3. Gevechten Hodeidah	27
3.1.4. Gewapende schermutselingen tussen al-Houthi's en stammen	27
3.2. Zuid-Jemen	28
3.1.1. Aantal incidenten	28
3.2.2. Gewapende confrontaties	29
3.2.3. Gevechten Southern Transitional Council	30
3.3. Bombardementen	31
3.3.1. Bombardementen door de Saoedi-geleide coalitie	31
3.3.2. Amerikaanse drone-aanvallen	32
3.4. Arbitraire detenties en verdwijningen	34
4. Gevolgen voor de burgerbevolking	35
4.1. Burgerdoden en -gewonden	35
4.2. Schade aan infrastructuur	40
4.3. Bewegingsvrijheid	42
4.4. Ontheemden	44
4.5. Landmijnen	45
Samenvatting	47
Bijlagen	48
Bibliografie	49

Lijst van afkortingen

ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
ACAPS	Assessment Capacities Project
AQAP	al-Qaeda in the Arabian Peninsula
CARPO	Center for Applied Research in Partnership with the Orient
CIMP	Civilian Impact Monitoring Project
CTC	Combatting Terrorism Center
ERW	<i>explosive remnants of war</i>
EUISS	European Union Institute for Security Studies
ICRC	International Committee of the Red Cross
IRIN	Integrated Regional Information Networks
GPC	General People's Congress
HRW	Human Rights Watch
IDMC	Internal Displacement Monitoring Center
ICG	International Crisis Group
IDPs	Internally Displaced People
IEDs	<i>improvised explosive devices</i>
IISS	International Institute of Strategic Studies
IOM	International Organisation for Migration
IS	Islamic State
NCIAVHR	National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OHCHR	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights
PLC	Presidential Leadership Council
SAF	<i>small arms fire</i>
SPC	Supreme Political Council
SRC	Supreme Revolutionary Council
STC	Southern Transitional Council
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNSC	United Nations Security Council
USDOS	United States Department of State
UXO	<i>unexploded ordnance</i>
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
WHO	World Health Organisation
YER	Jemenitische rial

Inleiding

Deze COI Focus bespreekt de actuele veiligheidssituatie in Jemen. Verschillende crisissen, die zich afspelen in een verschillende geografische context maar elkaar wel onderling beïnvloeden, hebben een impact op deze veiligheidssituatie. Deze COI Focus is een update van de COI Focus *Veiligheidssituatie Jemen* van 28 november 2022. De onderzoeksperiode loopt tot 6 november 2023.

Deze COI Focus gaat in een eerste hoofdstuk kort in op de algemene politieke achtergrond waarna het de actuele ontwikkelingen behandelt. Het tweede hoofdstuk geeft vervolgens een beschrijving van de actoren die de veiligheidssituatie in Jemen bepalen. Hoofdstuk drie gaat dan in op de aard en intensiteit van het geweld in de verschillende regio's en analyseert de nog aan de gang zijnde conflicten. Hoofdstuk vier geeft tenslotte een overzicht van de impact op de burgerbevolking.

Dit onderzoek beoogt een globaal beeld van de veiligheidssituatie in Jemen te geven. Het rapport bevat een niet exhaustief overzicht van de veiligheidsincidenten die zich in Jemen hebben voorgedaan. De vermelde incidenten dienen voornamelijk om de algemene trend in Jemen of in een bepaalde Jemenitische regio te verhelderen.

Deze COI Focus is gebaseerd op informatie uit openbare bronnen. Cedoca gebruikte informatie van verschillende internationale gouvernementele organisaties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving uit de internationale en Jemenitische media. De bibliografielijst achteraan geeft een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen.

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens met betrekking tot veiligheidsincidenten uit de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), een Amerikaanse *non-profit* organisatie die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data door gebruik te maken van informatie afkomstig van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties.

De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt voortdurend aangevuld en bijgewerkt wanneer eventueel nog nieuwe informatie (al dan niet over een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.¹ De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt zijn opgevraagd op 13 oktober 2023. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.² ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.³

In zijn Codebook licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe.⁴ Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens kunnen de cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

Cedoca volgt de veiligheidssituatie in Jemen op. In geval van fundamentele wijzigingen of nieuwe ontwikkelingen die de situatie zoals beschreven in deze COI Focus in belangrijke mate wijzigen, wordt deze COI Focus versneld geactualiseerd.

¹ ACLED, *Coding review Process*, 10/04/2019, [url](#)

² ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

³ ACLED, *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, [url](#)

⁴ ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

1. Algemene context

1.1. Beknopte voorgeschiedenis

Nadat president Ali Abdullah Saleh in 2011 gedwongen is om af te treden, strijden verschillende groepen in Jemen voor de macht. Deze strijd vond in eerste instantie vooral plaats tussen de regering van Hadi Mansour, de legitiem verkozen opvolger van Saleh, en de al-Houthi's, een etnisch-religieuze sjiitische groep uit het noordoosten van Jemen. In februari 2015 culmineerde deze machtsstrijd tot een burgeroorlog toen de al-Houthi's de hoofdstad Sanaa overnamen en Hadi gedwongen werd te vluchten naar Aden en vervolgens naar Saoedi-Arabië. Op 25 maart 2015 startte Saoedi-Arabië aan het hoofd van een internationale coalitie van negen landen een militaire interventie in Jemen gericht tegen de al-Houthi's. Ondertussen won een sluimerende onafhankelijkheidsbeweging in het zuiden aan invloed en onder het vaandel van de in 2017 opgerichte Southern Transitional Council (STC) bouwde het een eigen machtsbasis uit rond Aden. Deze conflicten woeden tot in 2023 voort. Het conflictlandschap is ondertussen zeer complex geworden doordat verschillende andere machtsgroepen er hun intrede deden.⁵

Ten gevolge hiervan zijn er verschillende, onderling vervlochten, conflicten aanwezig in Jemen. In de eerste plaats was er een conflict tussen het politieke centrum (Sanaa) en de gemarginaliseerde periferie (al-Houthi's en de zuidelijke beweging). Daarnaast spelen er oude tegenstellingen tussen het Noorden en het Zuiden die hun wortels hebben in de verschillende staatsstructuren van deze regio's van voor de vereniging van Jemen in 1990. Ook is er een conflict tussen oude en nieuwe elites: het samengaan van Saleh en de al-Houthi's ontspoorde de transitieplannen van de regering-Hadi en van de islamitische Islah-partij. Verder is Jemen het toneel van regionale rivaliteit tussen Saoedi-Arabië en Iran en ontstaat er een zekere mate van sektarisme tussen sjiieten en soennieten, wat traditioneel niet aanwezig is in Jemen. Ook zijn er nog lokale machtscentra, al dan niet gesteund door derde landen, die een rol spelen in het conflict. Tenslotte is de terreurorganisatie al-Qaeda ook een actor in het conflict.⁶

⁵ ICG, 27/03/2015, p. 4, [url](#); UNHCR, 08/04/2015, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, pp. 2, 5, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 5, [url](#); United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 12, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, pp. 26-27, 51, [url](#)

⁶ European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, p. 2, [url](#); Carpo, 05/03/2019, [url](#)

Kaart 1- Political map of Yemen⁷

1.2. Recente gebeurtenissen

Op 6 augustus 2021 werd de Zweed Hans Grundberg aangesteld als nieuwe speciale VN-gezant voor Jemen. Grundberg staat vredesgesprekken voor tussen de coalitie en de al-Houthi's. Deze laatste willen niet deelnemen zolang er geen akkoord is over de heropening van de luchthaven van Sanaa en de haven van Hodeidah.⁸

In november 2021 werden door de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) ondersteunde troepen, waaronder de Giant Brigades, naar Shabwa en Marib gestuurd waar ze er in slaagden om het offensief van de al-Houthi's een halt toe te roepen. In januari 2022 slaagden deze eenheden er ook in om de al-Houthi's uit enkele districten van de provincies Marib en Shabwah te verdrijven. Volgens International Crisis Group (ICG) is het de eerste keer in vier jaar dat de al-Houthi's te maken kregen met een dergelijk terreinverlies. Op 17 januari 2022 eisten de al-Houthi's een aanval met drones op grondgebied van de VAE op, wat volgens analisten een waarschuwing aan de VAE is om hun militaire steun te herbekijken.⁹

De al-Houthi's voerden hierna ook het aantal aanvallen op Saudisch grondgebied op wat leidde tot een toename van het aantal bombardementen door de Saudische luchtmacht op de al-Houthi's.¹⁰

⁷ Ezilon Maps, s.d., [url](#)

⁸ ICG, 09/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 05/08/2021, p. 11, [url](#)

⁹ Carnegie Endowment for International Peace, 18/01/2022, [url](#); ICG, 08/04/2022, [url](#)

¹⁰ ICG, 08/04/2022, [url](#)

Op 2 april 2022 sloten de al-Houthi's, de regering-Hadi en de coalitie een wapenstilstand voor twee maanden. Naast het stopzetten van de gevechten voorzag de overeenkomst de toegang van olietankers tot de haven van Hodeidah en twee vluchten per week vanaf de luchthaven van Sanaa. Daarnaast leidde het bestand er ook toe dat de luchtaanvallen door de Saudische luchtmacht stopgezet werden evenals de drone-aanvallen door de al-Houthi's op Saudisch grondgebied.¹¹

Op 7 april 2022 ontsloeg president Hadi de vicepresident Ali Mohsen al Ahmar en droeg hij zijn eigen bevoegdheden over aan een nieuw opgerichte Presidential Leadership Council (PLC). De PLC staat onder voorzitterschap van Rasha al-Alimi en telt vertegenwoordigers van de verschillende facties van het anti-al-Houthi kamp. Analisten menen dat Saudi-Arabië en de VAE de vorming van de PLC voorstonden om de incompetent Hadi buiten spel te zetten en de verschillende anti-al-Houthi groepen samen te brengen. De al-Houthi's verwierpen de PLC dadelijk als een illegale instelling.¹²

Op 8 augustus 2022 verklaarde Hans Grundberg dat de wapenstilstand een tweede keer verlengd werd met twee maanden na een eerste verlenging in juni 2022. De vorige wapenstilstand leidde tot een afname van het aantal *Internally Displaced People* (IDPs) en geweldsincidenten, maar in Marib en Taiz vonden nog wel een aanzienlijk aantal gevechten plaats.¹³

Eind augustus 2022 verdreven de STC en andere VAE-gesteunde eenheden Islah-troepen¹⁴ uit de olierijke provincie Shabwah. De STC lijfde de provincie in, wat leidde tot spanningen binnen de PLC en een verzwakking van de positie van al-Alimi.¹⁵ Volgens het Sanaa Center for Strategic Studies is opvallend hierbij dat Saoedi-Arabië niet reageerde op protest van Islah binnen de PLC. Het wijst er volgens deze bron mogelijk op dat Saoedi-Arabië toe zou staan dat de VAE haar eigen belangen nastreeft in Zuid-Jemen.¹⁶

Eind september 2022 werd de PLC naar Riyad geroepen door Saoedi-Arabië, de eerste keer sinds de inauguratie dat ze voltallig samenkwamen. Binnen de PLC nam de STC-president, Aydarus al-Zubeidi, in september-oktober 2022 geleidelijk een meer leidende rol op zich ten koste van al-Alimi. Dit en verschillende andere spanningen binnen de PLC hebben ertoe geleid dat deze in oktober 2022 politiek sterk verzwakt staat. Binnen het al-Houthi-kamp zouden er volgens het Sanaa Center for Strategic Studies dan weer spanningen zijn tussen onder andere hun ministeries van Defensie en Binnenlandse Zaken.¹⁷

Op 2 oktober 2022 is de wapenstilstand van april 2022 niet meer verlengd. De Verenigde Naties (VN) waren voordien aan het ijveren met de verlenging van het bestand voor zes maanden, maar botsten op bijkomende eisen van beide partijen die verklaarden niet geïnteresseerd te zijn in deze verlenging in de huidige vorm. Daar komt bij dat afspraken van april 2022 over het openen van toegangswegen tot Taiz door de al-Houthi's in oktober 2022 nog steeds niet uitgevoerd zijn en dat de al-Houthi's bijkomende eisen stellen over het betalen van de lonen van hun ambtenarenapparaat.¹⁸ De VN en de VS voeren ondertussen druk diplomatiek overleg voor de

¹¹ United Nations, Office of the special envoy of the secretary-general for Yemen, 02/04/2022, [url](#); ACLED, s.d., [url](#)

¹² Sanaa Center For Strategic Studies, 03/05/2022, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace, 12/04/2022, [url](#)

¹³ Carnegie Endowment for International Peace, 08/08/2022, [url](#); Middle East News, 02/10/2022, [url](#)

¹⁴ Islah, een soennitische politieke partij geworteld in het Moslimbroederschap, is een invloedrijke coalitie van islamisten en tribale leiders die de Jemenitische regering steunt maar die in de eerste plaats gekant is tegen de al-Houthi's. Zie [2.4 Islah](#)

¹⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 18/08/2022, [url](#); Middle East Eye, 26/08/2022, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#)

¹⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#)

¹⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, [url](#); ICG, 30/09/2022, [url](#)

¹⁸ ICG, 30/09/2022, [url](#)

vredesbesprekingen, maar het zwaartepunt van de onderhandelingen ligt nu bij bilaterale gesprekken tussen de al-Houthi's en de Saoedi's.¹⁹

Eind oktober-begin november 2022 voerden de al-Houthi's verschillende drone-aanvallen uit op olie-exportinfrastructuur in de door de PLC gecontroleerde gebieden. De al-Houthi's verklaren dat ze zo willen voorkomen dat buitenlandse oliebedrijven de grondstoffen van Jemen stelen, maar willen het wellicht gebruiken als hefboom in de onderhandelingen over het betalen van lonen van hun ambtenarenapparaat. Door de aanvallen viel de olie-export zowat volledig stil, wat een financiële aderlating betekent voor de PLC. Deze situatie houdt aan tot het moment van schrijven van deze COI Focus in november 2023.²⁰

In april 2023 vonden er verdere vredesgesprekken plaats tussen de al-Houthi's en de Saoedi's onder bemiddeling van Oman, maar zonder concrete resultaten. Op 17 augustus 2023 bezocht een Saoedische delegatie samen met Omani bemiddelaars Sanaa en op 14 september 2023 ging er voor de eerste keer een officiële al-Houthi-delegatie naar Riyad voor overleg. Ook deze besprekingen brachten geen werkelijke resultaten. De gesprekken zouden vooral moeizaam verlopen over de volledige heropening van de door de al-Houthi's gecontroleerde havens en de luchthaven van Sanaa als ook over heropbouwkosten, het verdelen van de olie- en gasinkomsten, de ambtenarenlonen en de terugtrekking van buitenlandse troepen.²¹

In de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden zijn de lonen van ambtenaren al zeven jaar niet uitbetaald, wat nu toch tot sociale onrust lijkt te leiden. Voor de al-Houthi's is het dan ook een breekpunt. De Saoedi's zouden voorgesteld hebben de lonen te betalen van de inkomsten van Jemenitische olie- en gasvelden maar botsen hierbij op de STC, die deze inkomsten zien als eigendom van zuidelijk Jemen.²²

Binnen het coalitiekamp wordt de eenheid ondertussen ondermijnd door onderhuidse spanningen tussen de Saoedi's en de VAE. De door de Saoedi's gecontroleerde PLC onder leiding van al-Alimi probeert hierbij de macht van de door de VAE gesteunde STC onder leiding van al-Zubeidi in te perken door sinds juni 2023 actief de eigen invloed in de zuidelijke regio's al-Mahra en Hadramawt te versterken. In de voorgaande periode poogde de STC haar invloed in Hadramawt te versterken om zichzelf zo als de opvolger van het vroegere Zuid-Jemen te positioneren. Ook Islah had hierop al gereageerd door bijkomende troepen te sturen.²³ Daarnaast ijveren de vertegenwoordigers van de provincies Hadramawt, Shabwah en Marib voor economische autonomie, wat eveneens op verzet stuit van de andere PLC-leden omdat de olierijke regio's belangrijk zijn voor hun inkomsten. Vooral binnen de provincie Hadramawt zijn er verschillende partijen die steeds meer aandacht opeisen voor een aparte rol van de regio binnen een toekomstig Jemen.²⁴

Na het formeel vervallen van de wapenstilstand in oktober 2022 tot het moment van schrijven van deze COI Focus hield de wapenstilstand in de praktijk grotendeels stand en hebben de conflictpartijen zich onthouden van grotere geweldsescalaties.²⁵ Na de gesprekken in Riyad in september 2023 hebben de al-Houthi's wel verschillende aanvallen uitgevoerd in het centrum van Jemen en op 25 september 2023 kwamen vier Bahreinse soldaten om bij een droneaanval op de Saoedische grens. Deze acties verhogen in enige mate de spanning, maar volgens ICG-analist Ahmed Nagi willen zowel de Saoedi's als de al-Houthi's een nieuwe geweldsescalatie voorkomen. Dat

¹⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, pp. 8-9, [url](#)

²⁰ Sanaa Center for Political Studies, 16/12/2022, pp. 8-9, 21, [url](#); Abaad, 09/10/2023, [url](#)

²¹ Global Conflict Tracker, 17/10/2023, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 5, [url](#); Abaad, 09/10/2023, [url](#)

²² Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, pp. 5, 8-9, [url](#)

²³ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 13, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 5, [url](#)

²⁴ ICG, 04/05/2023, [url](#); Abaad, 24/06/2023, [url](#)

²⁵ Global Conflict Tracker, 17/10/2023, [url](#); ICG, 10/10/2023, [url](#); Abaad, 09/10/2023, [url](#)

neemt niet weg dat zowel de al-Houthi's als de andere Jemenitische actoren in het laatste anderhalf jaar stevig gerekruteerd en herbewapend hebben.²⁶ Zo hebben de al-Houthi's bijvoorbeeld hun militaire positie in de provincie Marib versterkt, waar ze voor de wapenstilstand reeds hevige strijd voor leverden.²⁷

2. Actoren van geweld

Vooraf kan worden opgemerkt dat de groepen in het conflict vaak voorgesteld worden als pro-regering en pro-Houthi, maar dat de realiteit complexer is dan dat. Volgens Chatham House en het Panel van experts van de VN Veiligheidsraad steunen veel Jemenieten noch de regering, noch de Houthi's, maar zijn ze lid van kleinere groepen met hun eigen identiteit, ideologie, bekommernissen en politieke doelstellingen.²⁸ Carnegie gebruikt de term "hybride soevereiniteiten" om de verschillende machtsfacties aan te duiden die betrokken zijn bij het conflict. De meeste van hen zijn in de jaren dat het conflict aansleept getransformeerd en sommigen hebben wisselende bondgenootschappen gekend.²⁹

Het Center for Applied Research in Partnership with the Orient (CARPO) schrijft hierover dat de overheid nooit het monopolie over het gebruik van geweld had in Jemen en dat de grens tussen overheidsactoren en niet-overheidsactoren hierbij altijd al vaag was. Zo hadden bijvoorbeeld tribale structuren een duidelijke rol binnen de geledingen van defensie. Na de machtsovername door de al-Houthi's is het onderscheid tussen overheids- en niet-overheidsactoren echter volledig verdwenen in heel Jemen. Het landschap van veiligheidsactoren in Jemen is zeer heterogeen: gebieden waar naast de overheid ook andere spelers de veiligheidsactoren aansturen, gebieden waar niet-overheidsactoren de overheidsinstellingen overgenomen hebben (door sommigen wel, door anderen niet erkend), gebieden waar informele actoren zich geformaliseerd hebben en al dan niet loyaal zijn aan de overheid en gebieden waar de overheidsactoren niet erkend worden.³⁰

Samenvattend schrijft het European Union Institute for Security Studies (EUISS) in 2020 over het conflict in Jemen: "rather than a simple, binary war, the situation is characterised by various layers of conflict with multiple state, hybrid, non-state actors and foreign state powers playing active roles".³¹

2.1. al-Houthi's

De al-Houthi-beweging is ontstaan binnen het zaydisme, een sjiiitische stekking van de islam die in de 9de eeuw in Jemen opgericht is door imam Yahya al-Hadi al-Haqq. Vanaf de 9de eeuw tot 1962 bestuurde de zaydi-elite onder de leiding van een zaydi-imam het noorden van Jemen, met de stad Saada als centrum, waar ze zowel de religieuze als de seculiere macht hadden. In 1962 vindt er een republikeinse revolutie plaats waarbij de imam afgezet wordt en er een seculier gezag ingesteld is. Vanaf de jaren 1980 ontstaat er een revanchistische zaydi-beweging waarbinnen Badruddin al-Houthi een vooraanstaande stem is en die in de periode 2004-2010 de zes zogenaamde Saada-oorlogen voert tegen toenmalig president Saleh. Sinds 2011 is Abdulmalik al-Houthi de leider van

²⁶ ICG, 10/10/2023, [url](#)

²⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 5, [url](#)

²⁸ Chatham House, 25/05/2016, p. 4, [url](#); UNSC, 26/01/2016, pp. 2, 17-18, [url](#),

²⁹ Carnegie Endowment for International Peace, 09/06/2022, [url](#)

³⁰ CARPO, 15/04/2021, pp. 5-6, [url](#)

³¹ European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, [url](#)

de al-Houthi-beweging, al vervult hij geen officiële functies. Vanaf 2011 noemen de al-Houthi's zichzelf ook Ansar Allah (Partizanen van God).³²

In de periode 2012-2014 namen de al-Houthi's via enkele militaire acties de controle over de hele provincie Saada en delen van de provincie Amran over en in september 2014 bezetten ze de hoofdstad Sanaa.³³ Op 6 februari 2015 ontbinden de al-Houthi's en Saleh het parlement en stellen ze Muhammad al-Houthi aan als president van het Supreme Revolutionary Council (SRC) dat in de praktijk het bewind voert in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden. In augustus 2015 richtten ze ook nog het Supreme Political Council (SPC) op. Vanaf 2017 hebben de al-Houthi's de volledige controle over noord-Jemen verworven, waar zo'n 70 % van de Jemenitische bevolking verblijft.³⁴

In 2021 beschikken de al-Houthi's over strijdkrachten van ongeveer 200.000 manschappen. Volgens ACLED zijn deze samengesteld uit een heterogene groep van eenheden. Enerzijds is er het reguliere leger, maar daarnaast zijn er ook speciale militaire eenheden, gewapende milities onder het bevel van hooggeplaatste al-Houthi's en militaire formaties onder bevel van tribale leiders. In principe moeten ze allen loyaal zijn aan de doelstellingen van de al-Houthi's maar de lokale commandanten hebben vaak een vorm van autonomie.³⁵

De onderzoeksorganisatie Assessment Capacities Project (ACAPS) schrijft dat de benaming al-Houthi-beweging en Ansar Allah in de praktijk door elkaar gebruikt worden, maar dat Ansar Allah feitelijk een onderdeel is van de bredere al-Houthi-beweging. Ansar Allah wil de politieke, culturele en religieuze doelstellingen van de al-Houthi's vooruithelpen. Ze wordt geleid door Fadhl Abu Talib en telt verschillende onderafdelingen zoals een politieke afdeling en afdelingen voor externe relaties, gezondheidszorg, onderwijs en media alsook een sociale dienst. Wanneer er naar de al-Houthi-beweging verwezen wordt dan slaat dit op een breder veld van actoren die niet noodzakelijk lid zijn van Ansar Allah.³⁶ De grondlegger van de al-Houthi's, Badruddin, huwde vier maal en via deze huwelijken met andere stammen en de huwelijken van zijn kinderen (veertien zonen, zeven dochters) bouwde hij de basis van de beweging op. De aanhangers van het eerste uur, die mee streden tijdens de oorlogen van 2004-2010, vormen volgens ACAPS een tweede *inner circle* van de al-Houthi-beweging.³⁷ Het Jemenitisch onderzoeksbureau Abaad schrijft in 2023 dat een deel van deze leidende personen gesneuveld zijn in de huidige oorlog, maar dat anderen terugkeerden naar hun thuisregio's, waar ze zich sterk verrijkten.³⁸

Abaad vermeldt dat het niet geweten is hoe de precieze beslissingsstructuur van de al-Houthi's opgebouwd is, maar ze onderscheidt twee grote machtsgroepen die onderling strijden voor macht en inkomsten. Binnen de eerste groep is Ahmed Hamid (Abu Mahfouz) de leidende figuur. Hij is officieel directeur van het bureau van de Chairman of the Supreme Political Council, Mahdi al-Mashat, maar zijn invloed zou zijn functie ver overstijgen. Hij oefent sterke controle uit over tal van bestuurlijke instellingen van de al-Houthi's. De tweede groep heeft Mohammed Ali al-Houthi (Abu Ahmed) als sterke man. Hij heeft sterke banden met leden van de al-Houthi-familie en controleert tal van overheidsinstellingen die inkomsten genereren.³⁹

³² Oasis (Ardemagni E.), 28/07/2019, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, pp. 2-3, [url](#); European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, p. 2, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 12, [url](#)

³³ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 2, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, p. 2, [url](#)

³⁴ ACAPS, 17/06/2020, p. 2, [url](#); ACLED, 09/02/2021, [url](#)

³⁵ ACLED, 09/02/2021, [url](#)

³⁶ ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

³⁷ ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

³⁸ Abaad, 23/07/2023, [url](#)

³⁹ Abaad, 23/07/2023, [url](#)

ACAPS maakt op haar beurt een andere indeling van de leidingstructuur. Volgens hun inschatting is het politieke leiderschap van de al-Houthi's georganiseerd rond vier "vleugels" die verschillende belangen hebben⁴⁰:

- De militaire vleugel: geleid door Abdullah Abu Ali al-Hakim, het hoofd van de militaire inlichtingendienst.
- De tribale vleugel: samengesteld uit loyale leden van noordelijke stammen die niet tot de traditionele religieuze elite behoren. Hun invloed zou in 2020 afgenomen zijn.
- De ideologische vleugel: geleid door de minister van Binnenlandse Zaken, Abdulkarim al-Houthi.
- De politieke vleugel zou grotendeels overlappen met Ansar Allah en wordt vertegenwoordigd door Mahdi al-Mashat het huidige hoofd van de SPC.

Het Sanaa Center for Strategic Studies en al-Monitor schrijven dat de al-Houthi's in de door hen gecontroleerde gebieden sinds 2018 steeds meer hun eigen versie van de islam opleggen, zowel in het onderwijs als in het publieke leven. Dit zorgt voor een toenemend spanningsveld tussen verschillende stromingen binnen de islam. Hierbij is er ook sprake van een toenemende onderdrukking van dissidente stemmen.⁴¹

Binnen de al-Houthi-structuren is er volgens ACLED ook sprake van interne twisten. Deze doen zich vooral voor tussen militieleden die uit het noorden komen en de zogenaamde *mutahawwithin*, lokale leiders die bondgenoten werden van de al-Houthi's. Hierbij verdringen de eersten de gezagspositie van de lokale *mutahawwithin*. Deze twisten kunnen uitmonden in onderlinge gewapende gevechten waarvan ACLED er in 2019 zo'n 31 en in 2020 zo'n 40 documenteert.⁴²

In 2023 zien waarnemers een toename van spanningen binnen het al-Houthi kamp. Enerzijds zijn de ambtenarenlonen al zeven jaar niet meer uitbetaald wat een deel van de bevolking in bittere armoede duwt. In 2023 neemt het aantal protesten hiertegen toe en krijgen deze steun van de General People's Congress⁴³ factie in het parlement en vakbondsvoorzitters. De al-Houthi's onderdrukken deze protesten met harde hand. Daarnaast leidt toenemende sociale ongelijkheid tot ontevredenheid. De al-Houthi elite heeft zichzelf aanzienlijk verrijkt in de oorlogsjaren terwijl het gros van de bevolking het economisch moeilijk heeft. Zowel de bevolking als middenkaders van de al-Houthi's tonen steeds minder begrip voor deze situatie.⁴⁴

ICG schrijft in 2020 dat de intensiteit van de banden tussen Iran en de al-Houthi's een bron van speculatie zijn en dat de omvang ervan moeilijk in te schatten is. De Verenigde Staten (VS) en Saoedi-Arabië stellen dat de al-Houthi's handpoppen van de Iraniërs zijn en dat Iran hen politiek en militair steunt. Iran ontkent dit en zegt voor een vredesplan te zijn. De al-Houthi's zelf verklaren dat ze geen noemenswaardige ondersteuning van Iran verkrijgen en dat het zaydisme, al is het een sjiiitische stroming, ideologisch ver van de Iraanse sjiieten staat. Volgens het Sanaa Center for Strategic Studies verleende Iran tot 2015 enkel politieke steun en een aantal wapenleveringen aan de al-Houthi's maar is deze band in de loop van het conflict steeds hechter geworden. In 2019 stuurden de al-Houthi's een ambassadeur naar Teheran en in oktober 2020 stuurde Iran een eigen ambassadeur naar Sanaa.⁴⁵

⁴⁰ ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

⁴¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 43-47, [url](#); Al-Monitor, 08/08/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 05/08/2021, p. 10, [url](#)

⁴² ACLED, 09/02/2021, [url](#)

⁴³ De machtspartij van de vroegere president Ali Saleh. De partij is verdeeld en verzwakt, maar heeft nog een vertegenwoordiging in het al-Houthi gecontroleerde parlement in Sanaa. (Zie: Sanaa Center for Strategic Studies, 20/09/2022, [url](#))

⁴⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, pp. 11-12, [url](#); Abaad, 09/10/2023, [url](#); Abaad, 23/07/2023, [url](#)

⁴⁵ ICG, 02/07/2020, pp. 22-24, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 22, [url](#)

2.2. Jemenitische regering

2.2.1. Algemeen

Tot april 2022 was president Hadi het officiële hoofd van de Jemenitische overheid. Nadat Hadi in 2014 buiten gewerkt was door de al-Houthi's was hij vooral ondersteund door de Saoedi-geleide coalitie (2.6 Saoedi-geleide coalitie). Hadi zelf verbleef sinds 2015 vooral in Riyad.⁴⁶ In 2021 bestond er al een brede consensus bij het anti-al-Houthi-kamp dat de positie van Hadi onhoudbaar was, volgens de Jemen-expert Peter Salisbury. Hij had bijna geen enkele controle of invloed meer op de verschillende facties die samen het anti-al-Houthi-kamp vormden. Dit leidde er toe dat Hadi op 7 april 2022 zijn macht overdroeg aan het PLC die bestaat uit acht personen. Algemeen wordt aangenomen dat de Saoedi's en de VAE Hadi verplicht hebben om deze stap te zetten. De PLC staat onder voorzitterschap van Rasha al-Alimi en telt vertegenwoordigers van de verschillende facties van het anti-al-Houthi kamp gelijkmatig verdeeld tussen afgevaardigden uit het noorden en uit het zuiden. De leden zijn: de gouverneur van Marib Sultan al-Aradah, de president van de STC Aydarus al-Zubeidi, leider van de National Resistance forces Tareq Saleh, de stafchef van de vorige president Abdullah al-Alimi, gouverneur van Hadramawt Faraj al-Bahsani, de commandant van de Giants Brigades Abdelrahman al-Muharrami en parlamentslid Othman al-Mujali. Op 19 april 2022 trok de PLC naar Aden waar ze ingezworen werden. De al-Houthi's verwierpen de PLC als een illegale instelling.⁴⁷

Volgens analisten wilden de Saoedi's en de VAE met het oprichten van de PLC de onderlinge tegenstellingen binnen het anti-al-Houthi-kamp opheffen. Dit zowel op politiek als op militair vlak. Eind september 2022 stellen analisten evenwel vast dat er binnen de PLC veel onenigheid heerst en dat het eerder een platform vormt om onderlinge machtsstrijden te voeren. De impact van de PLC lijkt vaak ook beperkt.⁴⁸ Dit zet zich door in 2023, zo ijvert de STC vertegenwoordiger bijvoorbeeld voor een onafhankelijk zuiden terwijl de Islah vertegenwoordiger voor een eengemaakt Jemen staat. De PLC is daarnaast ook niet betrokken bij de vredesgesprekken die de al-Houthi's rechtstreeks met de Saoedi's voeren, wat haar autoriteit verder ondermijnt. De PLC is verder zowel politiek als financieel volledig afhankelijk van Saoedi-Arabië. In april 2023 kwam de PLC wel via rechtstreekse onderhandelingen met de al-Houthi's een gevangenenruil overeen.⁴⁹

2.2.2. Legereenheden

De eigen militaire slagkracht van de Jemenitische-regering is beperkt en steunt vooral op de coalitie. De analytische nieuwsdienst Fanack schrijft dat de regering officieel 70 % van het grondgebied van Jemen controleert, maar dit in de praktijk enkel kan met steun van de Saoedi's en de VAE die direct of indirect het door Jemenitische regering gecontroleerde gebied besturen. Zonder deze steun zou die regering weinig autoriteit overhouden in Jemen.⁵⁰

Onder Hadi konden de militaire eenheden van het anti-Houthi-kamp grofweg in twee groepen gedeeld worden: degenen die de autoriteit van Hadi erkenden en degenen die dat niet deden. De eenheden die Hadi erkenden waren voornamelijk aanwezig in Marib, Taiz en Noord-Shabwah en

⁴⁶ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#); Middle East Institute, 14/05/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 12, [url](#); Fanack, 19/06/2019, [url](#); Middel East Institute (al-Dawsari N.), 04/2021, p. 7, [url](#)

⁴⁷ Sanaa Center For Strategic Studies, 03/05/2022, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace, 12/04/2022, [url](#); ICG, 08/04/2022, [url](#)

⁴⁸ ICG, 30/09/2022, [url](#)

⁴⁹ ICG, 04/05/2023, [url](#); Brussels International Center (Sons S.), 23/10/2023, [url](#)

⁵⁰ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#); Middle East Institute, 14/05/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 12, [url](#); Fanack, 19/06/2019, [url](#); Deeproot (al-Hamdani R.), 15/12/2019, p. 6, [url](#); Middel East Institute (al-Dawsari N.), 04/2021, p. 7, [url](#)

werden algemeen aangeduid als Islah-eenheden. In de loop van het conflict nam de macht van deze eenheden echter af ten voordele van de militaire formaties van de STC en degenen die door de VAE ondersteund worden, wat de invloed van Hadi beperkte. Dit wordt geïllustreerd door de militaire doorbraak die de al-Houthi's in september 2021 in Noord-Jemen maakten en waarbij ze bijna Marib konden omsingelen. Enkel de interventie van door de VAE gesteunde eenheden kon voorkomen dat de regeringstroepen volledig instorten en de olierijke provincie Marib overgenomen zou worden door de al-Houthi's.⁵¹

Een deel van de Jemenitische troepen die voor de Jemenitische regering strijden zijn dan ook verbonden met andere actoren, die vaak een eigen agenda hebben.⁵² Een voorbeeld hiervan is de STC die de facto naar onafhankelijkheid van het zuiden van Jemen streven, wat soms leidt tot gewapende schermutselingen met troepen van de regering. Hoofdstuk [2.5 De Southern Transitional Council](#) geeft hier meer duiding bij.⁵³

Volgens het International Institute of Strategic Studies (IISS) telt het Jemenitische leger zelf in 2021 zo'n 40.000 manschappen. Deze troepenmacht bestaat uit het Jemenitisch leger maar daarnaast ook uit verschillende gewapende milities uit Zuid- en Oost-Jemen.⁵⁴

In november 2022 financierde Saoedi-Arabië de oprichting van een nieuwe militaire eenheid, de Nations Shield Forces, dat onder rechtstreeks bevel staat van al-Alimi, het hoofd van de PLC. De eenheid bestaat voornamelijk uit leden van de al-Subahaistam uit Lahj en staat onder operationele leiding van Bashir al-Madrabi, een salafistische veldcommandant. Het bevat verschillende eenheden van een andere militaire groep, de al-Yemen al-Saeed brigades. In november 2022 bracht de eenheid troepen naar Aden, wat tot spanningen met de STC leidde.⁵⁵ In februari 2023 waren de Nations Shield Forces vooral aanwezig in al-Dhala, Abyan en Lahj en er zouden nog bijkomende basissen gepland zijn. Zo hebben ze in mei 2023 eenheden ontplooit in Hadramawt waar ze ook de controle overnamen van de al-Waida grensovergang, de enige actieve grenspost met Saoedi-Arabië. Begin 2023 telde de eenheid zo'n 16.000 à 20.000 manschappen.⁵⁶

2.3. Joint Forces

De Joint Forces zijn samengesteld uit drie militaire eenheden: de Guards of the Republic, de Giant Brigades en de Tihama Resistance Forces. Ze zijn alle drie actief in de Hodeidah regio waar ze strijden tegen de al-Houthi's. Ze worden ondersteund door de VAE. De drie eenheden opereren in de praktijk onafhankelijk van elkaar. In 2019 ondernam Tareq Saleh, de commandant van de Guards of the Republic, een poging om de andere twee onder zijn gezag te brengen, maar dit verliep zonder succes.⁵⁷

2.3.1. Guards of the Republic

In 2012 ontbond president Hadi de Republikeinse Garde van Saleh die onder bevel stond van Saleh's zoon Ahmed Ali en waarvan de grootste eenheid, de 3de brigade, geleid werd door Saleh's neef Tareq Saleh. Tareq Saleh werd kort na het aantreden van Hadi in april 2012 ontslagen, maar slaagde erin een militaire rol te blijven spelen en een deel van de Republikeinse Garde onder zijn bevel te houden. Daar komt bij dat Tareq Saleh een leidende figuur is van de General People's Congress (GPC), de

⁵¹ ICG, 08/04/2022, [url](#)

⁵² Fanack, 19/06/2019, [url](#); ICG, 30/09/2022, [url](#)

⁵³ ICG, 30/09/2022, [url](#)

⁵⁴ International Institute for Strategic Studies, 02/2021, pp. 373-374, [url](#)

⁵⁵ Sanaa Center for Political Studies, 16/12/2022, p. 10, [url](#)

⁵⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/03/2023, p. 10, [url](#); Middle East Institute, 24/07/2023, [url](#)

⁵⁷ CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

partij van zijn vermoorde oom Saleh, vanwaar hij eveneens een zekere machtsbasis kon opbouwen, volgens Middle East Eye.⁵⁸

Tareq Saleh was na zijn ontslag door Hadi enige tijd een al-Houthi-bondgenoot, maar wisselde na de dood van zijn oom in 2017 van kamp. In 2018 bouwde Tareq Saleh met VAE-steun in Mokha de gewapende eenheid Guards of the Republic op. Een deel van die troepen bestond uit legereenheden van het vroegere Jemenitisch leger die na de dood van Ali Saleh het al-Houthi-kamp verlieten. Aan het hoofd van deze troepen trok hij samen met de Giant Brigades en de Tihama Resistance op naar de stad Hodeidah aan de oostkust om er de al-Houthi's te verdrijven. Het *Stockholm Agreement*⁵⁹ van eind 2018 onderbrak echter de optocht van Tareq Saleh. Ondertussen had Tareq Saleh wel de controle verworven over de Jemenitische oostkust ten zuiden van Hodeidah.⁶⁰

De Guards of the Republic bestaat uit tien brigades waarvan een derde leden van legereenheden van ex-president Saleh. Brigadegeneraal Sadiq Dowayd zou de adjunct-bevelhebber zijn.⁶¹

Toen de VAE in juli 2019 aankondigden dat ze zich uit Jemen zouden terugtrekken, bracht Tareq Saleh zijn eigen troepen samen in een bondgenootschap met de Giant Brigades en Tihama Resistance om zo de Joint Forces op te richten. Dit ondergroef het gezag van de Hadi-regering, waarvan Tareq Saleh de autoriteit niet erkent. In 2021 leidt hij nog steeds de anti-Houthi-troepen aan de kust van de Rode Zee die gesteund en gefinancierd worden door de VAE en volgens ICG zo'n 40.000 manschappen tellen. Al-Masdar schat hun aantal op 32.000 man en schrijft dat ze over zware wapens beschikken zoals tanks en artillerie.⁶²

2.3.2. Giant Brigades

De Giant Brigades zijn opgericht tussen 2016 en 2019 en voornamelijk actief aan de westkust van Jemen, maar waren bijvoorbeeld ook cruciaal voor het tegenhouden van het al-Houthi offensief in Marib in 2020-2021. In augustus 2022 namen ze deel aan het verdrijven van Islah-eenheden uit de provincie Shabwa, wat de moeilijke positie van de PLC en onderlinge twisten van de leden ervan expliciet illustreerde. Ze zijn een van de machtigste militaire eenheden van de coalitietroepen. Ze tellen volgens al-Masdar zo'n 22.000 manschappen die voornamelijk gerekruteerd zijn in de provincies Lahj, al-Dhale, Abyan en Hodeidah. De meesten zijn salafisten en ze staan onder leiding van een lid van de PLC, de salafistische militaire commandant Abdelrahman al-Muharrami (Abou Zaraa). Brigadegeneraal Ali Salem al-Jasni voerde in 2021 het militaire bevel over de brigade.⁶³ Op 13 augustus 2023 bestormden ze het presidentieel paleis in Aden waar premier Maeen Saeed zetelt. Wellicht wilden ze Saeed onder druk zetten voor bijkomende financiële middelen. Abou Zaeed ontkent dit, mede onder druk van de algemene veroordeling die de actie oogstte.⁶⁴

⁵⁸ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

⁵⁹ Deze overeenkomst tussen de strijdende partijen zorgde voor een staakt-het-vuren in Hodeidah en het terugplooiën van de troepen. Daarnaast voorzag het ook in een gevangenenruil en gesprekken over een humanitaire corridor in Taiz.

⁶⁰ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Institute, 04/02/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17-18, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, p. 374, [url](#)

⁶¹ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

⁶² Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Institute, 04/02/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17-18, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, p. 374, [url](#); Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

⁶³ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 18/08/2022, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 14, [url](#)

⁶⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 14, [url](#)

2.3.1. Tihama Resistance

De Tihama Resistance is samengesteld uit vier brigades die elk ongeveer 7.000 manschappen tellen, volgens al-Masdar. Ze zijn bijna allen lokaal in Hodeidah geronseld en Tareq Saleh probeert hen onder zijn rechtstreeks gezag te plaatsen.⁶⁵ Ze zijn in 2014 ontstaan uit de, oorspronkelijk vreedzame, Tihama Mouvement als een reactie tegen de invasie van de al-Houthi's in Hodeidah. De beweging was oorspronkelijk gericht op politieke en economische emancipatie van hun regio en was anti-Saleh. Tihama Resistance staat dan ook op gespannen voet met de Guards of the Republic van Tareq Saleh.⁶⁶

2.4. Islah

Islah, een soennitische politieke partij geworteld in het Moslimbroederschap, is een invloedrijke coalitie van islamisten en tribale leiders die de Jemenitische regering steunt maar die in de eerste plaats gekant is tegen de al-Houthi's.⁶⁷ De positie van Islah ligt niet altijd eenvoudig, illustratief hiervoor is dat Islah in het noorden van Jemen gesteund wordt door de Saedi's die hen wapens leveren, maar dat tegelijkertijd de VAE tegen Islah gekant is omwille van hun wortels in de Moslimbroederschap. De VAE ontplooidde al gewelddadige acties tegen Islah en steunt anti-Islah-facties.⁶⁸

Sinds 2011 en zeker 2015 handelde Islah impliciet als een van de voornaamste politieke machtspartijen in Jemen. Een rol die Islah volgens het Sanaa Center for Strategic Studies niet altijd erkende. Haar macht dankte de partij enerzijds aan haar sterke organisatie maar ook door haar rechtstreekse banden met president Hadi en vicepresident Ali al-Mohsen. De laatste jaren staat Islah echter steeds meer onder druk. Eerst door terreinverlies aan de al-Houthi's in de provincies al-Jawf, al-Bayda en Marib. Het aftreden van Hadi en al-Mohsen in april 2022 verzwakte de positie van Islah nog verder en in augustus 2022 is Islah dan weer uit de olierijke provincie Shabwah verdreven door de STC en andere door de VAE gesteunde militieën. Dit leidde ertoe dat Islah nu enkel controle heeft over Marib, haar traditionele kernregio, en gewapende eenheden in Taiz. In Marib staat ze echter onder druk van VAE-gesteunde eenheden in het zuiden en oosten en door de al-Houthi's in het westen en noorden. Daarnaast heeft het ook politieke gevolgen aangezien Islah vertegenwoordigd is in de PLC en de huidige situatie kan leiden tot interne twisten binnen de PLC.⁶⁹

In de stad en provincie Taiz was er na 2015 de zogenaamde Taiz Military Axis gevormd die verschillende militaire eenheden verenigde die de regio verdedigden tegen de al-Houthi's. In naam was deze Axis politiek neutraal maar na 2019 is de Axis volledig onder controle gekomen van de lokale afdeling van Islah. De Axis staat vijandig ten aanzien van de troepen van Tareq Saleh, die ze als een stroman van de VAE zien, die op hun beurt anti-Islah zijn.⁷⁰

2.5. De Southern Transitional Council

Op 4 april 2017 werd in Aden de Southern Transitional Council (STC) opgericht. Dit gebeurde onder leiding van Aydarus al-Zubeidi en bin Breik en met steun van de VAE. De STC is geworteld in

⁶⁵ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

⁶⁶ CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

⁶⁷ Fanack, 19/06/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 13-14, [url](#)

⁶⁸ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

⁶⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 18/08/2022, [url](#); Middle East Eye, 26/08/2022, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#)

⁷⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/08/2021, pp. 9-10, 14, [url](#)

verschillende groeperingen die reeds sinds de jaren 2000 opkomen voor gelijke rechten van de zuiderlingen in Jemen en waarbinnen ook stemmen voor onafhankelijkheid opkwamen.⁷¹

In augustus 2019 braken er in Aden gevechten uit tussen de STC en de regering-Hadi waarbij de STC de controle over de stad en de helft van de provincie Abyan verwierf. Saoedi-Arabië zette daarop onderhandelingen tussen de STC en de regering-Hadi op wat leidde tot de *Riyadh Agreement* van 5 november 2019. De overeenkomst gaf de STC een plaats in de regering-Hadi en plaatste de STC-troepen onder bevel van de Hadi-regering. Al snel bleek dat de implementatie van de *Riyadh Agreement* dode letter bleef, waardoor er in de periode februari-april 2020 een militaire opbouw volgt door de beide partijen in Abyan en nabij Aden.⁷²

Op 25 april 2020 roept de STC-zelfbestuur uit in de zuidelijke gebieden, ten koste van de Hadi-regering. Verschillende gouverneurs van zuidelijke provincies verwerpen deze verklaring van de STC, waardoor het STC-bestuur in eerste instantie geldt in Aden, de provincies Lahij en al-Dhaleh en een deel van de provincie Abyan. Volgens het Doha Instituut steunen de VAE de STC hierbij. ICG vermeldt dat de regering-Hadi dadelijk een militair offensief tegen de STC opzette, maar dat dit op niets uitliep.⁷³

Op 19 juni 2020 hebben STC-troepen verschillende militaire kampen en politiestations op het eiland Socotra ingenomen waardoor ze de controle over het eiland verwierven. Dit ondanks de aanwezigheid van een duizendtal Saoedische militairen op Socotra.⁷⁴

In december 2020 is er een gezamenlijke regering van de STC en het Hadi-kamp aangesteld. Ze zetelt in Aden en een vijfde van de leden zijn van STC-signatuur. De STC heeft er onder andere de belangrijke portefeuilles Binnenlandse Zaken en Defensie.⁷⁵ Volgens analisten waren er al snel spanningen binnen deze regering.⁷⁶

Sinds het aftreden van president Hadi in april 2022 slaagde al-Zubeidi erin om verschillende gewapende eenheden in de provincie Abyan die voordien trouw waren aan Hadi te laten overlopen naar de STC, wat zijn invloed vergroot. Het leidt er onder andere toe dat sommige niet-gewapende, politieke groepen in het zuiden toenadering zoeken tot de STC om toch nog enig gewicht in de schaal te kunnen leggen. De inname van de provincie Shabwah door de STC in augustus 2022 versterkte nog verder haar positie, zowel op het terrein als binnen de PLC.⁷⁷

Sinds mei 2017 kan de STC rekenen op de Security Belt Forces als haar militaire vleugel. De Security Belt Forces zijn als militaire eenheid opgericht in Aden in mei 2016 waarbij een aanzienlijk deel van de commandanten uit de provincies al-Dhaleh en Lahij afkomstig zijn en de manschappen grotendeels tot de Yafistam behoren. Ze werden tot 2019 gefinancierd door de VAE waarna Saoedi-Arabië die betalingen overnam in het kader van de *Riyadh Agreement*. De Saoedi's zouden echter onregelmatig betalen, wat volgens het Middle East Institute gericht is op het verzwakken van de STC.⁷⁸

⁷¹ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, pp. 10, 12, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 30/03/2021, [url](#)

⁷² OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-34, [url](#); Arab Center for Research and Policy Studies, 04/05/2020, p. 4, [url](#); Al-Masdar, 01/02/2020, [url](#); ICG, 30/08/2019, pp. 4-5, [url](#)

⁷³ Arab Center for Research and Policy Studies, 04/05/2020, pp. 4-5, 7, [url](#); ICG, 30/08/2019, p. 5, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 16, [url](#)

⁷⁴ Behorizon, 16/06/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 16, [url](#)

⁷⁵ ICG, 30/03/2021, [url](#); GIGA (Heibach J.), 03/2021, [url](#)

⁷⁶ GIGA (Heibach J.), 03/2021, [url](#)

⁷⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, pp. 29-30, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#)

⁷⁸ ACLED, 18/12/2019, [url](#); Middle East Institute, 31/01/2023, [url](#)

2.6. Saoedi-geleide coalitie

Op 25 maart 2015 startte Saoedi-Arabië in een coalitie van negen, voornamelijk Arabische landen, een militaire operatie tegen de al-Houthi's met instemming van de toenmalige Hadi-regering. Deze operatie draagt de naam Operation Decisive Storm en de volgende landen hebben hun steun aan de coalitie toegezegd: Bahrein, Koeweit, Qatar, VAE, Egypte, Jordanië, Marokko en Soedan.⁷⁹ Egypte en Jordanië hebben echter slechts zeer beperkt deelgenomen aan de coalitie, in 2017 is Qatar uit de coalitie gezet en tegen 2020 hadden ook Marokko en Soedan de coalitie verlaten.⁸⁰

In juni 2019 verklaarden de VAE dat ze zich zouden terugtrekken. De VAE trokken daadwerkelijk een deel van de eigen troepen terug, maar ze blijven tot in 2023 een belangrijke actor in het conflict via enkele eigen troepenbasissen in het zuiden en milities die ze blijven trainen en financieren.⁸¹

Human Rights Watch (HRW) bericht dat leden van de coalitie de militaire campagne op touw zetten op vraag van de Jemenitische president Hadi.⁸² De Konrad Adenauer Stiftung schrijft in 2019 dat de Saoedi's en de VAE wilden voorkomen dat de regering-Hadi zou instorten en de al-Houthi's de controle over het ganse land zouden verwerven. Zowel de Saoedi's als de VAE staan vijandig ten opzichte van de ideologie van de al-Houthi's en hun banden met Iran. Om hun strategische belangen te beschermen vonden deze landen het dan ook nodig om de opmars van de al-Houthi's een halt toe te roepen.⁸³ Binnen de coalitie zijn Saoedi-Arabië en de VAE tot in 2023 de belangrijkste actoren en volgens ICG hebben ze in 2016 onderling hun actieterrain in Jemen verdeeld. Hierbij overzien de VAE de operaties in het zuiden en aan de kust van de Rode Zee, en Saoedi-Arabië die in het noorden van Jemen. Sinds 2022-2023 zijn er volgens analisten evenwel toenemende spanningen tussen Saoedi-Arabië en de VAE, waarbij ze er beide naar streven om de invloed van de andere in te perken.⁸⁴

Vanaf de start van de Saoedische militaire tussenkomst voerde de Saoedische luchtmacht tal van bombardementen uit van al-Houthi-doelwitten in Jemen. Sinds de wapenstilstand van april 2022 hebben de Saoedi's deze bombardementen stilgelegd. Daarnaast financieren de Saoedi's de mobilisatie van stammen in Noord-Jemen, voornamelijk rond Marib, en Zuid-Jemen tegen de al-Houthi's en onderhouden ze de legereenheden van de PLC zoals de Nations Defence Forces.⁸⁵ Ook de VAE financieren sinds september 2015 meerdere lokale milities (zie infra).⁸⁶

In juni 2020 schrijven verschillende Jemen-analisten op het onafhankelijk mediaplatform The Medialine dat Saoedi-Arabië een manier zoekt om zich terug te trekken uit het Jemenitisch conflict. Volgens de meeste analisten is het bijna niet mogelijk voor Saoedi-Arabië om zich zonder gezichtsverlies terug te trekken, dit geldt zeker voor de kroonprins, Mohammed bin Salman. De vredesgesprekken die de Saoedi's rechtstreeks met de al-Houthi's houden en een bezoek van een Saoedische onderhandelingsdelegatie aan Sanaa in april 2023 geven wel aan dat de Saoedi's nog steeds een uitweg zoeken.⁸⁷

Zoals bovenstaand al vermeld begonnen de VAE in juni 2019 met de geleidelijke terugtrekking van hun troepen uit Jemen. Tegen oktober 2019 waren ze volledig vertrokken uit Aden, maar in 2023

⁷⁹ Critical Threats, 23/04/2015, [url](#)

⁸⁰ Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); Mwatana, 09/2021, p. 40, [url](#)

⁸¹ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 2, [url](#); Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#); The New Arab, 07/08/2023, [url](#)

⁸² HRW, 07/04/2015, [url](#); Mwatana, 09/2021, p. 40, [url](#)

⁸³ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 2, [url](#)

⁸⁴ Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); ICG, 30/08/2019, p. 3, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#); ICG, 30/09/2022, [url](#); The New Arab, 07/08/2023, [url](#)

⁸⁵ ICG, 27/03/2015, pp. 1-2, 5, [url](#); Congressional Research Service, 21/03/2021, p. 6, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#); Sanaa Center for Political Studies, 16/12/2022, p. 10, [url](#)

⁸⁶ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

⁸⁷ The Medialine, 09/06/2020, [url](#); The New Arab, 12/04/2023, [url](#)

hielden ze nog wel een eigen militaire aanwezigheid in onder meer Hadramawt, waar ze een militaire basis aanhouden. De VAE verklaarde hierbij dat het van plan is een beperkt aantal troepen in Jemen te houden. Officieel voor antiterreurmaatregelen maar in de praktijk ook om economische belangen te beschermen.⁸⁸ Naast de beperkte aanwezigheid van eigen troepen blijft de VAE na Saoedi-Arabië de grootste speler binnen de coalitie doordat het een groot aantal lokale, Jemenitische gewapende eenheden structureel financiert en ondersteunt.⁸⁹

De voornaamste paramilitaire groepen die de VAE ondersteunt zijn: de Security Belt Forces in Aden, de Logistics and Support Forces, de Shabwami Elite Forces in Shabwa, de Hadrami Elite Forces in Hadramawt, de Abu al-Abbas Brigades in Taiz, de Giant Brigades aan de westkust en de Guards of the Republic van Tareq Saleh. In 2021 financierden de VAE zo naar schatting 90.000 manschappen en volgens al-Masdar sturen ze hen ook aan vanuit commandoposten in Mukalla, Aden, Balhaf en Mokha. Zoals in [2.5 De Southern Transitional Council](#) toegelicht, zijn de VAE ook belangrijke leenheren van de in 2017 opgerichte STC. De bovenvermelde Security Belt Forces en de Logistics and Support Forces staan zeer dicht bij de STC, al hebben de bevelhebbers ook een zekere autonomie.⁹⁰

Alhoewel de VAE lid zijn van de coalitie en officieel deelnemen aan het conflict om de al-Houthi's terug te dringen en Jemenitische regering opnieuw te installeren volgden ze in de praktijk vaak hun eigen agenda. Zo traden ze al meerdere keren op tegen de Islah-partij, die een lokale afdeling zijn van het Moslimbroederschap, die de VAE als een terroristische organisatie beschouwen. Daarnaast steunen de VAE de STC, die zich openlijk uitsprekt voor onafhankelijkheid voor het zuiden tegen de Jemenitische regering in, en financiert de VAE Tareq Saleh, die een eigen koers vaart, los van de Jemenitische regering.⁹¹

2.7. Tribale milities

De tribale milities zijn een factor in de machtspolitiek in Jemen, maar kunnen niet verbonden worden aan één conflictpartij. Volgens Charles Schmitz van de universiteit van Maryland zijn de tribale milities gefragmenteerd en opgebouwd volgens interne en externe rivaliteiten. Ze vormen geen verenigd blok, maar zijn verdeeld volgens tal van kleinschalige, lokale conflicten.⁹² Schmitz en Nadwar al-Dawsari van het Middle East Institute schrijven dat tribale groepen in de eerste plaats lokale belangen en machtsevenwichten nastreven binnen hun eigen gebied. Vooral het machtsevenwicht met geografisch nabije groepen is voor hen belangrijk. Wanneer nationale actoren zich tot hen richten zullen ze vaak niet in de eerste plaats geïnteresseerd zijn in bijvoorbeeld de ideeën van een politieke partij maar in de middelen die de nationale actor ter beschikking heeft en wat dit betekent voor lokale machtsverhoudingen.⁹³

Schmitz merkt ook op dat de grenzen tussen verschillende tribale groepen niet altijd heel duidelijk afgelijnd zijn. Ook het behoren tot een specifieke tribale groep volgt niet altijd automatisch vanuit de afkomst van een persoon maar kan een persoonlijke loyauteitsverklaring zijn.⁹⁴

Al-Dawsari merkt op dat tribale groepen vaak eerder egalitair zijn en niet hiërarchisch opgebouwd. Tribale leiders hebben hierbij geen absoluut gezag over hun tribale groep. Een tribale leider kan zijn

⁸⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 26-27, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 18, [url](#); SAM, 22/09/2021, p. 14, [url](#); Friedrich Ebert Stiftung, 06/2023, p. 2, [url](#)

⁸⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 25-26, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

⁹⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 25-26, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 17, [url](#); Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

⁹¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 25, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

⁹² Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 19/03/2018, [url](#)

⁹³ CTC Sentinel (Schmitz C.), 10/2011, [url](#); Middle East Institute (N. al-Dawsari), 04/2021, pp. 7-8, [url](#)

⁹⁴ CTC Sentinel (Schmitz C.), 10/2011, [url](#)

groep wel beïnvloeden, maar kan hen niet dwingen tot het maken van bepaalde keuzes zolang die de belangen van de groep niet schaden. Zo vechten bijvoorbeeld veel leden van de al-Shajanstam in al-Jawf aan de kant van de Jemenitische regering terwijl de stamleider, Abdulsalam Shaiat, de al-Houthi's steunt. Binnen de geografische zone van hun stam zijn stamleden wel verplicht om in de eerste plaats loyaal te zijn aan de stam en hun persoonlijke keuzes op de tweede plaats te zetten. Dit om te voorkomen dat stammen getroffen zouden worden door interne strijd.⁹⁵

Volgens Schmitz is de rol van tribale groepen sinds het instorten van het centraal staatsbestuur in Jemen wel belangrijker geworden omdat de bevolking zich tot tribale leiders wendt voor ordehandhaving en basisvoorziening.⁹⁶ Het VN-Panel van experts voor Jemen schrijft in 2019 eveneens dat het tribale systeem volgens hun rapportering een vitale rol speelt in de hulp distributie en toedeling. Zeker in afgelegen gebieden waar hulporganisaties niet zelf aanwezig zijn en geen opvolging kunnen doen maar van op afstand werken.⁹⁷

In de periferie in Jemen deed er zich ook een trend voor waarbij de veiligheid afgewenteld werd naar lokale milities.⁹⁸ Deze volkscomités bestonden uit verschillende politieke strekkingen (Islah, salafisten en soennieten).⁹⁹ Bovendien werd lidmaatschap dikwijls politiek bepaald. Zo betaalde de gouverneur van Abyan de salarissen hoofdzakelijk uit aan stammen die hem steunden wat voor onvrede zorgde. Verschillende tribale milities kwamen daardoor in aanvaring met regeringstroepen of met elkaar met als gevolg dat stammenconflicten hierbij soms uitgevochten werden onder het mom van de strijd tegen al-Qaeda.¹⁰⁰ In 2016 schrijft Chatham House dat doorheen het conflict veel verwarring was over wie er tegen wie streed.¹⁰¹

In sommige gevallen kunnen tribale groepen grotere gebieden beheersen. Zo schrijft de Oxford Research Group in 2019 dat de uitgestrekte provincie Hadramawt in het noorden en het binnenland (Wadi Hadramawt) door de Jemenitische regering gecontroleerd wordt, maar dat in het zuiden de Hadramawt Tribal Confederacy (HTC) de dienst uitmaakt. Sinds december 2013 vonden er al meermaals militaire confrontaties tussen beide plaats. ICG vermeldt in 2020 dat de HTC vooral hun lokale autonomie ten aanzien van de Jemenitische regering en de STC wil bewaren en dat de VAE wellicht de HTC steunen.¹⁰² Verschillende bronnen vermelden dat Hadramawt vooral olie-inkomsten gebruikt om zijn autonomie te ondersteunen. Hadramawt ontwikkelt hierbij een eigen identiteit die zowel de Jemenitische regering als de onafhankelijkheidseis van het zuiden verwerpt.¹⁰³

In de provincie Mahra, aan de grens met Oman, zijn de lokale tribale groepen en milities heel invloedrijk volgens Carnegie Endowment in 2020. De VAE en de STC hebben al vruchteloos geprobeerd de controle over het gebied te verwerven. Vanaf 2017 probeert Saoedi-Arabië er een voet aan de grond te krijgen en in 2019 hadden ze controle over enkele havens en grensovergangen. De Saoedi's hebben enkele stammen aan zich kunnen binden en externe milities naar het gebied gebracht maar toch dienen ze rekening te houden met de belangen en invloed van de tribale groepen. Oman ziet de Saoedische aanwezigheid ondertussen als een bedreiging en steunt stammen die anti-Saoedisch ingesteld zijn. De tribale groepen zijn zo gesplitst in een pro-Oman en een pro-

⁹⁵ Middle East Institute (al-Dawsari N.), 04/2021, p. 7, [url](#)

⁹⁶ Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 19/03/2018, [url](#)

⁹⁷ OHCHR, 03/09/2019, pp. 197-198, [url](#)

⁹⁸ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); CTC (Coombs C.L.), 20/03/2013, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 01/2014, p. 7, [url](#)

⁹⁹ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); CTC (Coombs C.L.), 20/03/2013, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#)

¹⁰⁰ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); CTC (Coombs C.L.), 20/03/2013, [url](#)

¹⁰¹ Chatham House, 25/05/2016, pp. 26-27, [url](#)

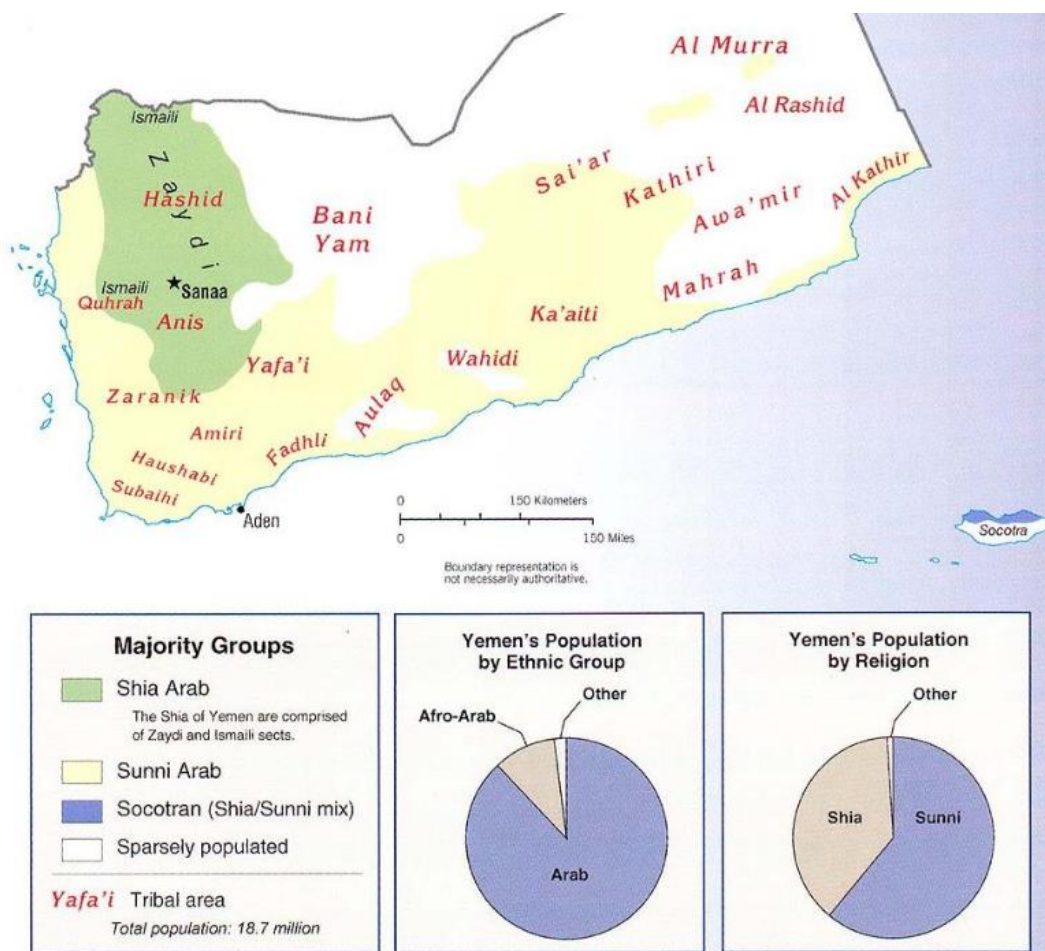
¹⁰² Oxford Research Group, 10/07/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17, [url](#)

¹⁰³ Bertelsmann Stiftung, 29/04/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 51-52, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace, 27/03/2020, [url](#)

Saoedisch deel, maar onderlinge tribale controlemechanismen zorgen er voor dat de stabiliteit in de provincie bewaard blijft.¹⁰⁴

In tegenstelling met de rest van Jemen is specifiek in het door de al-Houthi's gecontroleerde gebied de invloed van de stammen sterk ingeperkt. De al-Houthi's gebruikten het verzwakken van de stammen als middel om hun eigen controle te versterken. Hierbij gebruikten ze vaak verdeel-en-heerstetechnieken, stelden ze zwakke figuren aan als stamleiders en verbraken ze overeenkomsten met stammen.¹⁰⁵ Door de tijd hebben ze zo de invloed van noordelijke stammen zoals de Hashid en de Bakil sterk ingeperkt. Soms hadden de al-Houthi's eerst een alliantie met een tribale groep wat later veranderde in een conflict. Zo hadden de al-Houthi's sinds 2012 een akkoord met de Hajour-stam in het noorden, voornamelijk via bemiddeling van voormalig president Saleh. Na de dood van Saleh in 2017 ontstonden er evenwel spanningen tussen de al-Houthi's en de Hajour die opliepen tot een hevige militaire confrontatie in maart 2019. De al-Houthi's hebben hierbij de Hajour militair verslagen.¹⁰⁶

Onderstaande kaart geeft een overzicht van de traditionele regio's van de voornaamste stammen:

Kaart 2 - Yemeni tribes¹⁰⁷

¹⁰⁴ Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 145, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, pp. 15-16, [url](#)

¹⁰⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/03/2023, p. 8, [url](#); Abaad, 23/07/2023, [url](#)

¹⁰⁶ Carnegie Endowment for International Peace (Shuja al-Deen M.), 23/04/2019, [url](#)

¹⁰⁷ Deeproot (al-Hamdani R.), 15/12/2019, p. 8, [url](#)

2.8. Al-Qaeda in the Arabian Peninsula – Ansar al-Sharia

In 2009 werd een *offshoot* van al-Qaeda opgericht, genaamd Ansar al-Sharia (Partisans of Islamic Law) of al-Qaeda of the Arabian Peninsula (AQAP). Deze groepering heeft een meer lokale inslag en bestaat uit een mix van al-Qaeda-strijders en jonge lokale rekruten. Volgens The Washington Institute waren bij de oprichting ook vooraanstaande leden van het Saleh-regime betrokken.¹⁰⁸ De groep streeft naar een islamistisch model zoals dat van de Taliban in Afghanistan. In het jaar na haar oprichting voerde de groepering verschillende voedsel- en waterdistributiecampaagnes uit en zond het *sharia*-rechters om lokale rechtbanken bij te staan bij hun achterstand. Zo kende de groepering een snelle verspreiding.¹⁰⁹ In de periode 2011-2018 kende AQAP wisselende successen in het zuiden van Jemen en controleerde het er enige tijd verschillende regio's, maar vanaf 2018 zijn ze in het defensief gedwongen.¹¹⁰

In mei 2019 had AQAP nog een sterke aanwezigheid in delen van de provincie Hadramawt ten zuidwesten en ten noordoosten van Mukalla maar dit zonder dat ze er grote gebiedsdelen controleerde. Daarnaast was AQAP nog aanwezig in kleine delen van zuidelijke en noordelijk Abyan en in oostelijk al-Bayda.¹¹¹ In juli 2020 schrijft ICG dat AQAP nog actief is in enkele beperkte zones in de provincies Abyan, al-Bayda, Shebwa en Hadramawt.¹¹² In de loop van augustus 2020 is AQAP verder teruggedrongen in al-Bayda waar het enkel in het zuidoosten nog activiteiten ontplooid volgens ACLED.

The National schrijft in april 2021 dat AQAP na jaren van neergang opnieuw probeert te hergroeperen. De groepering onderneemt deze pogingen voornamelijk in gebieden waar er een aanwezigheid is van het Moslimbroederschap. The National schrijft dit nadat AQAP in maart-april 2021 een drietal aanslagen opeiste.¹¹³ Ook op 11 juni 2021 voerde AQAP in Zinjibar nog een aanslag uit op Security Belt Forces waarbij zeven soldaten om het leven kwamen en er 25 gewond raakten. De Security Belt Forces verklaarden een week later dat ze de leider en dertien leden van de AQAP-cel die de aanslag uitvoerden, konden arresteren.¹¹⁴

Volgens The National en Political Geography Now heeft AQAP in 2021 nog een aanwezigheid in de provincies Hadramawt en Shabwa zonder dat het er echt nog zones rechtstreeks onder zijn controle heeft.¹¹⁵

In 2022 voerden STC-troepen verdere operaties uit tegen AQAP in de provincies Shabwa en Abyan. In Abyan namen ze de Omayran vallei in, op dat moment de grootste basis van AQAP in Jemen. Ook in Shabwa verdreven ze AQAP uit enkele regio's. Dit leidde ertoe dat AQAP in september 2022 enkele acties uitvoerde in al Bayda. Sinds september 2022 ziet ACLED echter een afname van het aantal acties door AQAP, nadat ze in het eerste deel van 2022 nog een stijging vertoonden. In de periode juni 2022 – april 2023 registreerde ACLED geen gevechten meer tussen AQAP en de al-Houthi's.¹¹⁶ Begin 2023 zijn er twee AQAP-commandanten, Husayn Hadbul en Hamad al-Tamani gedood in vermoedelijke VS-droneaanvallen. In de eerste drie maanden van 2023 vonden volgens ACLED

¹⁰⁸ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹⁰⁹ ICG, 20/10/2011, [url](#)

¹¹⁰ Critical Threats, 14/08/2014, [url](#); ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#); Critical Threats, 20/03/2015, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, p. 9, [url](#)

¹¹¹ The Atlantic, 22/09/2018, [url](#); Fanack, 19/06/2019, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹¹² ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹¹³ The National, 10/04/2021, [url](#)

¹¹⁴ The National, 14/07/2021, [url](#)

¹¹⁵ The National, 10/04/2021, [url](#); Political Geography Now, 28/09/2021, [url](#)

¹¹⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, pp. 15 & 18, [url](#); ACLED, 14/10/2022, [url](#); ACLED, 6/04/2023, [url](#)

alleen nog een aantal AQAP-acties plaats in Abyan en waren ze gericht tegen de STC. De frequentie van AQAP-operaties nam hierbij geleidelijk verder af.¹¹⁷

Sinds Islamic State (IS) eind 2014 - begin 2015 zijn intrede deed in Jemen bestaat er een sterke spanning tussen AQAP en IS, die volgens ICG in feite in dezelfde rekrutenvijver vissen en daar strijd om voeren.¹¹⁸ In de periode 2018-2019 was sprake van hevige gevechten tussen AQAP en IS, voornamelijk in de provincie al-Bayda. Vanaf februari 2020 nam de intensiteit van deze gevechten af.¹¹⁹ Middle East Eye citeert de VN-veiligheidsraad die in 2022 verklaart dat ondanks enkele nederlagen AQAP een grotere speler blijft in Jemen dan IS.¹²⁰

2.9. Islamic State

Volgens ICG en het academisch tijdschrift CTC Sentinel kondigde de organisatie Islamic State (IS) in november 2014 haar bestaan in Jemen aan en aanvaarde Abu Bakr al-Baghdadi, de leider van IS, de eed van trouw van deze nieuwe afdeling die geleid wordt door Abu Bilal al-Harbi, een Saoedi.¹²¹ Critical Threats en CTC Sentinel schrijven dat IS in Jemen zichzelf Vilayat Sanaa noemde en dat het probeerde om het sektarische conflict in Jemen op scherp te stellen. In oktober 2018 veranderde het zijn naam in Vilayat al-Yemen.¹²²

In juni 2016 schrijft Critical Threats dat na de stevige groei van IS in de lente en zomer van 2015, het sinds december 2015 minder aantrekkingskracht leek te hebben in Jemen. Al voerde IS in 2016 succesvol terroristische campagnes uit in onder andere Aden en Mukalla, toch slaagde het er niet in om zijn werking echt uit te bouwen.¹²³

Sinds 2015 liepen de spanningen tussen IS en AQAP steeds verder op wat in juli 2018 uitmondde tot een gewapend conflict tussen de twee organisaties. In de loop van 2018 verklaarden de beide organisaties dat ze bij verschillende aanslagen tientallen leden van elkaar om het leven brachten.¹²⁴ Deze strijd duurde voort in de eerste helft van 2019 waarbij IS aanzienlijke verliezen leidde en bovendien te maken had met overlopers naar AQAP.¹²⁵

Midden 2019 beheerste IS enkel een klein gebied in de al-Qayfa regio in al-Baydan.¹²⁶ Het Sanaa Center for Strategic Studies schrijft in 2020 dat IS sinds zijn oprichting in 2014 nooit zo zwak gestaan heeft in Jemen. Een zware slag voor IS was ook de arrestatie van hun commandant, Mohammad al-Sayari, door Saoedische troepen in juni 2019.¹²⁷ In 2019-2020 vonden er nog intensieve gevechten plaats tussen IS en AQAP die de slagkracht van IS verder aangetast hebben. Volgens Elisabeth Kendall is IS sinds 2021 in Jemen grotendeels van het strijdtoneel verdwenen.¹²⁸

¹¹⁷ ACLED, 6/04/2023, [url](#)

¹¹⁸ ICG, 09/02/2016, p. 19, [url](#)

¹¹⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#); ACLED, 14/12/2020, [url](#)

¹²⁰ Middle East Eye, 21/07/2022, [url](#)

¹²¹ ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#)

¹²² Critical Threats, 20/03/2015, [url](#); TC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 83, [url](#)

¹²³ Critical Threats, 09/06/2016, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#)

¹²⁴ ICG, 09/02/2016, pp. 14, 19, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 82, [url](#)

¹²⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#)

¹²⁶ The Defense Post, 03/09/2019, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 84, [url](#)

¹²⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 70, [url](#)

¹²⁸ CTC Sentinel (Kendall E.), 09/2021, [url](#)

2.10. Verenigde Staten van Amerika

HRW vermeldt dat het Amerikaanse leger en de CIA minstens sinds 2009 zogenaamde *targeted killings* uitvoerden in Jemen. In de praktijk ging het hier bijna steeds over drone-aanvallen die Amerikaanse toestellen uitvoerden. De CIA of het *Joint Special Operations Command* voerden deze aanvallen uit. Het *Joint Special Operations Command* wordt door HRW omschreven als een quasi-geheime elite-eenheid van het Amerikaanse leger. De drones zouden gestationeerd zijn in Djibouti en Saoedi-Arabië.¹²⁹ Onder president Trump was er vanaf 2017 een toename van het aantal drone-operaties in Jemen, maar in de loop van 2020 was er een aanzienlijke afname van het aantal waargenomen VS-drone-aanvallen.¹³⁰ Onder president Biden vonden er nog een beperkt aantal droneaanvallen plaats (zie: [3.3.2 Amerikaanse drone-aanvallen](#)).¹³¹

Op 9 juni 2020 verklaarde president Trump aan het Amerikaanse Congres dat de VS een beperkt aantal militairen in Jemen aanwezig heeft om acties tegen AQAP en IS te ontplooiën. Daarnaast werken er volgens Trump VS-militairen nauw samen met de Jemenitische regering en regionale partners. Verder leveren VS-militairen ook advies en inlichtingen aan partners die strijd leveren met de al-Houthi's.¹³²

In 2021 verklaarde president Biden dat de VS alle steun en alle wapenleveringen voor aanvallende operaties voor de oorlog in Jemen zouden stopzetten. Wel zou de VS nog "defensieve wapens" aan Saoedi-Arabië blijven leveren. Aan de VAE blijft de VS wel alle soorten wapens verkopen.¹³³

3. Aard en intensiteit van het geweld

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) schrijft in 2022 dat er meer dan 51 frontlijnen zijn in Jemen. Het ligt niet in het bereik van deze COI Focus om al deze fronten exhaustief te behandelen, maar de volgende hoofdstukken gaan in op de voornaamste conflictgebieden en de typologie van het geweld dat zich voordoet in Jemen.¹³⁴

Onderstaande kaart van Sanaa Center for Strategic Studies geeft een overzicht van de situatie van de conflicten in Jemen in juli 2023. Er zijn ruwweg vijf gebieden van politieke/militaire controle in Jemen. Deze zijn: het door de al-Houthi's gecontroleerde noordwesten; controle van de Jemenitische regering in de provincies al-Jawf, Marib, Noord-Hadramawt, al-Mahra en de stad Taiz; STC controle in Aden, Abyan, Shabwah, Lahj en al-Dhaleh; controle door lokale milities in zuid-Hadramawt en tenslotte controle van delen van de provincie Taiz door Tareq Saleh.¹³⁵

¹²⁹ Human Rights Watch, 20/02/2014, pp. 5-7, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2017, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2018, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2020, [url](#)

¹³⁰ New America, 2021, [url](#); Airwars, 2021, [url](#); New America, 2020, [url](#); ICG, 15/04/2019, p. 22, [url](#)

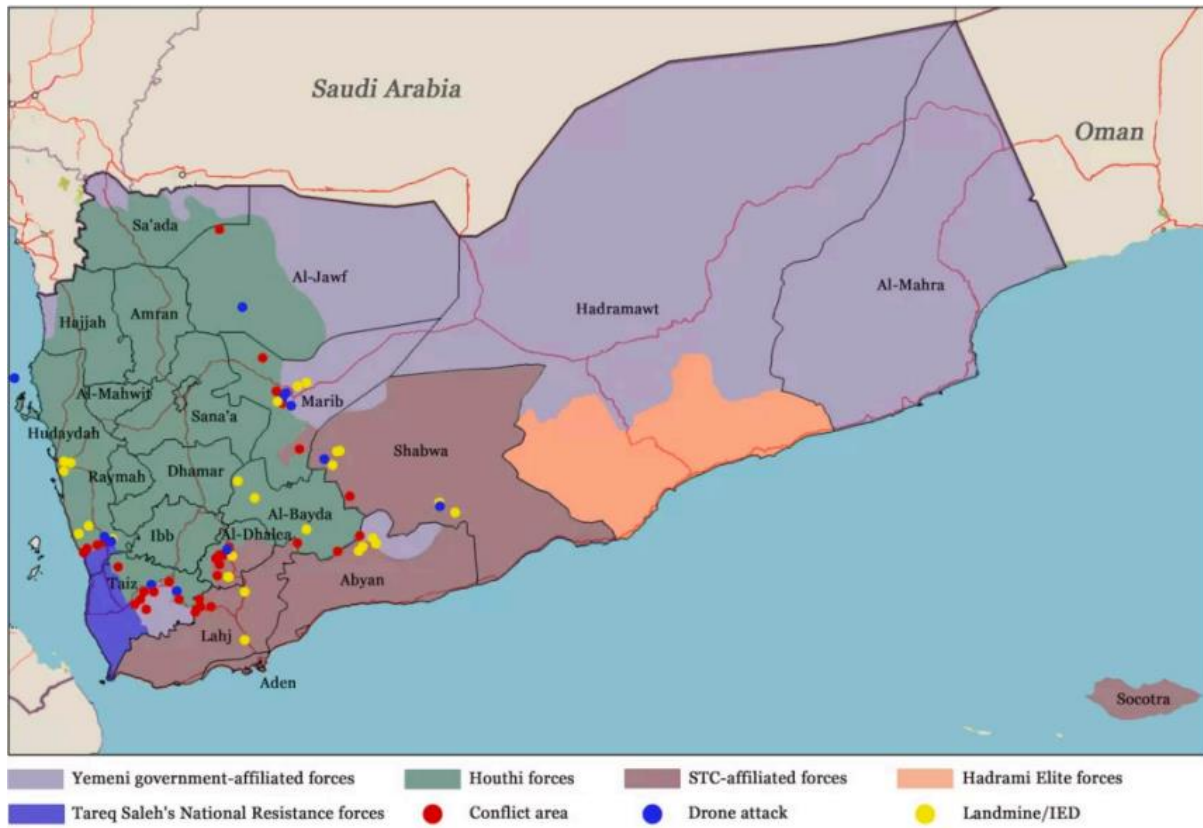
¹³¹ New America, 2023, [url](#); Airwars, 2023, [url](#)

¹³² Congressional Research Service, 19/06/2020, p. 1, [url](#)

¹³³ Mwatana, 09/2021, p. 54, [url](#)

¹³⁴ OCHA, 19/04/2022, p. 6, [url](#)

¹³⁵ ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

Kaart 3 - Yemen Zones of Conflict and control (June-July 2023)¹³⁶

3.1. Noordwest-Jemen

3.1.1. Aantal incidenten

Hierbij geeft Cedoca een overzicht van het aantal incidenten dat plaats vond in Noordwest-Jemen volgens de cijfergegevens van ACLED¹³⁷. Cedoca geeft hierbij cijfers voor de incidenten die ACLED aanduidt met de termen *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians*. De onderstaande tabel geeft cijfers voor de periode 2019 – 13 oktober 2023 en geldt voor Noordwest-Jemen wat de volgende Jemenitische provincies omvat: Sadah, al-Jawf, Marib, Amran, Hajjah, Amanat al-Asimah, Sanaa, al-Mahwit, Hodeidah, al-Jabin, Dhamar en Ibb.¹³⁸

¹³⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 11, [url](#)

¹³⁷ Toelichting bij deze organisatie staat in de inleiding van deze COI Focus.

¹³⁸ ACLED, laatst geraadpleegde update: 13/10/2023, [url](#)

	2019	2020	2021	2022	2023 1 jan-13 okt
<i>Battles</i>	2.112	2.057	1.733	670	232
<i>Explosions/remote violence</i>	5.416	4.431	3.494	3.400	817
<i>Violence against civilians</i>	243	254	236	239	321

Tabel 1 – Aantal *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians* in Noordwest-Jemen, opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data voor de periode 2019 – 13 oktober 2023¹³⁹

3.1.2. Militaire campagne al-Houthi's

In februari 2021 startten de al-Houthi's een nieuw offensief in de regio van Marib, maar sinds juli 2021 wijzigt de frontlijn er nog nauwelijks. Volgens ACAPS is het moeilijk het aantal burgerslachtoffers in te schatten maar sneuvelden er grote aantallen strijders. In het voorjaar van 2021 lanceerden de al-Houthi's eveneens nieuwe offensieven aan de fronten in Hodeidah, Taiz, Hajjah, al-Jawf en Bayda.¹⁴⁰

In maart-april 2021 slaagden de Hadi-getrouwe troepen erin om in de provincie Taiz een aanzienlijke gebiedswinst te boeken ten koste van de al-Houthi's die zich toen vooral op Marib concentreerden. Nadat de al-Houthi's versterkingen stuurden stopte de opmars van de Hadi-getrouwe troepen.¹⁴¹

In juli 2021 startten de al-Houthi's een nieuw offensief in de provincie Shabwah nadat leden van de Yafastam er terreinwinst op de al-Houthi's geboekt hadden. In augustus 2021 nam de intensiteit van de gevechten in Noord-Jemen verder af al voerden de al-Houthi's nog wel aanvallen over de grens met Saoedi-Arabië uit.¹⁴²

Half september 2021 hernieuwden de al-Houthi's hun offensief in de provincie al-Bayda na enkele weken van relatieve kalmte. Ze slaagden erin om grote gebieden in te nemen ten koste van de Hadi-regering.¹⁴³

Eind september 2021 zetten de al-Houthi's hun offensief in de provincie Marib opnieuw in gang waarbij ze in het zuiden vooruitgang boekten en er onder andere de stad Harib innamen. Ook in de provincie al-Jawf flakkerden de gevechten tussen de al-Houthi's en Hadi-troepen opnieuw op waarbij de Saoedi's hun luchtbombardementen opvoerden.¹⁴⁴

¹³⁹ ACLED, laatst geraadpleegde update: 13/10/2023, [url](#)

¹⁴⁰ OHCHR, 13/09/2021, p. 3, [url](#); ACAPS, 10/05/2021, p. 2, [url](#); CIMP, 07/2021, p. 1, [url](#); ICG, 08/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 10/09/2021, p. 18, [url](#); ACAPS, 07/2021, p. 4, [url](#)

¹⁴¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 07/05/2021, pp. 17-18, [url](#)

¹⁴² ICG, 08/2021, [url](#); ICG, 09/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 10/09/2021, p. 18, [url](#)

¹⁴³ ACLED, 22/09/2021, [url](#)

¹⁴⁴ ACLED, 6/10/2021, [url](#); Political Geography Now, 28/09/2021, [url](#)

In februari 2022 voerden de Saoedische luchtmacht en grondtroepen een aanval uit op de provincie Hajjah, maar de al-Houthi's slaagden er al snel in om de aanvankelijke terreinwinst van de Saoedi's terug te draaien. Tot zeker in het derde kwartaal van 2022 bleven er zich gewapende incidenten voordoen in de grenszone van de buurprovincie Sadah.¹⁴⁵

In januari 2022 slaagden eenheden van de Giant Brigades erin om de al-Houthi's te verdrijven uit de districten Usaylan en Bayhan van de provincie Shabwah. In het begin van 2022 bleven er gevechten plaats vinden rond Marib, maar de regeringstroepen slaagden er tot het vredesbestand van april 2022 in om de al-Houthi's het hoofd te bieden.¹⁴⁶

In september 2022 bleef de militaire situatie tussen de al-Houthi's en de regeringstroepen grotendeels gelijk aan de toestand van bij het vredesbestand van april 2022. Er vonden geen grootschalige gevechten plaats buiten schermutselingen in Marib, Taiz, Hodeidah, al-Bayda en al-Dhale.¹⁴⁷ De gevechten in Marib bestonden vooral uit artilleriebeschietingen ten zuiden en westen van de stad. De al-Houthi's stuurden aanzienlijke versterkingen, maar dat leidde tot november 2022 niet tot toename van het aantal gevechten.¹⁴⁸ Ook in oktober 2022 vonden er nog gevechten plaats rond Taiz.¹⁴⁹

In de loop van 2022 voerden de al-Houthi's verschillende drone-aanvallen uit in Jemen. De Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana documenteert er tien die plaatsvonden in de provincies Hodeidah, Taiz, Marib en Amanat al-Asimah. De anti-Houthi strijdkrachten voerden er op hun beurt zeven uit.¹⁵⁰

In de periode 2-22 maart 2023 voerden de al-Houthi's verschillende offensieve operaties uit nabij Marib waarbij ze terreinwinst boekten en er tientallen soldaten sneuvelden. Dit was het geval in het Malaa gebied en aan het Yahmoun- en het Ablah-front. Tientallen burgers dienden te vluchten.¹⁵¹ Ook in april 2023 voerden de al-Houthi's verschillende aanvallen uit aan het front van Marib al was er een pauze in het midden van de maand voor Eid al-Fitr.¹⁵²

In de loop van 2023 vonden er in het noorden van de provincie Saada meermaals gewapende treffens en beschietingen plaats tussen de al-Houthi's enerzijds en de Saoedi's en regeringsgetrouwe troepen anderzijds.¹⁵³

Vanaf midden augustus 2023 zijn de al-Houthi's begonnen met het versterken van hun frontposities in de buurt van Marib, nadat ze er al geruime tijd bijkomende eenheden naar toegestuurd hadden. Onder meer naar het al-Kasarah- en het Rawdanfront en de gebieden al-Balaq en al-Mashjah. Mogelijk hebben ze er nu zo'n 30.000 manschappen, het hoogste aantal sinds het begin van de wapenstilstand. In de tweede helft van augustus 2023 vonden er op verschillende plaatsen rond Marib gewapende aanvallen plaats door de al-Houthi's. Dit voornamelijk in de districten Serwah en Raghwan, ten oosten van Marib.¹⁵⁴

¹⁴⁵ ACLED, s.d., [url](#); CIMP, 10/2022, p. 1 [url](#)

¹⁴⁶ Middle East Eye, 29/07/2022, [url](#); ACLED, 13/01/2022, [url](#)

¹⁴⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, pp. 14, 18, [url](#); Mwatana, 07/11/2022, [url](#)

¹⁴⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, p. 16, [url](#)

¹⁴⁹ Middle East News, 02/10/2022, [url](#); CIMP, 10/2022, p. 1, [url](#)

¹⁵⁰ Mwatana, 05/11/2023, p. 21, [url](#)

¹⁵¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/04/2023, p. 12, [url](#)

¹⁵² Sanaa Center for Strategic Studies, 15/05/2023, p. 12, [url](#)

¹⁵³ Asharq al-Awsat, 26/07/2023, [url](#); Arab News, 01/10/2023, [url](#); Yemen Press Agency, 04/11/2023, [url](#)

¹⁵⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 18, [url](#)

3.1.3. Gevechten Hodeidah

Sinds december 2018 geldt het *Stockholm Agreement* dat gevechten rond de door al-Houthi's ingenomen havenstad Hodeidah moest beëindigen.¹⁵⁵ Begin 2021 bleef het relatief rustig in Hodeidah, maar in maart 2021 braken er hevige gevechten uit tussen de al-Houthi's en de Joint Forces waarbij meerdere honderden doden vielen. In maart 2021 voerde Saoedi-Arabië een luchtcampagne uit tegen al-Houthi-doelen aan de kust van Hodeidah, waarbij ze vooral de marine-capaciteiten van de al-Houthi's viseerden.¹⁵⁶ Ook in april 2021 braken er in Hodeidah nog geregeld gevechten uit tussen de al-Houthi's en Hadi-troepen en ook in de daaropvolgende maanden waren er sporadische opflakkingen van geweld. Op 15 augustus 2021 vonden er bijvoorbeeld nog gevechten plaats tussen de al-Houthi's en overheidsgetrouwe troepen waarbij tien strijders om het leven kwamen en op 11 september 2021 voerden de al-Houthi's een beschieting uit van de stad Mokha met raketten en met explosieven beladen drones.¹⁵⁷ Half november 2021 trokken de Joint Forces zich onverwacht terug van posities in drie districten van Hodeidah naar gebieden ten zuiden van de stad. De al-Houthi's konden hierdoor strategische posities in de stad innemen en onder hun controle brengen.¹⁵⁸

In de loop van 2022 bleef het relatief rustig in Hodeidah, maar in september 2022 vonden er verschillende wederzijdse beschietingen plaats tussen Joint Forces en al-Houthi's aan de frontlijnen van Hodeidah.¹⁵⁹

In de loop van januari 2023 vonden er hevige gevechten plaats tussen de al-Houthi's en de Joint Forces in de Hays en al-Khawkhan districten ten zuiden van de stad. Er vielen aan beide zijden tientallen slachtoffers en de al-Houthi's voerden verschillende drone-aanvallen uit. Eind februari 2023 voerden de al-Houthi's grondaanvallen uit ten westen van de stad en acht droneaanvallen in het district Jabal Ras.¹⁶⁰ In maart 2023 vonden er gevechten plaats in de districten al-Harrahi, Jabal Ras, al-Tuhaytan en Hays en in april 2023 nam het aantal gewapende incidenten af.¹⁶¹

In mei 2023 vonden er nabij Hodeidah gevechten plaats in de districten Hays en al-Tuhaytah.¹⁶² Volgens Civilian Impact Monitoring Project vinden sinds de terugtrekking van de Joint Forces in november 2021 het merendeel van de gewapende incidenten plaats in deze districten.¹⁶³

3.1.4. Gewapende schermutselingen tussen al-Houthi's en stammen

In de loop van 2020 bood de Muradstam in de provincie Marib hevige gewapende weerstand tegen het al-Houthi-offensief in dat gebied. In het westen van Jemen sloot de al-Subayhastam zich aan bij de Giants Brigade om strijd te leveren tegen de al-Houthi's.¹⁶⁴

Sinds de lente van 2022 vonden er verschillende conflicten plaats tussen de al-Houthi's en stammen in de gebieden die ze controleren. ACLED registreerde een piek van dergelijke conflicten in juli 2022 in al-Bayda. Ook in augustus 2022 vonden er in al-Bayda om uiteenlopende redenen meerdere gewapende schermutselingen plaats tussen al-Houthi's en tribale milities. Op 12 augustus 2022 ontvoerden de al-Houthi's dan weer een tribale sjeik in Sanaa omdat hij manschappen weigerde te

¹⁵⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 22/01/2019, pp. 60-61, [url](#)

¹⁵⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 07/05/2021, p. 19, [url](#)

¹⁵⁷ ACLED, 05/05/2021, [url](#); Xianhua, 16/08/2021, [url](#); Bloomberg, 11/09/2021, [url](#)

¹⁵⁸ Middle East Eye, 17/11/2021, [url](#)

¹⁵⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, p. 18, [url](#)

¹⁶⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/03/2023, p. 11, [url](#)

¹⁶¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/04/2023, p. 14, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 15/05/2023, p. 13, [url](#)

¹⁶² Sanaa Center for Strategic Studies, 22/06/2023, p. 114, [url](#)

¹⁶³ CIMP, 2023, [url](#)

¹⁶⁴ ACLED, 09/02/2021, [url](#)

leveren voor al-Houthi-troepen. In de periode april - augustus 2022 waren er ook meerdere gewapende treffens tussen stammen in al-Jawf.¹⁶⁵

Sinds het ingaan van het bestand in april 2022 neemt ACLED een stijging waar van intra-tribaal geweld dat losstaat van de conflictdynamiek in Jemen. Volgens ACLED nam het aantal tribale geweldsincidenten in de periode april – oktober 2022 toe met 56 % en steeg het aantal slachtoffers met 11 %. Het geweld doet zich voornamelijk voor in de regio's Shabwah, Ibb, Marib, Amran en al-Bayda. Mogelijk leidt de afname van gevechten tussen de al-Houthi's en hun tegenstanders tot deze stijging doordat stammenmilities terugkeren naar hun eigen regio's en er landconflicten en bloedwraak opnieuw opnemen.¹⁶⁶

In de periode juni-juli 2023 vonden er in het grensgebied van de provincies al-Jawf en Marib schermutselingen plaats tussen al-Houthi's en lokale stammen omdat de eersten er hun militaire positie wilden versterken.¹⁶⁷

Midden juli 2023 belegeren de al-Houthi's in de provincie al-Jawf verschillende dorpen van de Bani Nawf stam en arresteren ze er enkele leiders. Dit nadat in de regio een vooraanstaande al-Houthi-commandant gedood is. Tegelijk belegeren ze ook enkele dorpen aan de grens van al-Jawf en Saada om een tribaal landdispuut in hun voordeel te doen uitdraaien. Enkel stammenleiders riepen in al-Jawf op om zich te verenigen tegen de al-Houthi's, maar dit lijkt weinig weerklank te vinden.¹⁶⁸

3.2. Zuid-Jemen

3.1.1. Aantal incidenten

Hierbij geeft Cedoca een overzicht van het aantal incidenten dat plaats vond in Zuid-Jemen volgens de cijfergegevens van ACLED¹⁶⁹. Cedoca geeft hierbij cijfers voor de incidenten die ACLED aanduidt met de termen *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians*. De onderstaande tabel bevat cijfers voor de periode 2019 – 13 oktober 2023 en geldt voor Zuid-Jemen wat de volgende Jemenitische provincies omvat: Taiz, al-Dhaleh, al-Bayda, Lahj, Aden, Abyan, Shabwah, Hadramawt, Mahra en Socotra.¹⁷⁰

	2019	2020	2021	2022	2023 1 jan-13 okt
<i>Battles</i>	1.506	1.888	1.052	729	633
<i>Explosions/remote violence</i>	932	811	585	1.135	422
<i>Violence against civilians</i>	277	422	249	262	240

Tabel 2 – Aantal *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians* in Zuid-Jemen, opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data voor de periode 2019 – 13/10/2023¹⁷¹

¹⁶⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#); ACLED, 14/10/2022, [url](#)

¹⁶⁶ ACLED, 14/10/2022, [url](#)

¹⁶⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 10, [url](#)

¹⁶⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 21, [url](#)

¹⁶⁹ Toelichting bij deze organisatie staat in de inleiding van deze COI Focus.

¹⁷⁰ ACLED, laatst geraadpleegde update: 13/10/2023, [url](#)

¹⁷¹ ACLED, laatst geraadpleegde update: 13/10/2023, [url](#)

3.2.2. Gewapende confrontaties

In maart 2021 voerde AQAP verschillende aanslagen uit tegen de ordediensten van de STC waarbij minstens twintig dodelijke slachtoffers vielen.¹⁷²

In augustus 2021 vonden er in Taiz verschillende gewapende treffens plaats tussen leden van 170ste Air Force Brigade, onderdeel van de pro-Islah Taiz Military Axis, en leden van een lokale al-Hareq familie naar aanleiding van een landdispuut. Hierbij vielen meerdere doden waaronder de commandant van de brigade.¹⁷³

Eind augustus 2022 voerden de al-Houthi's nabij Taiz een grootschalig offensief uit nabij de laatste door de regering gecontroleerde toegangsweg tot de stad. Ook in september 2022 bleven er gevechten plaatsvinden ten westen van Taiz.¹⁷⁴

Eind augustus 2022 werd er in Hadramawt een nieuwe gouverneur aangesteld, Makhmood bin Mahdi. De STC stookte hierna onrust om Islah-elementen uit de olierijke regio Wadi Hadramawt te verdrijven, wat potentieel tot gevechten zou kunnen leiden. Naar aanleiding hiervan vonden er in september 2022 reeds meerdere protestacties plaats in Hadramawt en het aangrenzende al Mahra.¹⁷⁵

In september 2022 vonden er aan de grens van de provincies Shabwa en Hadramawt ook kleinschalige gewapende incidenten plaats tussen Islah en door de VAE gesteunde gewapende formaties waaronder de Giant Brigades nadat Islah-eenheden in augustus 2022 al uit Shabwa verdreven waren.¹⁷⁶

In oktober 2022 blijft Taiz onder controle van de regering, maar is het nog steeds een belegerde stad omgeven door al-Houthi troepen. De weigering van de al-Houthi's om de toegangswegen tot Taiz te openen is een van de redenen voor het niet verlengen in oktober 2022 van het vredesbestand van april 2022. Er vinden nog steeds gewapende incidenten plaats nabij residentiële gebieden, vooral in het noorden, oosten en westen van de stad.¹⁷⁷

In januari 2023 vonden er in Taiz verschillende gewapende treffens plaats tussen al-Houthi's en de Taiz Military Axis. Eind februari 2023 voerden de al-Houthi's aanvallen uit in het district al-Maqbanah.¹⁷⁸ Maart 2023 zag enkele geïsoleerde gewapende incidenten rond Taiz en in april 2023 voerden de al-Houthi's verschillende drone-aanvallen uit op een autosnelweg in het district Maafer in Taiz.¹⁷⁹

In maart 2023 voerden de al-Houthi's verschillende aanvallen uit vanuit al-Bayda naar Shabwah waar ze streden met eenheden van de Giant Brigades en de Shabwah Defence Forces. De al-Houthi's slaagden erin om terreinwinst te maken.¹⁸⁰

April 2023 zag verschillende aanslagen door AQAP tegen STC-troepen in Abyan. In dezelfde provincie doodden Security Belt eenheden Musab al-Jaadani, een van de voornaamste AQAP commandanten.¹⁸¹

¹⁷² Sanaa Center for Strategic Studies, 07/05/2021, p. 20, [url](#)

¹⁷³ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/09/2021, p. 18, [url](#)

¹⁷⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, p. 16, [url](#)

¹⁷⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, pp. 12-13, [url](#)

¹⁷⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, pp. 15, 20, [url](#)

¹⁷⁷ Middle East News, 02/10/2022, [url](#); CIMP, 10/2022, p. 1, [url](#)

¹⁷⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/03/2023, p. 11, [url](#)

¹⁷⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/05/2023, p. 13, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 22/06/2023, p. 13, [url](#)

¹⁸⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/04/2023, pp. 13-14, [url](#)

¹⁸¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/05/2023, p. 12, [url](#)

In mei 2023 voerde AQAP twee drone-aanvallen uit tegen de Shabwa Defense Forces. Het is de tweede keer dat AQAP drones gebruikt.¹⁸²

In juni-juli 2023 voerde AQAP meerdere gewapende aanvallen uit op STC-troepen in Lahj, Abyan en Shabwah. De STC-troepen zijn er in het kader van de antiterroristische operatie *Arrows of the East* die gericht is tegen AQAP.¹⁸³

In de periode juni-juli 2023 voerden de al-Houthi's het aantal militaire operaties nabij Taiz op. Zo voerden ze drone-aanvallen uit op coalitietroepen aan de oostelijke en westelijke fronten en grondoffensieven en beschietingen aan de oostelijke, westelijke en noordelijke fronten. De Taiz Military Axis van Islah voerde meermaals hevige gevechten met de al-Houthi's rond Taiz in deze periode.¹⁸⁴

Op 3 augustus 2023 startte in het district Mudiya in Abyan een antiterroristische operatie genaamd *Swords of Haws* gericht tegen AQAP. Aan de operatie nemen Security Belt Forces, Abyan Military Axis Forces en lokale eenheden deel. Ze slaagden erin AQAP uit enkele valleien te verdrijven, die op zijn beurt tegenaanvallen uitvoerde.¹⁸⁵

3.2.3. Gevechten Southern Transitional Council

Op 19 juni 2020 namen STC-troepen de controle over het eiland Socotra over. Ze bezetten overheidsgebouwen van het Hadi-getrouwe bestuur en na korte gevechten met Hadi-troepen dwongen ze deze om het eiland te verlaten. Vanaf enige dagen na de overname begon de STC met de gedwongen deportatie van Jemenieten van het noorden van Jemen. De noordelingen werden beschuldigd handlangers van de toenmalige Hadi-regering te zijn en met boten naar de provincie al-Mahra gebracht.¹⁸⁶

In december 2020 is er een gezamenlijke regering van de STC en het Hadi-kamp aangesteld wat de gevechten tussen beide partijen opschoortte.¹⁸⁷

In juni 2021 vonden er in Aden gevechten plaats tussen verschillende militairen eenheden van de STC, namelijk de Security Belt Forces en de Support and Backup Brigades. Volgens Sanaa Center for Strategic Studies wijst het op spanningen binnen de STC.¹⁸⁸

In de zomer van 2021 vonden er in het Zuiden een groot aantal moorden plaats op functionarissen van de STC en de regering-Hadi.¹⁸⁹

Op 8 augustus 2022 braken er in Ataq, de hoofdstad van de provincie Shabwah, hevige gevechten uit tussen Islah-gelieerde eenheden en door de VAE gesteunde gewapende formaties, waaronder de STC. Deze gevechten leidden tot een nederlaag voor Islah waardoor deze zich uit de olierijke provincie Shabwah moesten terugtrekken en de STC de controle over deze regio overnam. STC-troepen bereikten de noordgrens van de provincie op 21 augustus 2022.¹⁹⁰

Tijdens hun operatie tegen AQAP in september 2022 in de provincie Abyan slaagde de STC er in om de controle te verwerven over een aanzienlijk deel van deze provincie. Volgens Middle East News leed de STC hierbij aanzienlijke verliezen.¹⁹¹

¹⁸² Sanaa Center for Strategic Studies, 22/06/2023, p. 12, [url](#)

¹⁸³ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 12, [url](#)

¹⁸⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 13, [url](#)

¹⁸⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, pp. 19-20, [url](#)

¹⁸⁶ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

¹⁸⁷ GIGA (Heibach J.), 03/2021, [url](#)

¹⁸⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/07/2021, p. 8, [url](#)

¹⁸⁹ ICG, 09/2021, [url](#)

¹⁹⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 18/08/2022, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 08/09/2022, [url](#)

¹⁹¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, pp. 19-20, [url](#); Middle East News, 16/09/2022, [url](#)

In maart 2023 vonden er gewapende treffens plaats tussen de STC en de al-Houthi's op meerdere fronten in al-Dhaleh waarbij tientallen doden vielen, maar die niet tot veranderingen van de frontlijn leidden.¹⁹²

In juli 2023 vonden er hevige gewapende treffens plaats tussen al-Houthi's en STC-troepen in het noordwesten van al-Dhaleh. Bij verschillende incidenten raakten ook burgers betrokken en op 7 juli 2023 arresteerden de al-Houthi's in enkele dorpen 17 burgers.¹⁹³

In augustus 2023 voerden de al-Houthi's ongebruikelijk grootschalige aanvallen uit aan het front met de STC aan de grens van de provincie al-Bayda en Taiz. De STC zou geen terreinverlies geleden hebben, maar aan beide zijden sneuvelden er tientallen manschappen.¹⁹⁴

3.3. Bombardementen

3.3.1. Bombardementen door de Saoedi-geleide coalitie

Sinds het in voege treden van de wapenstilstand van 2 april 2022 voerde Saoedi-Arabië geen luchtbombardementen meer uit in Jemen.¹⁹⁵

Voordien voerde de Saoedi-geleide coalitie sinds 26 maart 2015 bombardementen uit op al-Houthi-doelwitten in het kader van haar militaire campagne *Operation Decisive Storm*. Eerst werden voornamelijk Sanaa en Saada gebombardeerd, maar dat breidde zich vervolgens uit naar andere door de al-Houthi's gecontroleerde regio's.¹⁹⁶

Het VN Panel van Experts schreef in 2019 dat er in de luchtbombardementen die de coalitie uitvoerde een patroon zat waarbij burgers en burgerdoelwitten direct geraakt werden. Het VN Panel gaf hierbij enkele voorbeelden van beschietingen van hospitalen, openbaar vervoer en burgerwoningen waarbij er geen indicaties zijn van nabije militaire activiteiten.¹⁹⁷ In 2021 schreef het Panel dat in de voorgaande vier jaar de intensiteit van de luchtbombardementen fluctueerde maar dat ze nog steeds vaststelde dat de bombardementen een verwoestende impact hadden op de burgerbevolking. Het Panel geeft hierbij voorbeelden van recente bombardementen die ze onderzocht en waarbij ze vaststelde dat deze onnauwkeurig uitgevoerd werden.¹⁹⁸

Volgens het Yemen Data Project voerde de Saoedi-geleide coalitie 25.054 luchtbombardementen uit in de periode maart 2015 – april 2022. Hierbij vielen volgens deze bron 8.983 dodelijke burgerslachtoffers en 10.243 gewonden.¹⁹⁹ Volgens de Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana voerden ze in 2022 voor de wapenstilstand nog minstens 28 luchtbombardementen uit waarbij minstens 110 dodelijke burgerslachtoffers vielen.²⁰⁰ Onderstaande grafiek geeft een overzicht van spreiding in de tijd van deze bombardementen²⁰¹:

¹⁹² Sanaa Center for Strategic Studies, 14/04/2023, p. 14, [url](#)

¹⁹³ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 12, [url](#)

¹⁹⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 20, [url](#)

¹⁹⁵ ACLED, s.d., [url](#); Friedrich Ebert Stiftung, 06/2023, p. 2, [url](#); Mwatana, 05/11/2023, p. 21, [url](#)

¹⁹⁶ UNHCR, 08/04/2015, [url](#); Yemen Polling Center, 03/2020, p. 2, [url](#)

¹⁹⁷ OHCHR, 03/09/2019, pp. 106-111, [url](#)

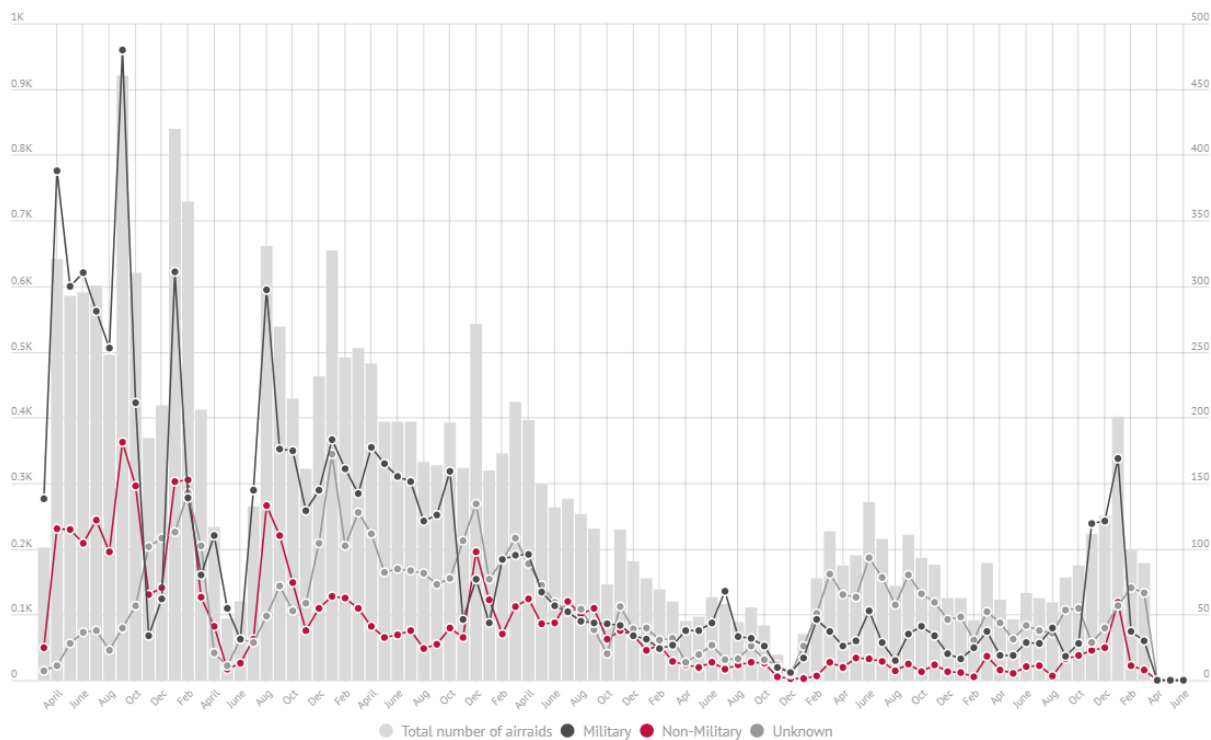
¹⁹⁸ OHCHR, 13/09/2021, pp. 4-5, [url](#)

¹⁹⁹ Yemen Data Project, s.d., [url](#)

²⁰⁰ Mwatana, 05/11/2023, p. 21, [url](#)

²⁰¹ Yemen Data Project, s.d., [url](#)

AIRRAIDS TIMELINE PER MONTH

Grafiek 1 - Airraids timeline per month: 2015 – June 2022²⁰²

3.3.2. Amerikaanse drone-aanvallen

Onder President Biden voerden de VS volgens de onafhankelijke denktank New America vier drone-aanvallen uit in Jemen, terwijl de ngo Airwars spreekt van zeven mogelijke drone-aanvallen onder Biden.²⁰³

Onderstaande tabellen geven een overzicht van het cijfermateriaal²⁰⁴ van Airwars en New America over het aantal drone-aanvallen en slachtoffers sinds 2020.

De eerste tabel geeft een overzicht van de gegevens van Airwars. Volgens Airwars vond de laatste Amerikaanse drone-aanval plaats op 22 juni 2023.²⁰⁵

Jaar	Drone-aanvallen	Gedode militairen	Niet-geïdentificeerde Dodelijke slachtoffers	Burgerdoden
2020	16 à 19	20 à 70	Geen gegevens	4 à 7
2021	5	7 à 11	Geen gegevens	3 à 6

²⁰² Yemen Data Project, s.d., [url](#)

²⁰³ New America, 2023, [url](#); Airwars, 2023, [url](#)

²⁰⁴ New America geeft enkel cijfers voor incidenten waarvan ze oordeelt dat ze bevestigd zijn. Airwars geeft daarnaast ook incidenten weer die niet met zekerheid bevestigd zijn door verschillende bronnen. De cijfers van Airwars geven daarom een bredere marge. (zie: Airwars, 2023, [url](#) en New America, 2023, [url](#))

²⁰⁵ Airwars, 2023, [url](#); Airwars, 22/06/2023, [url](#)

2022	2	3 à 4	Geen gegevens	2 à 5
2023 (jan. - okt.)	5	9 à 10	Geen gegevens	0

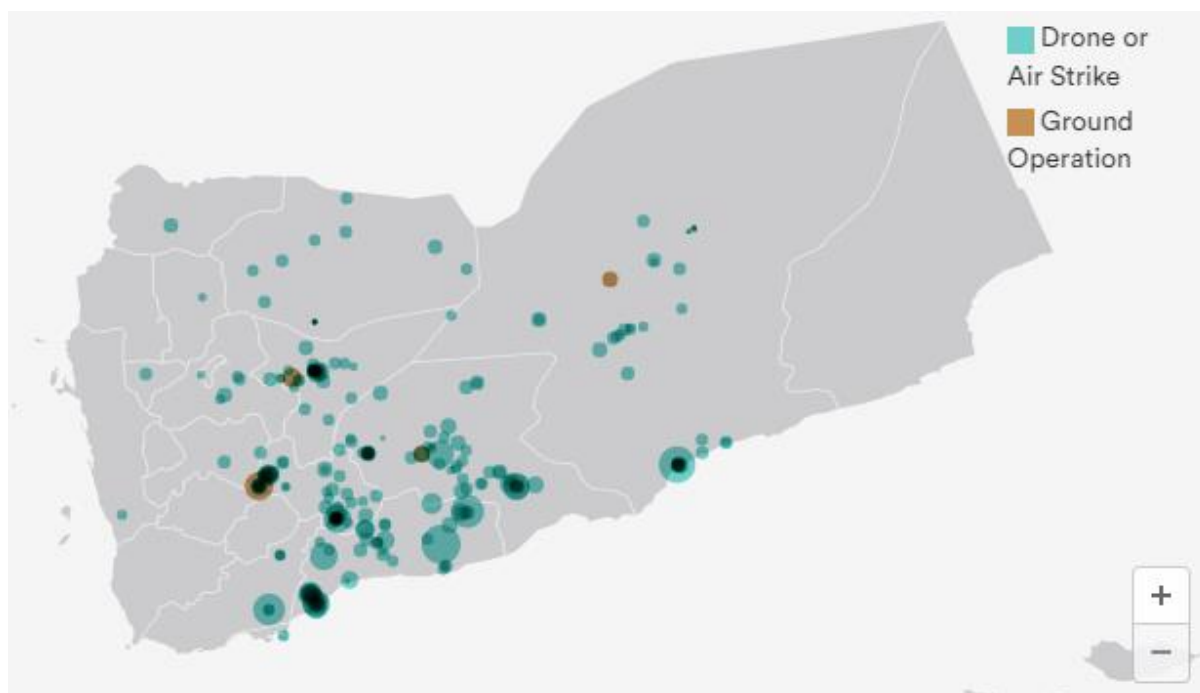
Tabel 3 - Drone-aanvallen door VS en slachtoffers in Jemen volgens Airwars²⁰⁶

In onderstaande tabel staat een overzicht van de cijfers van New America sinds 2020. Volgens New America vond de laatste drone-aanval plaats op 26 februari 2023.²⁰⁷

Jaar	Drone-aanvallen	Gedode militanten	Niet-geïdentificeerde Dodelijke slachtoffers	Burgerdoden
2020	4	5	Geen gegevens	Geen gegevens
2021	2	2	0	1
2022	0	0	0	0
2023 (jan. - okt.)	2	2	0	0

Tabel 4 - Drone-aanvallen door VS en slachtoffers in Jemen volgens New America²⁰⁸

Onderstaande kaart van New America geeft een overzicht van de geografische spreiding van alle Amerikaanse drone-aanvallen in Jemen sinds 2009:

Kaart 4 - Locations of Air, Drone, and Ground Operations in Yemen²⁰⁹

²⁰⁶ Airwars, 2023, [url](#)

²⁰⁷ New America, 2023, [url](#)

²⁰⁸ New America, 2023, [url](#)

²⁰⁹ New America, 2023, [url](#)

3.4. Arbitraire detenties en verdwijningen

Het United States Department of State (USDOS) vermeldt in zijn rapporten van 2022 en 2023 dat alle partijen in Jemen zich schuldig maken aan arbitraire arrestaties, detenties en dat ze verdwijningen uitvoeren van hun opposenten. Er zijn meldingen van verdwijningen uitgevoerd door zowel de al-Houthi's als de Jemenitische regering van politieke opposanten, medewerkers van ngo's en kritische journalisten. Daarnaast maken ook andere partijen in het conflict zich schuldig aan het uitvoeren van verdwijningen.²¹⁰ De Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana schrijft dat personen vaak gedwongen verdwijningen ondergaan omdat de conflictpartijen hen verdenken van betrokkenheid bij vijandige organisaties. In het algemeen geldt er straffeloosheid voor de daders en daarbij lopen de slachtoffers een ernstig risico op mishandeling tijdens detentie.²¹¹ Ook de Jemenitische mensenrechtenorganisatie Abductees Mothers Association en de in Genève gevestigde mensenrechtenorganisatie SAM vermelden het ernstig risico op mishandeling en foltering bij arbitraire arrestaties en verdwijningen.²¹²

In hun rapport van 2021 schrijft het VN-Panel van experts voor Jemen dat ze nog steeds arbitraire detenties en verdwijningen vaststellen. Alle partijen maken er zich schuldig aan en gebruiken het om diegenen die ze als tegenstanders waarnemen of die lid zijn van een specifieke religieuze groep aan te pakken en te bestraffen. Daarnaast gebruiken ze het om hun autoriteit te verstevigen via een klimaat van angst.²¹³

De Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana publiceert in juni 2020 een rapport over arbitraire detenties en verdwijningen in Jemen. Mwatana registreerde sinds 2016 1.605 gevallen van arbitraire detentie en 770 verdwijningen. Volgens Mwatana is de Jemenitische regering verantwoordelijk voor 282 arbitraire detenties en 90 verdwijningen en de al-Houthi's voor 904 arbitraire detenties en 353 verdwijningen. De VAE en gelieerde groepen zijn tenslotte verantwoordelijk voor 419 arbitraire detenties en 327 verdwijningen.²¹⁴ In 2021 registreerde Mwatana 297 gevallen van arbitraire detentie waarvan er 125 gepleegd werden door de al-Houthi's, 108 door overheidsgetrouwe troepen en 48 door de STC. Daarnaast telde Mwatana in 2021 141 gevallen van gedwongen verdwijningen. De al-Houthi's waren verantwoordelijk voor 49 verdwijningen, de overheidsgetrouwe troepen voor 40 en de STC voor 38 gevallen.²¹⁵ Voor 2022 stelde Mwatana 307 illegale detenties en 190 verdwijningen vast. Hiervan zijn er 159 illegale detenties en 71 verdwijningen gepleegd door de al-Houthi's. De STC is verantwoordelijk voor 46 illegale detenties en de overheidsgetrouwe troepen voor 38. Daarnaast waren er 40 gevallen van gedwongen verdwijningen door toedoen van overheidsgetrouwe troepen, dertien door de Joint Forces, negen door de Shabwa Defence Forces en acht door VAE-gesteunde militias in Hadramawt.²¹⁶

In 2021 schrijft de mensenrechtenorganisatie SAM dat ze in de voorgaande zes jaar 9.810 gevallen van detentie en/of verdwijning van burgers in al-Houthi-gevangenissen documenteerde, 445 dergelijke incidenten in gevangenissen van de toenmalige regering-Hadi en 392 in gevangenissen van de STC.²¹⁷ In het jaar 2021 registreerde SAM 650 arbitraire detenties door de al-Houthi's, 250 door de STC en 70 door de Jemenitische regering. Wat betreft verdwijningen stelde SAM er in 2021

²¹⁰ USDOS, 12/04/2022, [url](#); USDOS, 20/03/2023, [url](#)

²¹¹ Mwatana, 05/11/2023, p. 70, [url](#)

²¹² Abductees Mothers Association, 22/07/2023, p. 45, [url](#); SAM, 01/2023, p. 12, [url](#)

²¹³ OHCHR, 13/09/2021, pp. 8-9, [url](#)

²¹⁴ Mwatana, 30/06/2020, p. 16, [url](#); SAM, 30/08/2021, p. 7, [url](#)

²¹⁵ Mwatana, 11/11/2022, pp. 70, 74, [url](#)

²¹⁶ Mwatana, 05/11/2023, pp. 66, 70, [url](#)

²¹⁷ SAM, 22/09/2021, p. 40, [url](#)

141 vast bij de al-Houthi's, 55 bij de STC en 15 bij de Jemenitische regering.²¹⁸ Voor 2022 registreerde SAM 539 gevallen van arbitraire arrestatie en gedwongen verdwijning.²¹⁹

De Jemenitische ngo Abductees Mothers Association registreerde in 2022 442 gevallen van arbitraire arrestatie en 54 gevallen van gedwongen verdwijning. Van de arbitraire arrestaties pleegden de al-Houthi's er 324, de Security Belt Forces 102, overheidsgetrouwe troepen 8 en de Joint Forces eveneens 8. Van de gedwongen verdwijningen zijn er 41 uitgevoerd door de al-Houthi's, 8 door de Security Belt Forces, 3 door overheidsgetrouwe troepen en 4 door de Joint Forces. Volgens de Association worden personen die gedwongen verdwijning ondergaan vastgehouden in illegale detentieplaatsen, dit kunnen in beslag genomen woningen van dissidenten zijn, maar ook scholen, moskeeën of kelders van administratieve gebouwen.²²⁰

De National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights (NCIAVHR), een door de internationaal erkende Jemenitische regering opgerichte organisatie die mensenrechtenschendingen in Jemen onderzoekt, schrijft in een rapport van juli 2023 dat ze in de periode augustus 2022 – juli 2023 689 gevallen van arbitraire detentie en verdwijningen vaststelde en monitorde. De al-Houthi's zijn hierbij verantwoordelijk voor 516 gevallen terwijl de internationaal erkende regering en eraan gelinkte militieën betrokken zijn bij 152 incidenten.²²¹ In de periode juli 2021 – juli 2022 stelde de NCIAVHR 859 gevallen van arbitraire detentie en verdwijningen vast waarvan ze er 665 toewees aan de al-Houthi's en 166 aan de internationaal erkende regering en de eraan gelinkte militieën.²²²

4. Gevolgen voor de burgerbevolking

4.1. Burgerdoden en -gewonden

Het VN-Panel van Experts voor Jemen schrijft in september 2021 dat alle strijdende partijen in Jemen zich schuldig maken aan aanvallen op burgers en civiele infrastructuur.²²³ In 2020 schrijft HRW dat de Saoedische coalitie sinds 2015 talloze willekeurige en disproportionele luchtaanvallen uitvoerde waarbij duizenden burgers om het leven kwamen en die in strijd zijn met het oorlogsrecht. Volgens het Yemen Data Project vielen er bij deze luchtaanvallen tot april 2022, toen Saoedi-Arabië ze stopzette, zo'n 8.983 dodelijke burgerslachtoffers en 10.243 gewonde burgers. Al-Houthi's hebben zich volgens HRW schuldig gemaakt aan het gebruik van landmijnen en het willekeurig met artillerie beschieten van verschillende steden.²²⁴ Ook het VN-Panel van Experts voor Jemen schrijft in 2021 dat de al-Houthi's artillerie- en raketbeschietingen uitvoeren op dichtbevolkte civiele zones. De coalitie- en regeringstroepen maken zich er eveneens schuldig aan, maar in mindere mate.²²⁵

Het totale aantal burgerslachtoffers in 2022 daalde met 0.5 % ten aanzien van 2021. Alhoewel er zich volgens ACLED in 2022 door toedoen van de wapenstilstand een sterke daling inzette van het totale aantal slachtoffers was deze trend niet zo sterk afgetekend voor het aantal burgerslachtoffers. In 2022 bedroeg het aandeel burgerslachtoffers 22 % van het totaal, wat hoger licht dan voor de wapenstilstand. Gemiddeld vielen er in 2022 maandelijks 208 burgerslachtoffers. In de eerste drie maanden waren dat er gemiddeld 365 wat daalde tot 156 in de drie kwartalen na het ingaan van de

²¹⁸ SAM, 12/01/2022, [url](#)

²¹⁹ SAM, 01/2023, p. 12, [url](#)

²²⁰ Abductees Mothers Association, 22/07/2023, pp. 44-45, 56, [url](#)

²²¹ NCIAVHR, 07/2023, p. 55, [url](#)

²²² NCIAVHR, 08/2022, p. 41, [url](#)

²²³ OHCHR, 13/09/2021, pp. 5-6, [url](#)

²²⁴ HRW, 14/01/2020, [url](#); Yemen Data Project, s.d., [url](#)

²²⁵ OHCHR, 13/09/2021, p. 6, [url](#)

wapenstilstand in april 2022.²²⁶ In het eerste kwartaal van 2023 was er een stijging van 25 % van het aantal burgerslachtoffers, voornamelijk door geweld aan de grens met Saoedi-Arabië in het district Saadah. In het tweede kwartaal van 2023 zette zich opnieuw een daling in die zich doorzette in het derde kwartaal toen het aantal burgerslachtoffers met 16 % daalde waardoor in het geheel het aantal burgerslachtoffers afnam in vergelijking met de eerste drie kwartalen van 2022.²²⁷

Onderstaande tabel en grafiek geven een overzicht van de jaarlijkse cijfers van het aantal dodelijke burgerslachtoffers en gewonden sinds 2018 volgens het Civilian Impact Monitoring Project (CIMP) van OCHA.²²⁸

	Dodelijke burgerslachtoffers	Gewonde burgerslachtoffers
2018 ²²⁹	2.039	2.797
2019 ²³⁰	1.104	2.120
2020 ²³¹	749	1.338
2021 ²³²	769	1.739
2022 ²³³	770	1.726
2023 ²³⁴ Eerste drie kwartalen	398	951

Tabel 5 - Burgerslachtoffers volgens gegevens van OCHA

Per jaar zijn het totaal aantal dodelijke slachtoffers bij incidenten van het type *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians* volgens ACLED de volgende²³⁵:

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023 1 jan-13 okt
Dodelijke slachtoffers	34.240	28.043	19.768	18.404	7.133	2.794

Tabel 6 – Totale aantal dodelijke slachtoffers volgens gegevens van ACLED

Het aantal dodelijke burgerslachtoffers bij incidenten van het type *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians* zijn volgens ACLED per jaar de volgende²³⁶:

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023 1 jan-13 okt
Dodelijke burger-slachtoffers	2.417	1.275	1.279	788	1.217	647

Tabel 7 – Dodelijke burgerslachtoffers volgens gegevens van ACLED

²²⁶ CIMP, 01/2023, p. 5, [url](#); ACLED, 14/10/2022, [url](#)

²²⁷ CIMP, 04/2023, p. 1, [url](#); CIMP, 10/2023, p. 1, [url](#)

²²⁸ CIMP, 04/2023, p. 1, [url](#); CIMP, 10/2023, p. 4, [url](#)

²²⁹ OCHA, 02/03/2020, p. 5, [url](#)

²³⁰ OCHA, 02/2021, p. 6, [url](#)

²³¹ OCHA, 02/2021, p. 5, [url](#)

²³² CIMP, 01/2022, pp. 2 & 5, [url](#)

²³³ CIMP, 01/2023, p. 5, [url](#)

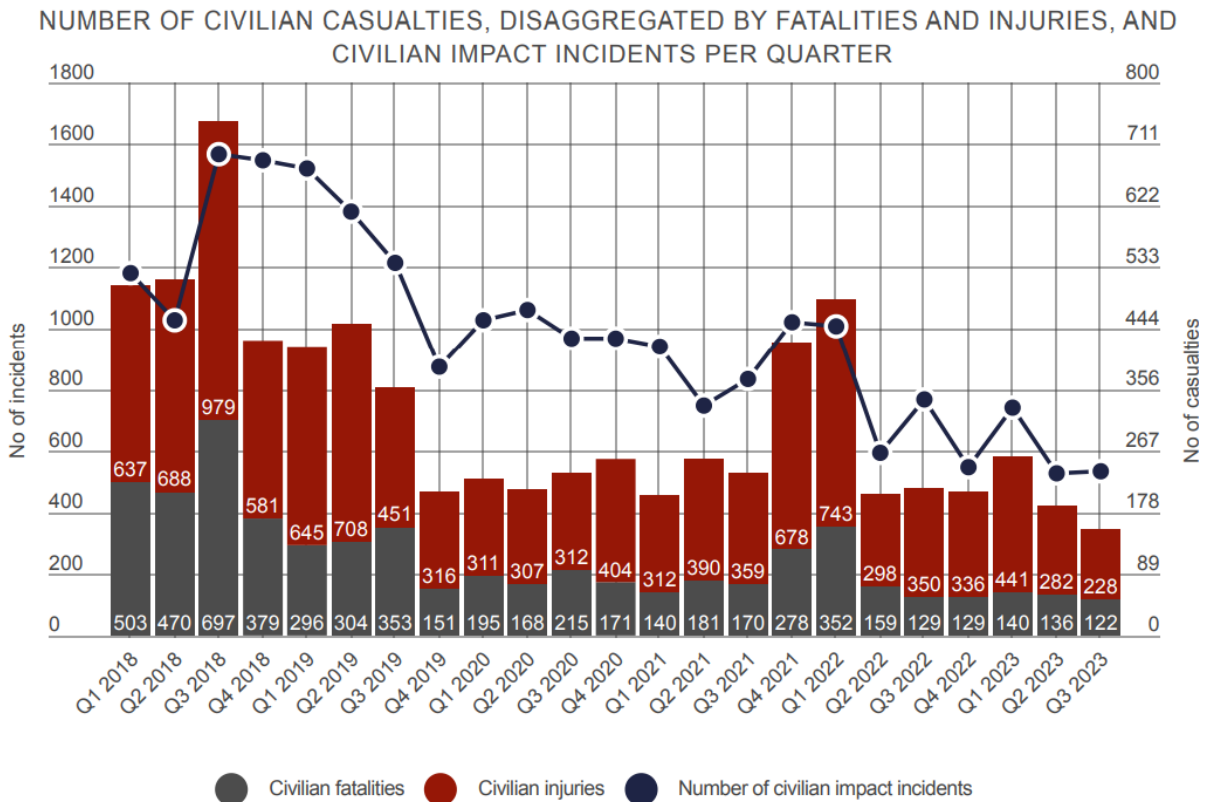
²³⁴ CIMP, 10/2023, p. 4, [url](#)

²³⁵ ACLED, laatst geraadpleegde update: 13/10/2023, [url](#)

²³⁶ ACLED, 23/09/2021, [url](#)

De Jemenitische mensenrechtenorganisatie SAM spreekt op zijn beurt van meer dan 1.000 burgerdoden in 2021 en 767 in 2022.²³⁷

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal burgerslachtoffers per kwartaal neer voor de periode januari 2018 – oktober 2023 op basis van gegevens van OCHA:

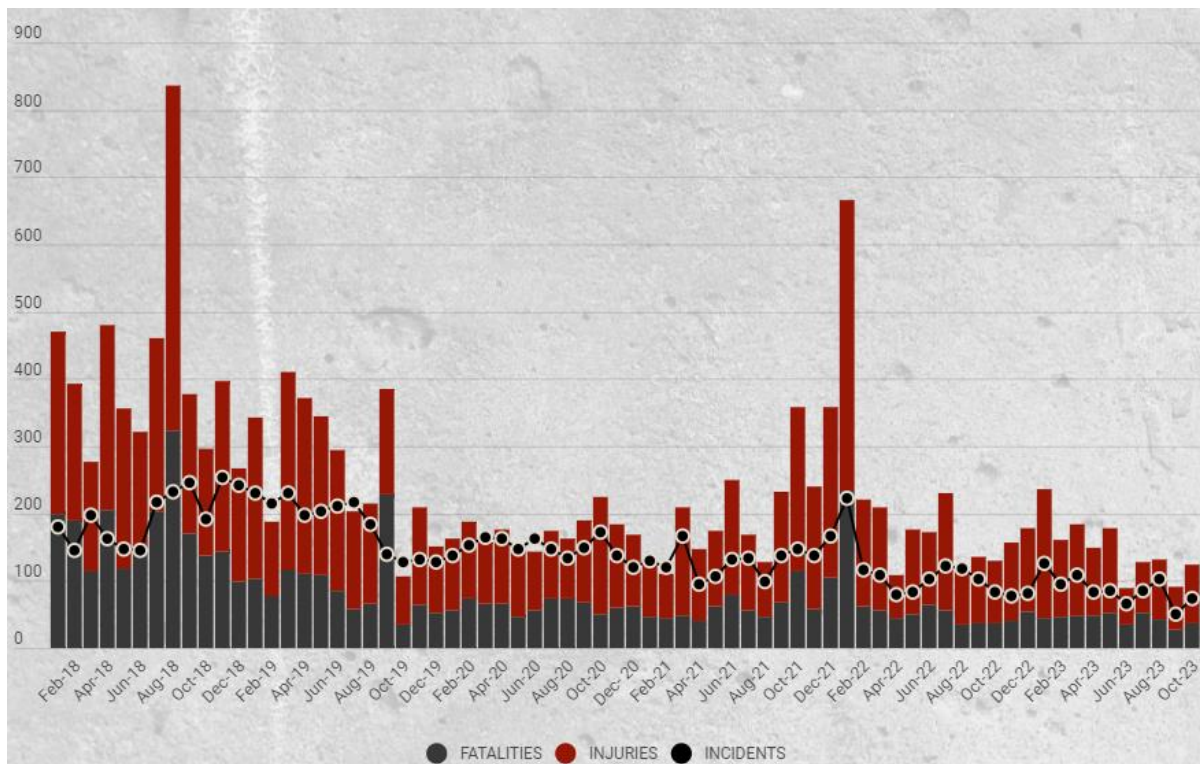

Grafiek 2 - OCHA: Number of civilian casualties²³⁸

Onderstaande grafiek van OCHA geeft een visueel overzicht van het aantal burgerslachtoffers per maand en het aantal incidenten in de periode januari 2018 – oktober 2023:

²³⁷ SAM, 12/01/2022, p. 3, [url](#); SAM, 01/2023, p. 8, [url](#)

²³⁸ CIMP, 10/2022, p. 4, [url](#)

Grafiek 3 - Number of civilian impact incidents and civilian casualties per month²³⁹

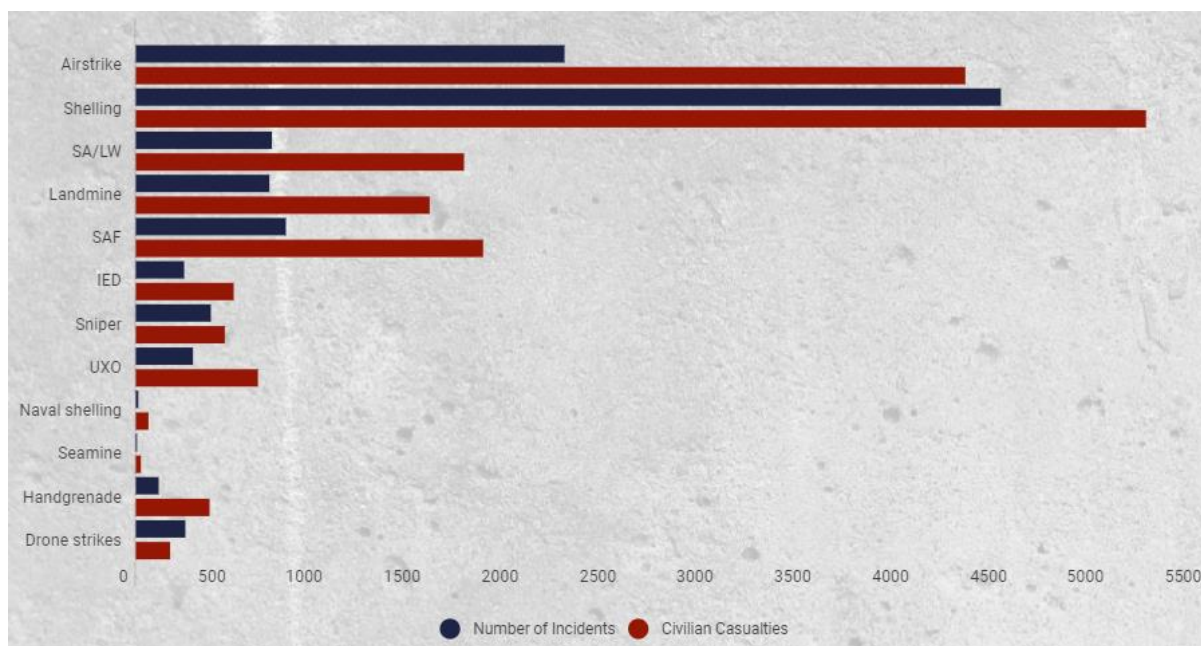
In 2019 - 2021 vielen er volgens OCHA voornamelijk burgerslachtoffers door artillerievuur. Dit was ook in 2022 het geval tot het afkondigen van de wapenstilstand van april. Vanaf dan vielen de meeste burgerslachtoffers door *ERW's* (*explosive remnants of war*) en in de tweede plaats door artillerievuur. In totaal vielen er volgens OCHA in 2022 564 burgerslachtoffers door *ERW's* en 513 door artillerie.²⁴⁰ In de eerste twee kwartalen van 2023 tekende er zich een trend af waarbij het aantal burgerslachtoffers van *ERW's* daalde tot 88 per maand, dit in vergelijking met 150 per maand in de periode april – mei 2022. Ook het aantal burgerslachtoffers ten gevolge van artillerievuur nam af terwijl het relatieve aandeel van burgerslachtoffers van *small arms fire* toenam.²⁴¹

Onderstaande grafiek van OCHA geeft een overzicht van het aantal burgerslachtoffers (zowel doden als gewonden) per type geweld voor de periode februari 2018 – oktober 2023:

²³⁹ CIMP, 2023, [url](#)

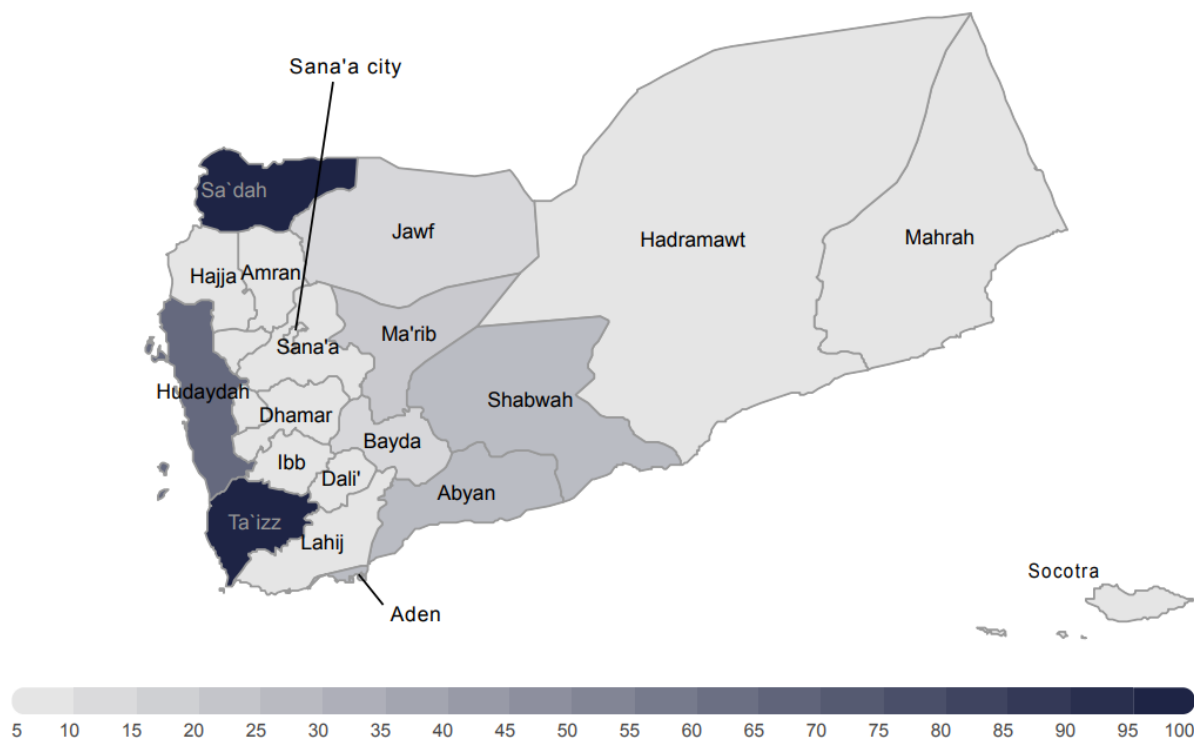
²⁴⁰ CIMP, 02/2021, p. 7, [url](#); CIMP, 04/2021, [url](#); CIMP, 07/2021, p. 1, [url](#); CIMP, 10/2022, p. 1, [url](#); CIMP, 01/2023, p. 7, [url](#)

²⁴¹ CIMP, 10/2023, pp. 1-2, 5, [url](#)

Grafiek 4 - Total civilian casualties by type of armed violence²⁴²

Onderstaande kaart van OCHA geeft een geografisch overzicht per provincie van het aantal burgerslachtoffers in het derde kwartaal van 2023:

Kaart 5 - Distribution of Civilian casualties in Q3 2023 by governate²⁴³

²⁴² CIMP, 2022, [url](#)

²⁴³ CIMP, 10/2023, p. 3, [url](#)

4.2. Schade aan infrastructuur

Tal van bronnen schrijven dat bij het conflict in Jemen de civiele infrastructuur zwaar beschadigd is, zeker sinds de deelname van de Saoedische coalitie vanaf maart 2015. OCHA schrijft in 2022 dat het gewapend conflict leidde tot een de facto instorting van de economie en de desintegratie van basisvoorzieningen en openbare instellingen. Daarnaast gelden er in de praktijk beperkingen op import die leiden tot tekorten aan voedsel en medicijnen. Bovendien is er ook sprake van elektriciteit- en brandstofschaarste. Deze tekorten hinderen de werking van hospitalen en zorgen verder voor een gebrek aan drinkbaar water aangezien de waterpompen niet kunnen werken.²⁴⁴ Het VN-Panel van Experts voor Jemen schrijft op zijn beurt in 2019 dat "Attacks by all parties to the conflict impacting objects indispensable to the survival of the Yemeni population are of particular concern". De experts voegden eraan toe dat coalitiebombardementen landbouwterrein, watervoorzieningen en haveninfrastructuur vernietigden en dat deze aanvallen volgens bronnen systematisch zijn. Al-Houthi's maakten zich schuldig aan het plaatsen van landmijnen op landbouwgebied.²⁴⁵

In 2019 schrijft de ngo Humanity & Inclusion dat de voorbije zes jaar van conflict de publieke infrastructuur in Jemen zeer ernstig aangetast heeft waardoor het de toegang tot essentiële diensten voor burgers ernstig belemmerd. Het betreft hierbij onder andere transportsystemen, hospitalen, watervoorzieningen, elektriciteitsnetwerken en publieke gebouwen.²⁴⁶ Een voorbeeld hiervan is de haven van Hodeidah die cruciaal is voor de invoer van voedsel, maar die al meermaals tijdelijk gesloten is omwille van schade door bombardementen. Hierbij dient vermeld dat Jemen zo'n 90 % van zijn voedsel invoert. Daar komt nog bij dat de voedselimporten eerst goedgekeurd moeten worden door de VN en de Saoedische coalitie, waarvan die laatste nog steeds een gedeeltelijke blokkade in stand houdt. In 2023 lopen er gesprekken over het volledig heropenen van de haven van Hodeidah, maar sinds februari 2023 kunnen al een deel van de schepen zonder de controles de haven binnen. Sinds april 2023 is de toegang tot andere havens, zoals Aden, ook vereenvoudigd.²⁴⁷ In 2023 nam de totale voedselimport in de Rode Zee havens echter af met 8 % ten aanzien van 2022. Dit heeft te maken met beperkingen die de Centrale Bank van Sanaa oplegt aan handelaars voor aankopen in dollars.²⁴⁸

In de zomer van 2023 had de PLC-regering geen geld meer om brandstof te betalen voor de elektriciteitscentrales wat leidde tot nog langere periodes van het uitvallen van de elektriciteit dan gebruikelijk. Dit ondanks er in 2023 een toename is van 61 % van de brandstofinvoer ten aanzien van het voorgaande jaar, wat leidde tot daling van de prijzen.²⁴⁹

In 2022 schrijft OCHA dat er sinds 2015 meer dan 2.916 scholen niet meer geschikt zijn om les te geven omwille van schade door gevechten of de aanwezigheid van gewapende strijders. Hierbij zijn er minstens 236 militaire aanvallen op scholen uitgevoerd en 245 scholen gebruikt voor militaire doeleinden. Daar komt bij dat sinds oktober 2016 zo'n 172.000 leerkrachten, zowat twee derde van het totale aantal, geen regelmatig loon meer ontvangen.²⁵⁰ In 2021 telde Mwatana minstens 105 incidenten met scholen waaronder aanvallen en het gebruik voor militaire doeleinden en in 2022

²⁴⁴ IRIN, 01/05/2015, [url](#); OCHA, 19/04/2022, pp. 14-15, [url](#)

²⁴⁵ OHCHR, 03/09/2019, pp. 180-181, [url](#)

²⁴⁶ Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#)

²⁴⁷ Food and Agriculture Organization of the United Nations, 01/2020, p. 12, [url](#); Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 10, [url](#); International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 12, [url](#); OCHA, 19/04/2022, p. 14, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 10/03/2023, p. 8, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 15/05/2023, p. 15, [url](#)

²⁴⁸ WFP, 16/10/2023, p. 2, [url](#)

²⁴⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 15/08/2023, p. 8, [url](#); WFP, 16/10/2023, p. 2, [url](#)

²⁵⁰ War Child UK, 23/05/2019, pp. 8, 10, [url](#); OCHA, 14/02/2019, pp. 9, 47, [url](#); OCHA, 03/10/2021, p. 5, [url](#); OCHA, 19/04/2022, pp. 22, 58, [url](#)

waren dit er 141.²⁵¹ Volgens Mwatana is de stijging te wijten aan een toename van het aantal incidenten om minderjarigen op scholen te ronselen voor het leger, voornamelijk door al-Houthi's.²⁵² Volgens cijfers van OCHA kunnen er in 2022 zowat 2,4 miljoen Jemenitische kinderen niet naar school gaan en hebben 8,5 miljoen kinderen onderwijssteuning nodig.²⁵³

De World Health Organization (WHO) schrijft dat in 2023 zowat 39 % van de Jemenitische gezondheidsinstellingen niet volledig functioneel zijn. Volgens OCHA hebben 117 van de 333 Jemenitische districten in 2022 geen operationele ziekenhuizen op districtsniveau.²⁵⁴ De WHO rapporteert dat er in 2023 zo'n 20,3 miljoen personen nood aan medische bijstand hebben, waarvan zo'n 12,9 miljoen acuut. Hierbij hebben zo'n 10 miljoen personen geen toegang tot medische diensten.²⁵⁵ Volgens cijfers van ACAPS zijn er in Jemen gemiddeld 10 medische hulpverleners per 10.000 inwoners, veel lager dan het minimumaantal van 22 van de WHO.²⁵⁶ De ngo Safeguarding Health in Conflict stelde in 2022 21 geweldsincidenten tegen medische infrastructuur vast tegenover 20 in 2021 en 81 van dergelijke incidenten in 2020. In 2020 maakten alle strijdende partijen zich schuldig aan dergelijke aanvallen.²⁵⁷ In 2021 documenteerde Mwatana 32 gevallen van aanvallen op medische instellingen en in 2022 waren dit er 35. In 2022 waren overheidsgetrouwe troepen verantwoordelijk voor veertien van deze incidenten, de al-Houthi's voor negen, de Saoedische coalitie voor negen en de STC voor drie.²⁵⁸

Ook secundaire factoren hebben een impact op de beschikbaarheid van gezondheidszorg. Zo leidt de verminderde koopkracht van Jemenieten er toe dat ze de gestegen kosten voor medische zorg en ook de transportkosten om in een medische instelling te geraken vaak moeilijk kunnen betalen. Jemen voert zowat 90 % van zijn medicijnen in maar importrestricties leiden hierbij tot sterke vertragingen en het ontstaan van een zwarte markt met medicijnen van dubieuze oorsprong.²⁵⁹

In de eerste drie kwartalen van 2023 vonden er volgens OCHA 240 geweldsincidenten tegen burgerwoningen plaats. In 2022 waren dit er 480, wat toen al een daling was ten opzichte van 2021 en 2020 toen het er respectievelijk 728 en 994 waren. In 2022 vonden de meeste incidenten plaats in Taiz, zo'n 117, gevolgd door Marib met 104 gevallen.²⁶⁰ Daarnaast vonden er in 2022 122 gebeurtenissen van gewapend geweld tegen civiele gebouwen plaats waarvan er 93 plaats vonden voor de wapenstilstand van 2 april 2022.²⁶¹

Volgens het UN World Food Programme hebben in 2023 zo'n 21,6 miljoen Jemenieten humanitaire bijstand nodig. 17 miljoen Jemenieten ondervinden voedselonzekerheid en 3,5 miljoen zijn ondervoed.²⁶² Daarnaast zijn in 2021 zo'n 11 miljoen personen afhankelijk van drinkwater via pijpleidingen en 4 miljoen van drinkwater via tankwagens. Volgens OCHA hebben zo'n 17 miljoen Jemenieten geen toegang tot veilig drinkwater en het huidige waterleidingennetwerk bereikt slechts 30 % van de bevolking.²⁶³

Het VN-Panel van Experts voor Jemen schrijft in 2019 en 2021 dat alle strijdende partijen zich schuldig maken aan het vertragen van goedkeuringen voor en het vrijgeven van essentiële en

²⁵¹ Mwatana, 11/11/2022, p. 88, [url](#); Mwatana, 05/11/2023, p. 81, [url](#)

²⁵² Mwatana, 05/11/2023, p. 81, [url](#)

²⁵³ OCHA, 19/04/2022, p. 58, [url](#)

²⁵⁴ OCHA, 19/04/2022, pp. 22, 63, [url](#); WHO, 31/10/2023, p. 2, [url](#)

²⁵⁵ WHO, 02/2023, [url](#); WHO, 31/10/2023, p. 2, [url](#)

²⁵⁶ ACAPS, 30/08/2023, p. 2, [url](#)

²⁵⁷ Safeguarding Health in Conflict, 24/05/2021, pp. 78-80, [url](#); Safeguarding Health in Conflict, 05/2023, p. 102, [url](#)

²⁵⁸ Mwatana, 11/11/2022, p. 95, [url](#); Mwatana, 05/11/2023, p. 85, [url](#)

²⁵⁹ WHO, 25/09/2021, pp. 2-3, [url](#); ACAPS, 30/08/2023, pp. 2-3, [url](#); WHO, 31/10/2023, p. 2, [url](#)

²⁶⁰ CIMP, 02/2021, p. 4, [url](#); CIMP, 01/2023, pp. 8-9, [url](#); CIMP, 04/2023, p. 4, [url](#); CIMP, 06/2023, p. 4, [url](#); CIMP, 10/2023, p. 4, [url](#)

²⁶¹ CIMP, 01/2023, p. 9, [url](#)

²⁶² World Food Programme, 29/10/2023, [url](#); WFP, 16/10/2023, p. 6, [url](#)

²⁶³ Food and Agriculture, 01/2020, p. 12, [url](#); OCHA, 05/09/2021, [url](#); ICRC, 05/06/2022, [url](#)

humanitaire producten. Het VN-Panel en de mensenrechtenorganisatie Mwatana schrijven dat vooral de al-Houthi's een sterke inmenging in het werk van humanitaire organisaties tonen. Ze beperken de bewegingsvrijheid van hulpverleners en verplichten ze om hun werkzaamheden in sommige gebieden stop te zetten of ze dwingen hulporganisaties om samen te werken met al-Houthi-gelieerde organisaties die dubieus werk verlenen. Daarnaast hebben ze al meermaals beslag gelegd op voedsel en medische hulpgoederen die ze daarna naar eigen goeddunken gebruiken. Ook verplichten ze in sommige gevallen dat hulp enkel uitgereikt wordt aan personen en/of organisaties die loyaal zijn aan de al-Houthi's.²⁶⁴

OCHA schrijft in 2022 dat de Jemenitische economie sinds maart 2015 met 50 % kromp en de Jemenitische rial (YER) sterk devalueerde. Dit leidde tot verminderde werkgelegenheid en inkomens voor de Jemenieten en een verminderde koopkracht, waardoor 80 % van de Jemenieten onder de armoedegrens leeft. Deze factoren leggen bijkomend druk op de Jemenitische huishoudens.²⁶⁵ Sinds 2016 verhuisde de Jemenitische Centrale bank van Sanaa naar Aden en richtten de al-Houthi's in Sanaa een eigen Centrale Bank op en begonnen hun eigen YER te drukken. Sinds januari 2020 houden de YER in de al-Houthi-gebieden en die in de Hadi-gebieden er verschillende wisselkoersen op na. De YER in de regeringsgebieden is sindsdien sterk in waarde gedaald wat leidde tot verdere prijsstijgingen en verminderde koopkracht voor de bevolking. Daarnaast leiden de twee verschillende munteenheden ook tot bijkomende kosten voor de bevolking indien ze transacties tussen de twee gebieden uitvoeren. In september 2023 wisselt de rial in de regeringsgebieden aan 1.463 YER/1 Amerikaanse dollar (USD) en in de al-Houthi-gebieden aan 535 YER/1 USD.²⁶⁶

4.3. Bewegingsvrijheid

Carnegie Endowment schrijft in 2020 dat de gevechten in Jemen de verschillende regio's van elkaar geïsoleerd hebben. De uitbreiding van de conflictzone en de controle die lokale actoren over verschillende gebieden uitoefenen hebben in de praktijk interne grenzen gecreëerd die de bewegingsvrijheid beperken. Carnegie Endowment geeft verschillende voorbeelden van dergelijke interne grenzen. Zo is het moeilijk om van het noordelijk deel van Taiz, dat de al-Houthi's controleren, naar het door de regering-Hadi gecontroleerde centrum te gaan. De controleposten tussen deze zones zijn vaak gesloten zodat men alternatieve wegen via bergpassen moet nemen. Deze zijn enkel te voet begaanbaar en doet de afstand van slechts enkele kilometers uren duren. Daarnaast ondervinden inwoners van Noord- en West-Jemen volgens Carnegie Endowment steeds meer moeilijkheden om Aden binnen te raken omdat de STC de instroom van reizigers beperkt. Personen die naar de luchthaven van Aden willen, krijgen wel vrije doorgang mits ze een geldig ticket hebben en verklaren niet in Aden te zullen blijven.²⁶⁷

In de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden zijn er volgens Carnegie Endowment tientallen controleposten op de wegen tussen de steden. Gewapende mannen controleren er de documenten van reizigers en doorzoeken hun bagage. Bij deze controles eist men meestal documenten opgesteld door de persoon of de instantie die men gaat bezoeken. Op die manier willen de al-Houthi's voorkomen dat personen van een andere conflictpartij in het gebied reizen. Volgens Carnegie Endowment lopen reizigers die niet aan de vereiste criteria voldoen het risico om gearresteerd te worden. Naast de controleposten binnen hun gebied hebben de al-Houthi's ook controleposten

²⁶⁴ OHCHR, 13/09/2021, p. 7, [url](#); World Food Programme, 19/09/2021, [url](#)

²⁶⁵ OCHA, 14/02/2019, pp. 4, 8, [url](#); Jemenitisch ministerie van Planning en Internationale Samenwerking, 09/09/2021, [url](#); OCHA, 19/04/2022, p. 15, [url](#)

²⁶⁶ ACAPS, 10/05/2021, p. 13, [url](#); SAM, 22/09/2021, pp. 26-27, [url](#); World Food Programme, 19/09/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 7/10/2022, p. 24, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 14/09/2023, p. 27, [url](#)

²⁶⁷ Carnegie Endowment, 10/02/2020, [url](#)

opgericht aan de buitengrenzen van de door hen gecontroleerde zone, waar ze tegenover de controleposten van de internationaal erkende regering opgesteld staan.²⁶⁸

De mensenrechtenrapporten van USDOS van 2022 en 2023 vermelden dat veiligheidsdiensten, rebellen, tribale groepen en milities controleposten hebben op de voorname wegen. In vele regio's, vooral degene die buiten het centrale gezag vallen, beperken gewapende tribale groepen de bewegingsvrijheid, soms samen met leden van andere ordediensten. Hierbij onderwerpen ze reizigers vaak aan fysieke mishandeling, afpersing, diefstal of kortdurende ontvoering voor losgeld.²⁶⁹ Abductees Mothers Association vermeldt in 2022 dat er zich ook gevallen van arbitraire arrestaties voordoen aan controleposten.²⁷⁰

SAM schrijft in 2022 en 2023 dat de bewegingsvrijheid binnen Jemen gehinderd wordt door controleposten van verschillende gewapende groepen die reizigers afpersen en lastigvallen. Volgens de waarnemingen van SAM zijn het vooral de al-Houthi's die in de door hen gecontroleerde gebieden controleposten oprichtten die zich hier aan schuldig maken. Hierbij doen er zich volgens SAM ook incidenten voor van fysieke mishandeling, seksueel geweld en het doden van burgers.²⁷¹ Mwatana schrijft in 2022 eveneens dat de bewegingsvrijheid in Jemen beperkt wordt.²⁷²

USDOS en Mwatana vermelden ook nog dat vrouwen bijkomende beperkingen op hun bewegingsvrijheid kennen. De mate van beperkingen hangt af van de regio, waarbij in conservatieve gebieden de beperkingen voor vrouwen het strengste zijn. Hierbij is er in 2022 bij al-Houthi controleposten een toenemende druk voor vrouwen om zich aan het zogenaamde *mahram*-systeem te houden, wat inhoudt dat ze verplicht vergezeld moeten zijn van een mannelijk familielid.²⁷³ In februari 2023 arresteerden de al-Houthi's nog drie vrouwen voor het reizen zonder *mahram*.²⁷⁴ ACAPS merkt in augustus 2023 op dat het uit verschillende bronnen vernam dat de al-Houthi's in 2023 iets minder streng toezien op de vereiste voor vrouwen om een *mahram* te hebben voor verplaatsingen binnen de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden. Voor reizen van al-Houthi-gebied naar andere regio's zou het nog wel nodig zijn en ook vrouwen die werken voor nationale of internationale maatschappelijke organisaties dienen nog een *mahram* te hebben.²⁷⁵

Hierbij moet worden opgemerkt dat de situatie rond lokale ordediensten complex is in Jemen. Een studie van de Carnegie Endowment stelt dat in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden de al-Houthi's de ordediensten controleren en er een structureel overzicht is. De rol van de lokale tribale leiders is gemarginaliseerd en de al-Houthi's controleren er de ordediensten via een systeem van supervisors (*musharafeen*). Daarnaast vervangen ze leden van de ordediensten die ze niet vertrouwen. In de rest van Jemen is de situatie veel complexer. In de Saleh-periode vond de lokale ordehandhaving meestal plaats op een hybride manier waarbij door de overheid gesteunde milities (meestal met een tribale mix) samenwerkten met staatsactoren zoals het leger, politie en de Republican Guard. In de niet door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden staan de tribale leiders en zogenaamde *aqil's*²⁷⁶ in voor de ordehandhaving waarbij de rol van de centrale overheid sterk verminderd is. Carnegie Endowment merkt daarbij op dat de lokale ordehandhavers veelal niet neutraal zijn, maar meestal een politieke kleur hebben en passen binnen bredere beschermingsnetwerken. Daar komt bij dat in eenzelfde gebied soms verschillende ordediensten actief zijn. Zo kan bijvoorbeeld een veiligheidsmachtiging van de ene ordedienst niet erkend worden door een andere ordedienst die in hetzelfde gebied actief is en er bijvoorbeeld controleposten heeft.

²⁶⁸ Carnegie Endowment, 10/02/2020, [url](#)

²⁶⁹ USDOS, 12/04/2022, [url](#); USDOS, 20/03/2023, [url](#)

²⁷⁰ Abductees Mothers Association, 22/07/2023, p. 53, [url](#)

²⁷¹ SAM, 12/01/2022, [url](#); SAM, 28/02/2022, [url](#); SAM, 01/2023, pp. 35-36, [url](#)

²⁷² Mwatana, 11/11/2022, p. 114, [url](#)

²⁷³ USDOS, 12/04/2022, [url](#); USDOS, 20/03/2023, [url](#); Mwatana, 05/11/2023, p. 100, [url](#)

²⁷⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/03/2023, p. 8, [url](#)

²⁷⁵ ACAPS, p. 5, 30/08/2023, [url](#)

²⁷⁶ Mannelijke leider van een gemeenschap, dorp of familie.

In deze realiteit zijn persoonlijke connecties en “vertrouwensnetwerken” volgens Carnegie Endowment een belangrijk element om zaken te regelen. Tenslotte merkt Carnegie Endowment op dat institutionele ordediensten zoals de politie voornamelijk in steden aanwezig zijn, terwijl in de rurale gebieden de tribale leiders belangrijke ordehandhavers blijven.²⁷⁷

4.4. Ontheemden

In december 2022 zijn er volgens UNHCR zo’n 4,5 miljoen IDPs in Jemen.²⁷⁸ In 2021 waren dat er nog 4,3 miljoen tegenover zo’n 4 miljoen IDPs in 2020.²⁷⁹

Volgens IDMC zijn er eind 2022 zo’n 4,5 miljoen IDPs in Jemen, waarvan 693.000 IDPs door toedoen van natuurrampen en de overige door toedoen van geweld. In 2021 telde IDMC nog 4,3 miljoen IDPs en in 2020 zo’n 3,8 miljoen. IDMC telde 276.000 bijkomende IDPs door toedoen van geweld en 171.000 door natuurrampen in 2022.²⁸⁰ In de periode 1 januari 2023 – 25 augustus 2023 registreerde IOM op haar beurt zo’n 24.744 nieuwe IDPs. In 2022 telde IOM er 60.834, in 2021 zo’n 157.554 en in 2020 waren het er 172.386. In 2022 en 2023 waren er het meeste nieuwe IDPs in de provincies Marib en Hodeidah.²⁸¹

Sinds begin 2022 is er een geleidelijke afname merkbaar van het aantal nieuwe IDPs. Volgens cijfers van IOM daalde dit van een 140-tal dagelijks in januari 2022 tot een 10-tal dagelijks in december 2022. In 2023 hield dit lagere niveau aan buiten enkele korte pieken in januari en april 2023.²⁸² Deze daling komt voort uit het vredesbestand van april 2022. Zo schrijft IDMC dat door toedoen van het bestand het aantal nieuwe IDPs daalde van 48.000 in het eerste kwartaal van 2022 tot 9.100 in het laatste kwartaal van 2023.²⁸³

UNHCR schrijft begin 2023 dat voor 88,6 % van de IDPs een specifieke conflictgebeurtenis de aanleiding is om te vluchten binnen Jemen.²⁸⁴

Volgens UNHCR woont zowat 32 % van de IDPs in Jemen in gehuurde huisvesting. Daarnaast leeft zo’n 40 % in kwetsbare omstandigheden in informele nederzettingen, noodopvang of tenten.²⁸⁵ Zo’n 55 % van de IDPs hebben geen eigen inkomen en 34 % een maandelijks inkomen van minder dan 41 USD.²⁸⁶ UNHCR rapporteert dat 84 % van de IDPs er niet in slaagt om in zijn dagelijkse voedselnoden te voorzien.²⁸⁷

IDMC schrijft in 2020 dat een strikt grensbeleid het voor veel Jemenieten moeilijk maakt om het land te ontvluchten en ze dus vaak enkel binnen Jemen kunnen migreren. Zo is Saoedi-Arabië in 2003 begonnen met de bouw van een grenshek en bouwt ook Oman een grensmuur. Sinds 2013 heeft Saoedi-Arabië ook zijn arbeidswet aangepast waardoor het sindsdien honderdduizenden Jemenieten deporteerde die illegaal in het land verbleven. Volgens IDMC verklaren IDPs dat een vlucht buiten Jemen voor velen onmogelijk is omdat de economische kost te hoog ligt. Een vlucht naar Europa zou zo’n 26.000 USD kosten.²⁸⁸

²⁷⁷ Carnegie Endowment, 27/03/2020, [url](#)

²⁷⁸ UNHCR, 2023, [url](#)

²⁷⁹ UNHCR, 30/09/2021, [url](#); ACAPS, 10/05/2021, pp. 8-9, [url](#); UNHCR, 21/02/2022, [url](#)

²⁸⁰ UNHCR, 03/2020, p. 6, [url](#); IDMC, s.d., [url](#); UNHCR, 30/09/2021, [url](#)

²⁸¹ IOM, 10/05/2022, [url](#); IOM, 25/08/2023, [url](#); IDMC, 05/2023, p. 43, [url](#)

²⁸² ACAPS, 17/05/2022, p. 2, [url](#); IOM, 25/08/2023, [url](#)

²⁸³ IDMC, 05/2023, p. 43, [url](#)

²⁸⁴ UNHCR, 01/01/2023, [url](#)

²⁸⁵ UNHCR, 01/01/2023, [url](#)

²⁸⁶ UNHCR, 01/01/2023, [url](#)

²⁸⁷ UNHCR, 01/01/2023, [url](#)

²⁸⁸ IDMC, 05/06/2020, p. 2, [url](#)

Jemen is het enige land op het Arabische schiereiland dat de Vluchtelingenconventie en het Protocol (1967) getekend heeft. Volgens cijfers van UNHCR herbergt het in mei 2023 71.546 vluchtelingen en asielzoekers waarvan het merendeel Somaliërs en Ethiopiërs zijn. Ongeveer 55 % van deze groep verblijft in het zuiden van Jemen. In 2023 registreerde UNHCR 2.520 nieuwe asielzoekers.²⁸⁹

4.5. Landmijnen

Zoals onderstaande paragrafen toelichten uit de impact van het conflict op de burgerbevolking zich eveneens in de aanwezige landmijnen en andere resterende oorlogsmunitie (*unexploded ordnance* (UXOs) en *improvised explosive devices* (IEDs)).

Het VN-Panel van experts voor Jemen schrijft in september 2019 dat het gebruik van anti-persoons- en anti-voertuiglandmijnen door de al-Houthi's al geleid heeft tot aanzienlijke schade voor burgers. Volgens de VN-experten is de plaatsing van landmijnen door de al-Houthi's in strijd met het internationaal recht. De experts stelden zelf het plaatsen van landmijnen vast in de provincies Aden, Hodeidah, Lahij en Taiz.²⁹⁰ Ook Mwatana stelde vast dat de al-Houthi's al landmijnen plaatsten in deze provincies.²⁹¹ De ngo Landmine and Cluster Munition Monitor schrijft in 2022 dat de al-Houthi's een grootschalige eigen productie hebben van landmijnen en IEDs. De ngo merkt in 2022 op dat het geen aanwijzingen heeft dat de Saoedi-geleide coalitie landmijnen gebruikt in Jemen.²⁹²

Landmine and Cluster Munition Monitor schrijft in september 2022 dat het geen enkel geval van het plaatsen van nieuwe landmijnen kon bevestigen voor de periode november 2021 – september 2022. In zijn rapport van 2023 geeft de organisatie hier geen informatie over. In november 2019 verklaarde de organisatie nog dat de al-Houthi's in Jemen gebruik maken van anti-persoons en anti-voertuiglandmijnen in 2018 en 2019. Dit voornamelijk aan de westkust van Jemen nabij de haven van Hodeidah. Daarnaast waren er volgens de ngo ook meldingen van landmijnen die de al-Houthi's plaatsen langs de kust, de grens met Saoedi-Arabië, rond belangrijke steden, langs wegen en om eventuele terugtochten te dekken.²⁹³ SAM schrijft dat de al-Houthi's grootschalig gebruik maken van landmijnen en dat ze vaak gebrekkige plannen hebben van de zones waar ze er plaatsten.²⁹⁴

De *Special Envoy* van de Verenigde Naties verklaarde in juli 2022 voor de VN-Veiligheidsraad dat landmijnen nog steeds leiden tot burgerslachtoffers.²⁹⁵ In 2022 was er een stijging van het aantal slachtoffers van landmijnen en UXO's waar te nemen. Dit is wellicht veroorzaakt door Jemenieten die na het afkondigen van het bestand van april 2022 terugkeerden naar hun thuisregio en zo een hoger risico liepen. In 2023 nam dit opnieuw af. Zo zag het derde kwartaal van 2023 een daling van 66 % van het aantal slachtoffers ten aanzien van dezelfde periode in 2022.²⁹⁶

Landmine and Cluster Munition Monitor telde in 2022 582 slachtoffers van landmijnen tegenover 528 in 2021, 350 in 2020 en 248 in 2019 (geen onderscheid doden en gewonden).²⁹⁷

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het cijfermateriaal van CIMP over het aantal burgerslachtoffers door landmijnen, UXO's en IED's in Jemen:

Jaar	Totale aantal slachtoffers	Aantal dodelijke slachtoffers
------	----------------------------	-------------------------------

²⁸⁹ UNHCR, 21/02/2022, pp. 1-2 & 5, [url](#); UNHCR, 30/09/2022, [url](#); UNHCR, 05/10/2023, [url](#)

²⁹⁰ OHCHR, 09/08/2019, p. 8, [url](#)

²⁹¹ Mwatana, 09/2021, p. 276, [url](#)

²⁹² Landmine and cluster munition Monitor, 30/09/2022, [url](#)

²⁹³ Landmine and cluster munition Monitor, 21/11/2019, pp. 13-14, 28, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 30/09/2022, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 09/11/2023, [url](#)

²⁹⁴ SAM, 01/2023, p. 11, [url](#)

²⁹⁵ Landmine and cluster munition Monitor, 30/09/2022, [url](#)

²⁹⁶ WFP, 16/10/2023, p. 3, [url](#)

²⁹⁷ Landmine and cluster munition Monitor, 10/11/2021, p. 43, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 12/11/2020, p. 38, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 09/11/2023, p. 54, [url](#)

2020 ²⁹⁸	248	129
2021 ²⁹⁹	338	129
2022 ³⁰⁰	564	186
2023 ³⁰¹ Eerste drie kwartalen	166	106

Tabel 8 - CIMP: het aantal burgerslachtoffers van landmijnen, UXOs en IED in Jemen

In 2020 deden deze incidenten zich volgens CIMP voornamelijk voor in Bayda, al-Jawf, Hodeidah en Marib, in 2021 voornamelijk in Hodeidah en in 2022 in Hodeidah, Sadaa, al-Jawf en Marib.³⁰²

In 2021 registreerde Mwatana een vijftigtal landmijnexplosies waarbij 36 burgers gedood en 59 verwond zijn. In 2022 documenteerde Mwatana 135 landmijnexplosies waarbij er 96 burgers gedood en er 164 verwond zijn. In 2022 vonden de incidenten vooral plaats in Hodeidah, Hajjah, al-Jawf, al-Bayda, Marib, Sanaa, Taiz en Sanaa. Volgens Mwatana waren de al-Houthi's verantwoordelijk voor het plaatsen van al deze mijnen op zeven na waarvan de organisatie de plaatsers niet kon determineren.³⁰³

In 2019 is er volgens Landmine and Cluster Munition Monitor 3,1 km² terrein landmijnevrij gemaakt waarbij er 1.536 landmijnen vernietigd zijn.³⁰⁴ In 2020 was dat 2,4 km² met 1.388 vernietigde mijnen en in 2021 4,49 km² met 3.365 mijnen. In 2022 slaagde men er in 31,91 km² mijnevrij te maken en vernietigde men 3.864 mijnen.³⁰⁵ De ngo Mine Action Review schrijft op zijn beurt dat er volgens hun monitoring 2 km² terrein met zekerheid landmijnevrij gemaakt is in 2022. Daarnaast is er mogelijk nog 30 km² ontruimd, maar de organisatie beschikt niet over voldoende informatie om dit met zekerheid te bevestigen.³⁰⁶

In 2023 schrijft Landmine and Cluster Munition Monitor dat er tot 2022 geen duidelijkheid was over de omvang van het totale gebied dat in Jemen besmet is met landmijnen. Nieuw verzamelde gegevens stonden volgens de organisatie eind 2022 echter toe om de door landmijnen besmette gebieden in kaart te brengen. Het zou hierbij gaan om 51,97 km².³⁰⁷ De organisatie Mine Action Review schrijft in een rapport van 2023 dat er nog steeds geen geloofwaardige inschatting mogelijk is van het totale gebied in Jemen dat door landmijnen besmet is. Mine Action Review nam dezelfde gegevens als Landmine and Cluster Munition Monitor in rekening, die verzameld zijn door de overheidsgetrouwe Jemenitische organisatie YEMAC, maar oordeelt dat deze tekortschieten om een geloofwaardige inschatting te kunnen maken. Mine action Review merkt hierbij op dat verschuivende frontlinies monitoring bemoeilijken en dat in voordien geruimde gebieden in sommige gevallen opnieuw mijnen geplaatst zijn.³⁰⁸

²⁹⁸ CIMP, 02/2021, pp. 7, 10, [url](#); CIMP, 04/2021, p. 6, [url](#); CIMP, 07/2021, p. 6, [url](#)

²⁹⁹ CIMP, 01/2022, p. 7, [url](#)

³⁰⁰ CIMP, 01/2023, p. 7, [url](#)

³⁰¹ CIMP, 04/2023, p. 5, [url](#); CIMP, 06/2023, p. 5, [url](#); CIMP, 10/2023, p. 4, [url](#)

³⁰² CIMP, 07/2021, p. 6, [url](#); CIMP, 01/2022, p. 7, [url](#); CIMP, 01/2023, p. 7, [url](#)

³⁰³ Mwatana, 10/11/2022, p. 56, [url](#); Mwatana, 05/11/2023, p. 22, [url](#)

³⁰⁴ Landmine and cluster munition Monitor, 12/11/2020, p. 55, [url](#)

³⁰⁵ Landmine and cluster munition Monitor, 17/11/2022, pp. 40, 57, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 09/11/2023, p. 59, [url](#)

³⁰⁶ Mine Action Review, 13/11/2023, p. 368, [url](#)

³⁰⁷ Landmine and cluster munition Monitor, 09/11/2023, p. 42, [url](#)

³⁰⁸ Mine Action Review, 13/11/2023, pp. 377-379, [url](#)

Samenvatting

In september 2014 namen de al-Houthi's in Sanaa de macht over en verdreven ze de toenmalige president Hadi, die eerst naar Aden en vervolgens naar Saoedi-Arabië vluchtte. De al-Houthi's breidden ondertussen het door hun gecontroleerde gebied uit.

Op 25 maart 2015 startte een militaire coalitie geleid door Saoedi-Arabië een campagne van luchtbombardementen in Jemen om de al-Houthi's klein te krijgen. Samen met de VAE, die voornamelijk grondtroepen voor de coalitie leverden, slaagde deze erin om de al-Houthi's weg te dringen uit het zuiden van Jemen. In het noordwesten hielden de al-Houthi's evenwel stand.

De VAE richtten vanaf 2015 verschillende gewapende groeperingen op die ze anno 2023 nog steeds ondersteunen en kunnen gebruiken om onrechtstreeks hun belangen veilig te stellen. Daarnaast behouden de VAE een beperkte eigen militaire aanwezigheid in Jemen.

In Aden ontstond er in 2017 de STC als nieuwe vaandeldrager van de Zuidelijke Beweging. De STC nam in augustus 2019 de macht over in Aden en creëerde zo een open conflict met de Jemenitische regering. Na een mislukte vredesovereenkomst riep de STC in april 2020 zelfbestuur uit waarna de gewapende confrontaties opnieuw toenamen. In augustus 2022 verovert de STC nog de provincie Shabwah op regeringstrouwe troepen.

Aan de westkust van Jemen slaagde Tareq Saleh erin om vanaf 2018 met steun van de VAE een eigen zone te controleren. In de provincies Hadramawt en Mahra slaagden lokale tribale groepen erin om een eigen autonomie uit te bouwen, los van de regering-Hadi en de STC.

Er vonden verschillende rondes van mislukte vredesgesprekken plaats die gepaard gingen met gedeeltelijke wapenstilstanden. Een laatste vredesovereenkomst ging in op 2 april 2022 en raakte in oktober 2022 niet verlengd. Toch hield er sindsdien een kwetsbare wapenstilstand stand die door alle partijen grotendeels gerespecteerd wordt. Er vinden nog gevechten plaats, maar die zijn zeldzamer en in het algemeen vallen er minder slachtoffers. Saoedi-Arabië voerde sinds april 2022 geen luchtbombardementen meer uit in Jemen.

In april 2022 nam Hadi ontslag ten voordele van de PLC onder leiding van al-Alimi. De PLC viel echter al snel ten prooi aan onderlinge twisten en oogt zwak. Binnen de PLC is er een breuklijn tussen al-Alimi en de STC die manifest een eigen bestuur nastreeft. Militair en politiek is al-Alimi afhankelijk van Saoedi-Arabië terwijl de STC nog steeds de steun van de VAE heeft. De al-Houthi's zijn er ondertussen in geslaagd om in het westen van Jemen hun eigen gebied onder controle te houden. In Hadramawt zwelt de roep om zelfbestuur ondertussen ook aan.

De gevechten tussen de verschillende strijdende partijen en de bombardementen van de Saoedi-geleide coalitie veroorzaakten al zware schade aan de Jemenitische infrastructuur en economie. De humanitaire situatie is zeer slecht en tal van bronnen bestempelen het als de ergste humanitaire crisis ter wereld. Er is een groep van 4,5 miljoen IDPs in Jemen, al neemt het aantal nieuwe IDP's af sinds de vredesovereenkomst van april 2022. Bij de gevechten vielen er al een groot aantal burgerslachtoffers. In 2020-2021 bleef hun aantal ongeveer gelijk en in 2022 tekent zich een lichte daling af vanaf de vredesovereenkomst. In de eerste kwartalen van 2023 zet deze daling zich verder door.

Volgens de bronnen maken de verschillende strijdende partijen zich bij de gevechten schuldig aan schendingen van het internationaal humanitair recht. De bombardementen van de Saoedische coalitie zouden een groot aantal burgerslachtoffers gemaakt hebben. De al-Houthi's maken op hun beurt veelvuldig gebruik van landmijnen. Er zijn meldingen dat de al-Houthi's, de Jemenitische regering en de STC zich schuldig maken aan arbitraire detenties en verdwijningen.

Bijlagen

Kaart: Political map of Yemen³⁰⁹

³⁰⁹ Ezilon Maps, s.d., [url](https://ezilon.com)

Bibliografie

- Abaad, *Saudi-Houthi Talks: Lasting Peace or Sowing the Seeds of a New Conflict?*, 09/10/2023, <https://www.abaadstudies.org/news-59978.html> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Abaad, *Why Do the Houthis Resist Peace and Flee to War?*, 23/07/2023, <https://www.abaadstudies.org/news-59964.html> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Abaad, *Hadramout: Intersecting Interests and Conflicting Agendas*, 24/06/2023, <https://www.abaadstudies.org/news-59959.html> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Abductees Mothers Association, *Mothers at the Gates of Justice 4*, 22/07/2023, <https://ama-ye.org/wp-content/uploads/2023/07/Mothers-at-the-Gates-of-Justice-4.pdf> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Airwars, *US Forces in Yemen Fatalities and Strikes*, 2023, <https://airwars.org/conflict/us-forces-in-yemen> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Airwars, *USYEMBI012*, 22/06/2023, <https://airwars.org/civilian-casualties/?country=yemen&belligerent=us-forces> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Al-Masdar, *Left without pay, UAE-backed fighters in Yemen's south face precarious future*, 01/02/2020, <https://al-masdaronline.net/national/300> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Masdar, *Parallel militaries: Anatomy of the armed forces fighting Yemen's war*, 03/01/2021, <https://al-masdaronline.net/national/915> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Al-Masdar, *The Presidential Protection Brigades: Hadi's muscle in the south*, 11/05/2020, <https://al-masdaronline.net/national/771> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Al-Monitor, *Houthis revive Shiite festivals to strengthen grip on north*, 08/08/2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/houthis-revive-shiite-festivals-strengthen-grip-north> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Arab Center for Research and Policy Studies, *The Declaration of Self-Rule in South Yemen: Background and Implications*, 04/05/2020, <https://www.dohainstitute.org/en/PoliticalStudies/Pages/The-Declaration-of-Self-Rule-in-South-Yemen-Background-and-Implications.aspx> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Arab News, *Yemeni soldier killed, others hurt in Houthi drone attack in Saada*, 01/10/2023, <https://www.arabnews.com/node/2383656/middle-east> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Full Dashboard, *Yemen, Time period: 01/01/2015 – 13/10/2023*, laatst geraadpleegde update van 13/10/2023, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> [geraadpleegd 21/10/2022]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Yemen Mid-Year Update, Diplomatic Efforts Succeed in Subduing the Conflict*, s.d., <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/yemen/mid-year-update/#1644926943076-5c436261-0380584f-3dfe> [geraadpleegd op 30/11/2023]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 24-30 April 2021*, 05/05/2021, <https://acleddata.com/2021/05/05/regional-overview-middle-east24-30-april-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 11-17 September 2021*, 22/09/2021, <https://acleddata.com/2021/09/22/regional-overview-middle-east11-17-september-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 25 September-1 October 2021*, 6/10/2021, <https://acleddata.com/2021/10/06/regional-overview-middle-east25-september-1-october-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional Overview: Middle East 11 December 2021-7 January 2022*, 13/01/2022, <https://acleddata.com/2022/01/13/regional-overview-middle-east-11-december-2021-7-january-2022/> [geraadpleegd 20/10/2022]

- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Research hub: war in Yemen*, 23/09/2021, <https://acleddata.com/research-hub-war-in-yemen/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The myth of stability: infighting and repression in Houthi-controlled territories*, 09/02/2021, <https://acleddata.com/2021/02/09/the-myth-of-stability-infighting-and-repression-in-houthi-controlled-territories/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The wartime transformation of Aqap in Yemen*, 14/12/2020, <https://acleddata.com/2020/12/14/the-wartime-transformation-of-aqap-in-yemen/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Violence in Yemen During the UN-Mediated Truce: April-October 2022*, 14/10/2022, <https://acleddata.com/2022/10/14/violence-in-yemen-during-the-un-mediated-truce-april-october-2022/> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Yemen's fractured south: Aden, Abyan, and Lahij*, 18/12/2019, <https://acleddata.com/2019/12/18/yemens-fractured-south-aden-abyan-and-lahij/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Violence in Yemen During the UN-Mediated Truce: April-October 2022*, 14/10/2022, <https://acleddata.com/2022/10/14/violence-in-yemen-during-the-un-mediated-truce-april-october-2022/> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Al-Qaeda in the Arabian Peninsula*, 6/04/2023, <https://acleddata.com/2023/04/06/al-qaeda-in-the-arabian-peninsula-sustained-resurgence-in-yemen-or-signs-of-further-decline/> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Asharq al-Awsat, *Yemen's Insurgents Suffer New Losses in Saada's Kitaf*, 26/07/2023, <https://english.aawsat.com/home/article/1343796/yemen%E2%80%99s-insurgents-suffer-new-losses-saada%E2%80%99s-kitaf> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Conflict escalation in Marib and potential humanitarian and economic impacts scenario*, 07/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20210726_acaps_yemen_analysis_hub_marib_scenario.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *The Houthi supervisory system*, 17/06/2020, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20200617_acaps_yemen_analysis_hub_the_houthi_supervisory_system.pdf [geraadpleegd 23/06/2020]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Yemen crisis impact overview Key humanitarian developments in 2020 and outlook for 2021*, 10/05/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20210510_acaps_yah_crisis_impact_overview_0.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Yemen The key economic incentives of peace*, 17/05/2022, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/slides/files/20220517_acaps_yemen_analysis_hub_key_economic_incentives_of_peace.pdf [geraadpleegd 20/10/2022]
- Assessment Capacities Project (ACAPS), *Yemen, Social impact monitoring project report: April-June 2023*, 30/08/2023, https://www.acaps.org/fileadmin/Data_Product/Main_media/20230831_ACAPS_Yemen_Analysis_Hub_Social_Impact_Monitoring_Report_April_to_June_2023.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Behorizon, *Yemen crisis horizon (15 - 21 Jun 2020)*, 16/06/2020, <https://behorizon.org/wp-content/uploads/2020/06/YEMEN-15-21-Jun-2020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Bertelsmann Stiftung, *BTI 2020 - Yemen Country Report 2020*, 29/04/2020, <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-YEM.html> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Bertelsmann Stiftung, *BTI 2014 - Yemen Country Report*, 01/2014, <http://www.bti-project.org/reports/country-reports/mena/yem/index.nc> [geraadpleegd 14/11/2014]

- Bloomberg, *Yemen Rebels Hit Mokha Port With Missiles, Drones: Joint Forces*, 11/09/2021, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-11/yemen-rebels-hit-mokha-port-with-missiles-drones-joint-forces> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Brussels International Center (Sons S.), *Between a rock and a hard place: perspectives for a Saudi-Houthi agreement in Yemen in times of Israeli-Hamas escalation*, 23/10/2023, <https://www.bic-rhr.com/research/between-rock-and-hard-placeperspectives-saudi-houthi-agreement-yemen-times-israeli-hamas> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), *Eastern Yemen's Tribal Model for Containing Conflict*, 31/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/31/eastern-yemen-s-tribal-model-for-containing-conflict-pub-81403> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), *Five Years of Yemen Conflict Yield Muddled Picture for Saudi Coalition*, 31/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/31/five-years-of-yemen-conflict-yield-muddled-picture-for-saudi-coalition-pub-81406> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), *Shuyyukh, Policemen and Supervisors: Yemen's Competing Security Providers*, 27/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/27/shuyyukh-policemen-and-supervisors-yemen-s-competing-security-providers-pub-81385> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace (Shuja al-Deen M.), *The Houthi-Tribal Conflict in Yemen*, 23/04/2019, <https://carnegieendowment.org/sada/78969> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace, *Abu Dhabi's Dilemma*, 18/01/2022, <https://carnegie-mec.org/diwan/86206> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Carnegie Endowment for International Peace, *Finally, Some Movement in Yemen?*, 12/04/2022, <https://carnegie-mec.org/diwan/86871> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Carnegie Endowment for International Peace, *Truce or Consequences?*, 08/08/2022, <https://carnegie-mec.org/diwan/87641> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Carnegie Endowment for International Peace, *Yemen's Post-Hybrid Balance: The New Presidential Council*, 09/06/2022, <https://carnegieendowment.org/sada/87301> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Carnegie Endowment, *Divided, Yemen is Falling*, 10/02/2020, <https://carnegie-mec.org/diwan/80980> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carpo, *Understanding Peace Requirements in Yemen*, 05/03/2019, https://carpo-bonn.org/wp-content/uploads/2022/01/carpo_policy_report_06_2019.pdf [geraadpleegd 14/10/2022]
- Center for Applied Research in Partnership with the Orient (CARPO), *Local Security Governance in Yemen in Times of War The Cases of al-Hudayda, Ta'iz and Aden*, 15/04/2021, <https://carpo-bonn.org/wp-content/uploads/2022/05/YPC-CARPO-Local-Security-Governance-in-Yemen-in-Times-of-War-final.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Chatham House, *Yemen: Key Players and Prospects for Peace*, 18/11/2015, https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/events/2015-11-07-yemen-key-players-prospects-peace-meeting-summary_4.pdf [geraadpleegd 04/07/2016]
- Chatham House, *Yemen: Stemming the Rise of a Chaos State*, 25/05/2016, <https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/publications/research/2016-05-25-yemen-stemming-rise-of-chaos-state-salisbury.pdf> [geraadpleegd 04/07/2016]
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *2020 Annual Report*, 02/2021, <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/2020%20CIMP%20Annual%20Report.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP quarterly report Q1: January - March 2021*, 04/2021, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2021_Q1.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP quarterly report Q3 2022: July - September 2022*, 10/2022, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2022_Q3.pdf [geraadpleegd 20/10/2022]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP Quarterly Report, Q2: April - June 2021*, 07/2021, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2021_Q2.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *Civilian impact incidents and civilian casualties per month, 2022*, <https://civilianimpactmonitoring.org/> [geraadpleegd 07/11/2022]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *Civilian Impact Monitoring Project 2021 Annual Report 1 January - 31 December 2021*, 01/2022, <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/2021%20CIMP%20Annual%20Report.pdf> [geraadpleegd 20/10/2022]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *Civilian impact monitoring project, Yemen, 2023*, <https://civilianimpactmonitoring.org/> [geraadpleegd 06/11/2023]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP Quarterly report Q1 2023: January - March 2023*, 04/2023, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2023_Q1.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP Quarterly report Q2 2023: April - June 2023*, 06/2023, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2023_Q2.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP Quarterly Report Q3 2023: July - September 2023*, 10/2023, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2023_Q3.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]

Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *2022 Annual Report March 2023 1 January - 31 December 2022*, 01/2023, <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Annual%20Report%202022.pdf> [geraadpleegd 06/11/2023]

Combatting Terrorism Center (CTC) (Coombs C.L.), *Yemen's use of militias to maintain stability in Abyan province*, in *CTC Sentinel*, 20/03/2013, <http://www.ctc.usma.edu/posts/yemens-use-of-militias-to-maintain-stability-in-abyan-province> [geraadpleegd op 27/6/06/2013]

Combatting Terrorism Center (CTC) (Swift C.), *Arc of Convergence: AQAP, Ansar al-sharia and the struggle for Yemen*, in *CTC Sentinel*, 21/6/2012, www.ctc.usma.edu/posts/arc-of-convergence-aqap-ansar... [geraadpleegd op 04/07/2013]

Combatting Terrorism Center (CTC) Sentinel (Kendall E.), *Twenty Years After 9/11: The Jihadi Threat in the Arabian Peninsula*, 09/2021, <https://ctc.usma.edu/twenty-years-after-9-11-the-jihadi-threat-in-the-arabian-peninsula/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Combatting Terrorism Center (CTC) Sentinel (Schmitz C.), *Understanding the Role of Tribes in Yemen*, 10/2011, <https://ctc.usma.edu/understanding-the-role-of-tribes-in-yemen/> [geraadpleegd 20/06/2020]

Combatting Terrorism Center (CTC) Sentinel, *Al-Qa`ida and the Islamic State Benefit as Yemen War Drags On*, 19/01/2016, <https://www.ctc.usma.edu/posts/al-qaida-and-the-islamic-state-benefit-as-yemen-war-drags-on> [geraadpleegd 11/08/2016]

Congressional Research Service, *Congress and the War in Yemen: Oversight and Legislation 2015-2020*, 19/06/2020, <https://fas.org/sqp/crs/mideast/R45046.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

Congressional Research Service, *Yemen: Civil War and Regional Intervention*, 21/03/2021, <https://sgp.fas.org/crs/mideast/R43960.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

Counterterrorism Project, *Muslim brotherhood in Yemen*, 04/2019, https://www.counterextremism.com/sites/default/files/mb_pdf/MB%20Branch_Yemen_050219_0.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

- Critical Threats (Gordon S.), *Tribal militias in Yemen: al Bayda and Shabwah*, 07/02/2013, <http://www.criticalthreats.org/yemen/gordon-tribal-militias-yemen-al-bayda-and-shabwah-february-7-2013> [geraadpleegd op 27/06/2013]
- Critical Threats, *2015 Saudi-led intervention in Yemen: order of battle*, 23/04/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/caris-saudi-intervention-order-battle-april-23-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *Abyani tribes and al Qaeda in the Arabian Peninsula in Yemen*, 25/7/2012, www.criticalthreats.org/print/4743 [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Critical Threats, *Challenging the Yemeni State: ISIS in Aden and al Mukalla*, 09/06/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/zimmerman-diamond-challenging-yemeni-state-isis-in-aden-al-mukalla-june-9-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *ISIS in Yemen: Fueling the Sectarian Fire*, 20/03/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-isis-yemen-fueling-sectarian-fire-march-20-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *Warning: AQAP's Looming Threat in Yemen*, 14/08/2014, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-zimmerman-warning-aqap-looming-threat-yemen-august-14-2014> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Deeproot (al-Hamdani R.), *The Tribal Dimension: The Role of Yemeni Tribes in Conflict Mediation*, 15/12/2019, https://docs.wixstatic.com/ugd/df2b40_36954160237f44b59b651d3e703ca66e.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Euro-Mediterranean Human Rights Monitor, *Yemen: Government and Transitional Council unite in suppressing protesters*, 19/09/2021, <https://euromedmonitor.org/en/article/4631/Yemen:-Government-and-Transitional-Council-unite-in-suppressing-protesters> [geraadpleegd 24/09/2021]
- European Council on Foreign Relations, *Yemen: Why the Riyadh Agreement is collapsing*, 03/02/2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_yemen_why_the_riyadh_agreement_is_collapsing [geraadpleegd 06/02/2020]
- European Union Institute for Security Studies, *Beyond Yemen's miliadoms*, 21/04/2020, <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%208%20Yemen.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Ezilon Maps, *Political map of Yemen*, s.d., <https://www.ezilon.com/maps/asia/yemen-maps.html> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Fanack, *Understanding the Balance of Power in Yemen*, 19/06/2019, <https://fanack.com/yemen/history-past-to-present/understanding-balance-of-power-in-yemen/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Food and Agriculture Organization of the United Nations, *Early Warning Early Action Report on Food Security and Agriculture, Januari-March 2020*, 01/2020, <http://www.fao.org/3/ca7557en/ca7557en.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Friedrich Ebert Stiftung, *Zooming in on the Yemen war*, 06/2023, <https://library.fes.de/pdf-files/international/20473.pdf> [geraadpleegd 06/11/2023]
- German Institute of Global and Area Studies (GIGA) (Heibach J.), *The Future of South Yemen and the Southern Transitional Council*, 03/2021, https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/72144/ssoar-2021-heibach-The_Future_of_South_Yemen.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-2021-heibach-The_Future_of_South_Yemen.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Global Conflict Tracker, *War in Yemen*, 17/10/2023, <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/war-yemen> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Human Rights Watch (HRW), *A Wedding That Became a Funeral*, 20/02/2014, <http://www.hrw.org/reports/2014/02/19/wedding-became-funeral> [geraadpleegd 18/11/2014]
- Human Rights Watch (HRW), *Q & A on The Conflict in Yemen and International Law*, 07/04/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/04/06/q-conflict-yemen-and-international-law> [geraadpleegd 28/04/2015]

- Human Rights Watch (HRW), *Yemen Events of 2019*, 14/01/2020, <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Humanity & Inclusion, *Death Sentence to Civilians: The Long-Term Impact of Explosive Weapons in Populated Areas in Yemen*, 12/06/2020, https://blog.hi.org/wp-content/uploads/2020/06/Study2020_Rapport-YEMEN-EWIPA_EN_Web.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemen's crisis in numbers*, 01/05/2015, <http://www.irinnews.org/report/101441/yemen-s-crisis-in-numbers> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Country Information, Yemen*, s.d., <https://www.internal-displacement.org/countries/yemen> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Yemen: the implications of forced immobility*, 05/06/2020, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/202006-yemen-policy-paper.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- IDMC, *2023 Global report on internal displacement*, 05/2023, https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/IDMC_GRID_2023_Global_Report_on_Internal_Displacement_LR.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- International Committee of the Red Cross (ICRC), *The Water Situation in Yemen*, 05/06/2022, <https://www.icrc.org/en/document/water-situation-yemen> [geraadpleegd 06/11/2023]
- International Crisis Group (ICG), *A Moment of Truth for Yemen's Truce*, 30/09/2022, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/moment-truth-yemens-truce> [geraadpleegd 20/10/2022]
- International Crisis Group (ICG), *After Aden: Navigating Yemen's New Political Landscape*, 30/08/2019, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/b071-after-aden.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Behind the Yemen Truce and Presidential Council Announcements*, 08/04/2022, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/behind-yemen-truce-and-presidential-council-announcements> [geraadpleegd 20/10/2022]
- International Crisis Group (ICG), *Breaking Point? Yemen's Southern Question*, in: *Middle East N° 114*, 20/10/2011, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/breaking-point-yemen-s-southern-question>, [geraadpleegd op 04/07/2013]
- International Crisis Group (ICG), *Ending the Yemen Quagmire: Lessons for Washington from Four Years of War*, 15/04/2019, [https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/003-ending-the-yemen-quagmire%20\(2\).pdf](https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/003-ending-the-yemen-quagmire%20(2).pdf) [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Rethinking Peace in Yemen*, 02/07/2020, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/216-rethinking-peace-in-yemen.pdf> [geraadpleegd 03/07/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen at War*, 27/03/2015, <http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iran%20Gulf/Yemen/b045-yemen-at-war.pdf> [geraadpleegd 28/04/2015]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen, August 2021*, 09/2021, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/september-alerts-and-august-trends-2021#yemen> [geraadpleegd 24/09/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen, July 2021*, 08/2021, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/august-alerts-and-july-trends-2021> [geraadpleegd 24/09/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen: Is peace possible?*, 09/02/2016, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/167-yemen-is-peace-possible.pdf> [geraadpleegd 04/07/2016]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen's Southern Transitional Council: A Delicate Balancing Act*, 30/03/2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/yemens-southern-transitional-council-delicate-balancing-act> [geraadpleegd 24/09/2021]

- Middle East Eye, *Yemen war: Islah's political survival hangs in the balance*, 26/08/2022, <https://www.middleeasteye.net/opinion/yemen-war-islahs-political-survival-hangs-balance> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Middle East Eye, *Yemen: Diplomats push for extension of truce as deadline nears*, 29/07/2022, <https://www.middleeasteye.net/news/diplomats-push-extension-yemen-truce-deadline-nears> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Middle East Eye, *Yemen's STC separatists expel northerners from Socotra following takeover*, 25/06/2020, <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-socotra-saudi-arabia-stc-expel-northerners> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Eye, *Yemen: Residents return to Hodeidah as pro-UAE forces leave districts to Houthis*, 17/11/2021, <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-hodeidah-residents-return-pro-uae-forces-withdraw-houthis> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Middle East Institute, *A fight for survival in a new landscape: Can Yemen's GPC recover after Saleh?*, 04/02/2020, <https://www.mei.edu/publications/fight-survival-new-landscape-can-yemens-gpc-recover-after-saleh> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Institute, *President Hadi and the future of legitimacy in Yemen*, 14/05/2020, <https://www.mei.edu/publications/president-hadi-and-future-legitimacy-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Institute, *Changing dynamics reshape power networks in Yemen's "two Hadramawts"*, 24/07/2023, <https://www.mei.edu/publications/changing-dynamics-reshape-power-networks-yemens-two-hadramawts> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Middle East Institute, *Saudi Arabia's proactive military strategy in southern Yemen is a risky gamble*, 31/01/2023, <https://www.mei.edu/publications/saudi-arabias-proactive-military-strategy-southern-yemen-risky-gamble> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Middle East News, *Yemen ceasefire ends without extension as UN envoy urges calm*, 02/10/2022, <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-ceasefire-ends-no-agreement-extend-un> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Middle East News, *Yemen: STC forces take advantage of Houthi truce to turn fire on al-Qaeda*, 16/09/2022, <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-abyan-stc-forces-qaeda-houthi-truce> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Mine Action Review, *Clearing the Mines 2023, Yemen*, 13/11/2023, https://www.mineactionreview.org/assets/downloads/Yemen_Clearing_the_Mines_2023.pdf [geraadpleegd 13/11/2023]
- Mwatana, *A Country Falling Apart, Human Rights Situation in Yemen 2021*, 11/11/2022, <https://www.mwatana.org/reports-en/falling-apart-4> [geraadpleegd 11/11/2022]
- Mwatana, *Arbitrary Detention, Enforced Disappearance and Torture Committed by All Warring Parties in Yemen between May 2016 and April 2020*, 30/06/2020, <https://web.archive.org/web/20230131174704/https://mwatana.org/wp-content/uploads/2020/06/In-the-Darkness.pdf> [geraadpleegd 30/06/2020]
- Mwatana, *Starvation Makers, The use of starvation by warring parties in Yemen*, 09/2021, <https://mwatana.org/wp-content/uploads/2021/09/Starvation-Makers-2021-En.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Mwatana, *Violations and Abuses against Civilians during Yemen's Truce*, 07/11/2022, <https://mwatana.org/en/yemens-truce/> [geraadpleegd 07/11/2022]
- Mwatana, *A Country Falling Apart*, 10/11/2022, https://assets-global.website-files.com/621cfefe2b950d85b2a1e2d1/64731801cdf0f767c94df107_Annual-2021-En.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Mwatana, *Tragedy until further notice The Human Rights Situation in Yemen 2022*, 05/11/2023, <https://www.mwatana.org/reports-en/tragedy-until-further-notice> [geraadpleegd 06/11/2023]

- National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights (NCIAVHR), *11th Periodic Report on the Activities Carried out by National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights (NCIAVHR) from 01/08/2022 to 31/07/2023*, 07/2023, <https://www.nciye.org/reports/Eleventhreport/Eleventhreport-en.pdf> [geraadpleegd 06/11/2023]
- National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights (NCIAVHR), *10th Periodic Report on the Activities Carried out by National Commission for the Investigation of Alleged Violations of Human Rights (NCIAVHR) from 01/07/2021 to 31/07/2022*, 08/2022, <https://www.nciye.org/reports/Eleventhreport/Eleventhreport-en.pdf> [geraadpleegd 06/11/2023]
- New America, *Drone Wars Yemen: Analysis*, s.d., <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/analysis> [geraadpleegd 22/06/2020]
- New America, *The War in Yemen*, 2023, <https://www.newamerica.org/international-security/reports/americas-counterterrorism-wars/the-war-in-yemen/> [geraadpleegd 06/11/2023]
- OCHA Services, *Dataset, Yemen: Areas of control, 20231002 Yemen Analysis Hub*, 02/10/2023, <https://data.humdata.org/dataset/8a7cb6f6-bcf9-4cdc-8e2a-4fd1e378cba/resource/7a37e5d5-15b1-465a-9e42-53ff3c70f4b3/download/20231002-yemen-analysis-hub-areas-of-control.zip> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Oasis (Ardemagni E.), *Framing Yemen's Zaydi Shi'a*, 28/07/2019, <https://www.oasiscenter.eu/en/framing-yemen-s-zaydi-shi-a> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Oxford Research Group, *The Hadramawt strategic thinking group*, 10/07/2019, <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/Handlers/Download.ashx?IDMF=1b565532-7125-4997-83fa-7da052cd3cf8> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), *The Failing Islamic State Within The Failed State of Yemen*, 02/2019, <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2019/issue-1/kendall.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Political Geography Now, *Yemen Control Map & Report: Houthis Expand in South - September 2021*, 28/09/2021, <https://members.polgeonow.com/2021/09/yemen-map-of-houthi-control-separatists.html?zx=104df6d1925290d8> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Safeguarding Health in Conflict, *No respite: Violence against Health Care in Conflict*, 24/05/2021, <https://www.safeguardinghealth.org/sites/shcc/files/SHCC%202021%20Report%20No%20respite%20Violence%20against%20health%20care%20in%20conflict.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Safeguarding Health in Conflict, *Ignoring red lines, Violence Against Health Care in Conflict*, 05/2023, <https://insecurityinsight.org/wp-content/uploads/2023/05/SHCC-Report-Ignoring-Red-Lines.pdf> [geraadpleegd 06/11/2023]
- SAM, *Annual summary of the human rights situation in Yemen during 2021*, 12/01/2022, <https://samrl.org/pdf/en/AnnualReport2021.pdf> [geraadpleegd 20/10/2022]
- SAM, *Barriers of Fear and Misleading Discourse*, 28/02/2022, <https://samrl.org/en/BarriersofFearEN.pdf> [geraadpleegd 20/10/2022]
- SAM, *The Big Collapse*, 22/09/2021, <https://samrl.org/pdf/en/TheBigCollapseEN.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- SAM, *The Long Absence*, 30/08/2021, <https://samrl.org/pdf/en/longabsenceEN.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- SAM, *Year of Stagnation, Annual Briefing of Human Rights Situation in Yemen, 2022*, 01/2023, https://samrl.org/pdf/4711Year_of_Stagnation_En.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *A Decade After the Uprising – The Yemen Review, March-April 2021*, 07/05/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_March_April_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Defeat in Shabwa Forces Islah to Reckon With New Political Reality*, 18/08/2022, <https://sanaacenter.org/publications/analysis/18497> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Eye on the East – The Yemen Review, June 2021*, 14/07/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_June_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

- Sanaa Center for Strategic Studies, *Foreign actors in Yemen: the history, the politics and the future*, 31/01/2021, https://sanaacenter.org/files/The_History_the_Politics_and_the_Future_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *New Fronts in the Economic War – The Yemen Review, August 2021*, 10/09/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_August_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center For Strategic Studies, *Presidential Council Replaces Hadi*, 03/05/2022, <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/april-2022/17707> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Showdown in Shabwa Shakes Government – The Yemen Review, August 2022*, 08/09/2022, <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/august-2022/18642> [geraadpleegd 20/10/2022]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Starvation, Diplomacy and Ruthless Friends: The Yemen Annual Review 2018*, 22/01/2019, http://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_2018_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Taiz: a hotbed of irregular militias*, 14/08/2021, https://sanaacenter.org/files/Taiz_A_Hotbed_of_Irregular_Militias_En.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The View from Sana'a – The Yemen Review, Summer Edition, July 2021*, 05/08/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_July_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The War Over Aid – The Yemen Review, January/February 2020*, 29/02/2020, http://sanaacenter.org/files/TYR_February_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, 2019 Annual Edition, War's Elusive End*, 30/01/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_2019_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Weak and Divided, the General People's Congress Turns 40*, 20/09/2022, <https://sanaacenter.org/publications/analysis/18710> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Political Studies, *The Yemen Review, Govt Agrees Financial Aid as Houthis Target Oil Sector*, 16/12/2022, https://sanaacenter.org/files/TYR_November_2022_en.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Saudi-Houthi Talks Sow Cracks in Coalition*, 10/03/2023, https://sanaacenter.org/files/TYR_January_February_2023_en.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, March 2023*, 14/04/2023, <https://sanaacenter.org/the-yemen-review/march-2023> [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, April 2023*, 15/05/2023, https://sanaacenter.org/files/TYR_April_2023_en.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, May 2023*, 22/06/2023, https://sanaacenter.org/files/TYR_May_2023_en.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, June and July 2023*, 15/08/2023, https://sanaacenter.org/files/TYR_June_and_July_2023_en.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, August 2023*, 14/09/2023, https://sanaacenter.org/files/TYR_August_2023_en.pdf [geraadpleegd 06/11/2023]
- The Arab Weekly, *Yemen's STC thwarts Muslim Brotherhood's plans in Socotra*, 20/06/2020, <https://theArabweekly.com/yemens-stc-thwarts-muslim-brotherhoods-plans-socotra> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Atlantic, *The Gulf Country That Will Shape the Future of Yemen*, 22/09/2018, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/09/yemen-mukalla-uae-al-qaeda/570943/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2019, 2020*, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2019#strike-logs> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2018*, 2019, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2018#strike-logs> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Defense Post, *ISIS revival in Aden further complicates war in Yemen's south*, 03/09/2019, <https://www.thedefensepost.com/2019/09/03/yemen-islamic-state-aden/> [geraadpleegd 22/06/2020]

The Medialine, *Saudi Arabia Looks for Yemen Exit Strategy*, 09/06/2020, <https://themedialine.org/by-region/saudi-arabia-looks-for-yemen-exit-strategy/> [geraadpleegd 22/06/2020]

The National, *Al Qaeda shows signs of resurgence in Yemen*, 10/04/2021, <https://www.thenationalnews.com/mena/al-qaeda-shows-signs-of-resurgence-in-yemen-1.1200037> [geraadpleegd 24/09/2021]

The National, *Yemen's STC force captures Al Qaeda-linked cell responsible for deadly attacks against troops*, 14/07/2021, <https://www.thenationalnews.com/gulf-news/yemen-s-stc-force-captures-al-qaeda-linked-cell-responsible-for-deadly-attacks-against-troops-1.1240567> [geraadpleegd 24/07/2021]

The New Arab, *Are Saudi-Houthi talks a turning point in Yemen's war?*, 12/04/2023, <https://www.newarab.com/analysis/are-saudi-houthi-talks-turning-point-yemens-war> [geraadpleegd 06/11/2023]

The New Arab, *Saudi-UAE jostling casts doubts over peace in Yemen's south*, 07/08/2023, <https://www.newarab.com/analysis/saudi-uae-jostling-casts-doubts-over-peace-yemens-south> [geraadpleegd 06/11/2023]

The Washington Institute, *AQAP in South Yemen: Past and Present*, 30/09/2019, <https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/aqap-in-south-yemen-past-and-present> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *2019 Yemen Country Report*, 03/2020, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Yemen%202019%20Annual%20Report%20-%20March%202020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Operational Data Portal, Refugee Situation Yemen*, 30/09/2022, <https://data.unhcr.org/en/country/yem> [geraadpleegd 20/10/2022]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR position on returns to Yemen*, 08/04/2015, <http://www.refworld.org/docid/5523fdf84.html> [geraadpleegd 28/04/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR Yemen | 2022 strategy and action plan*, 21/02/2022, <https://reliefweb.int/attachments/0d1a56f6-7dbc-3378-b041-29bc318f06b5/UNHCR%20Yemen%202022%20Strategy%20and%20Action%20Plan.pdf> [geraadpleegd 20/10/2022]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen Fact Sheet, September 2021*, 30/09/2021, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCR%20Yemen%20Country%20Factsheet%20-%20September%202021%20%281%29.pdf> [geraadpleegd 30/09/2021]

UNHCR, *UNHCR Yemen: IDPs Protection Monitoring Update (1 Jan 2022 - 31 Dec 2022)*, 01/01/2023, <https://reliefweb.int/report/yemen/unhcr-yemen-idps-protection-monitoring-update-1-jan-2022-31-dec-2022> [geraadpleegd 06/11/2023]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Operational Data Portal, Yemen*, 2023, <https://data2.unhcr.org/en/country/yem> [geraadpleegd 06/11/2023]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen Fact Sheet, April - June 2023*, 05/10/2023, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-fact-sheet-april-june-2023> [geraadpleegd 06/11/2023]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen: 2019 Humanitarian Needs Overview*, 14/02/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019_Yemen_HNO_FINAL.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Protection Cluster Yemen, Civilian impact monitoring project, 2019 Annual report*, 02/03/2020,

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Civilian%20Impact%20Monitoring%20Report%20-%202019%20Annual%20Report%2C%201%20January%20-%202031%20December%202019.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Protection Cluster Yemen, Civilian impact monitoring project, 2020 Annual report*, 02/2021, <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/2020%20CIMP%20Annual%20Report.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen Humanitarian Update - Issue 8 / August 2021*, 05/09/2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Humanitarian%20Update_2021%20%2308_v3.1.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen Humanitarian Update - Issue 9 / September 2021*, 03/10/2021, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-humanitarian-update-issue-9-september-2021-enar> [geraadpleegd 03/10/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen Humanitarian Needs Overview 2022*, 19/04/2022, https://reliefweb.int/attachments/41763028-2b21-3172-ab7f-64f7ae908e57/Yemen_HNO_2022%20-%20Final%20Version%20%281%29.pdf [geraadpleegd 20/10/2022]

United Nations Security Council, *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council*, 26/01/2016, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2016_73.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the Group of Eminent International and Regional Experts as submitted to the United Nations High Commissioner for Human Rights*, 09/08/2019, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/240/87/PDF/G1924087.pdf?OpenElement> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 Report of the detailed findings of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen*, 03/09/2019, https://yemen.un.org/sites/default/files/2019-10/A_HRC_42_CRP_1.PDF [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen*, 13/09/2021, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session48/Documents/A_HRC_48_20_AdvanceEditedVersion.docx [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations, Office of the special envoy of the secretary-general for Yemen, *United Nations initiative for a two-month truce*, 02/04/2022, <https://osesgy.unmissions.org/united-nations-initiative-two-month-truce-0> [geraadpleegd 20/10/2022]

United Nations World Food Programme (WFP), *WFP Yemen Situation Report #9*, 29/10/2023, <https://reliefweb.int/report/yemen/wfp-yemen-situation-report-9-september-2023> [geraadpleegd 06/11/2023]

United Nations World Food Programme (WFP), *Food Security Quarterly Review, Q2-2023*, 16/10/2023, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-food-security-quarterly-review-q2-2023> [geraadpleegd 06/11/2023]

United States Department of State (USDOS), *2020 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 30/03/2021, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/YEMEN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

United States Department of State (USDOS), *2021 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 12/04/2022, <https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/yemen/> [geraadpleegd 20/10/2022]

United States Department of State (USDOS), *2022 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 20/03/2023, <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/yemen/> [geraadpleegd 06/11/2023]

War Child UK, *Being kept behind: the impact of conflict on the education of Yemen children*, 23/05/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/War_Child_UK_Yemen_Report_Being_Kept_Behind_FIN_AL.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

World Health Organisation (WHO), *Yemen: Health Cluster Bulletin, May & June 2021*, 25/09/2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/yemen_health_cluster_bulletin_-_may_june_2021.pdf [geraadpleegd 25/09/2021]

World Health Organization (WHO), *Yemen: Health Cluster Bulletin, July & August 2023*, 31/10/2023, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-health-cluster-bulletin-july-august-2023> [geraadpleegd 06/11/2023]

World Health Organization (WHO), *Yemen Health Crisis at a glance*, 02/2023, <https://www.emro.who.int/images/stories/yemen/yemen-health-crisis-overviewpdf.pdf?ua=1> [geraadpleegd 06/11/2023]

Xianhua, *Pro-gov't forces clash with Houthis in Yemen's Hodeidah, 10 killed*, 16/08/2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-08/16/c_1310128839.htm [geraadpleegd 24/09/2021]

Yemen Data Project, *Yemen Data Project*, s.d., <https://www.yemendataproject.org/index.html> [geraadpleegd 06/11/2023]

Yemen Polling Center, *Research Debrief, (Human) Insecurity in a Fragmented State*, 03/2020, http://yemenpolling.org/Projects-en/ICSP_EU_HumanSecurityFragmentedState_2020Mar18.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Yemen Press Agency, *Two citizens injured by Saudi army's fire in Saada*, 04/11/2023, <https://en.yagency.net/309356> [geraadpleegd 06/11/2023]